

ต้นฉบับงานวิจัย เอกสารมีชุดเดียว
ใช้แล้วไปทาส่งคืน ฝ่าย 1

รายการเสวนา เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาในประเทศไทย : สายไปแล้วหรือยัง?

9.30 น. เปิดงาน

9.40 น. ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ

เสนอ "เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาในประเทศไทย"

10.40 น. อภิปรายทั่วไป

12.00 น. อาหารกลางวัน

13.00 น. ดร.ธงชัย วินิจจะกุล

เสนอ "เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา"

14.00 น. พักรับประทานอาหารว่าง

14.15 น. อภิปรายทั่วไป

15.00 น. สรุปและปิดงาน

รายชื่อผู้เข้าร่วมฟังการเสวนา

1. ผศ. ดร. จิระพรรณ บุญเกียรติ	คณบดีคณะศิลปศาสตร์ มธ.
2. รศ. ดร. สุมิตร ปิตพัฒน์	ผู้อำนวยการสถาบันไทยคดีศึกษา มธ.
3. อ. ดร. เสกสรรค์ ประเสริฐกุล	คณบดีคณะรัฐศาสตร์ มธ.
4. รศ. ดร. บุญรักษ์ บุญญะเขตมาลา	ผู้อำนวยการฝ่ายความสัมพันธ์ข้ามชาติ
และทางเลือกใหม่ในการพัฒนา สกว.
5. Dr. Peter Jackson	RSPAS, Australia National University
6. อ. ดร. ปรีดา เจลิมเผ่า กอนันต์กุล	คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มธ.
7. ผศ. ดร. ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ	คณะศิลปศาสตร์ มธ.
8. Mrs.Coeli Barry Apornsuan	
9. ผศ. กาญจน์ ละอองศรี	คณะศิลปศาสตร์ มธ.
10. ศ. ดร.เพ็ชร สุมิตร	คณะศิลปศาสตร์ มธ.
11. อ. จำเนียร มณีพันธุ์	คณะศิลปศาสตร์ มธ.
12. อ. ชลดา โกพัฒตา	คณะศิลปศาสตร์ มธ.
13. อ. อรรถชัย บัณฑิตย์	คณะศิลปศาสตร์ มธ.
14. รศ. ดร. จุลชีพ ชินวรรณโณ	คณะรัฐศาสตร์ มธ.
15. รศ. ดร. ไคริน เฟื่องเกษม	คณะรัฐศาสตร์ มธ.
16. อ. อธิยุทธ บุญมี	สถาบันไทยคดีศึกษา มธ.
17. อ. ทรงยศ แวหงษ์	คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
18. ผศ. ปราณี วงษ์เทศ	คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร
19. อ. พวงทอง รุ่งสวัสดิทรัพย์	
20. ดร. สุนทร ชูตินทรานนท์	คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ฯ
21. คุณปานบัว นุนปาน	นักศึกษาปริญญาโท SOAS
22. คุณศักดิ์ศรี พิณทอง	นักศึกษาปริญญาโท สาขาประวัติศาสตร์ มธ.
23. คุณนารีรัตน์ ปริสุทธิวิมล	นักศึกษาปริญญาโท สาขาประวัติศาสตร์ มธ.
24. คุณเสกสิทธิ์ เอกเรืองฤทธิ์	นักศึกษาปริญญาโท สาขาประวัติศาสตร์ มธ.
25. คุณจิราบุช โสภา	นักศึกษาปริญญาโท สาขาประวัติศาสตร์ มธ.

26. คุณพรพรรณ เกิดผล
27. คุณสุพินดา เจียรพิพัฒน์
28. คุณนิสาพร วัฒนศัพท์
29. คุณโดม ไกรปกรณ์
30. คุณรัชดาพร ศรีภิบาล
31. คุณมนฤทัย ไชยวิเศษ
32. คุณปรารภนา ศรีวิศาลศักดิ์
33. คุณศิริพร กรอบทอง
34. คุณวิระศักดิ์ จีต๊ะนันท์
35. คุณปิฎกธยา โอพริต
36. คุณสุมานันท์ รังสิยานนท์
37. คุณขจรจบ กุศลมาลย์
38. คุณชัยรัตน์ สุชาติบุญมาก
39. คุณวรินทร์ ปัญญาแท้
40. คุณกิตติ ปกเสริฐสุข
41. คุณจุไรรัตน์ แสนใจรักษ์
42. คุณจุฬามาศ ประมูลมาก
43. คุณวิยะดา พลขำนิ
44. คุณกมลทิพย์ ว่างทอง
45. คุณศุภมาศ ศิลารักษ์
46. คุณสุภาพ คำบัว
47. คุณสุนิสา ธนันกรณ์
48. คุณกมลมาศ จิตต์ขันติวงศ์
49. คุณเกิดศิริ กัณหะวัฒนะ
50. คุณวรรณวรพงษ์ หงษ์จินดา
51. คุณมนต์สวรงค์ จินดาแสง
52. คุณทวิศักดิ์ เผือกสม
53. คุณคราภา พรหมบุตร

นักศึกษาปริญญาโท สาขาประวัติศาสตร์ มธ.
นักศึกษาปริญญาโท สาขาประวัติศาสตร์ มธ.
นักศึกษาปริญญาโท สาขาประวัติศาสตร์ มธ.
นักศึกษาปริญญาโท สาขาประวัติศาสตร์ มธ.
นักศึกษาปริญญาโท สาขาประวัติศาสตร์ มธ.
นักศึกษาปริญญาโท สาขาประวัติศาสตร์ มธ.
นักศึกษาปริญญาโท สาขาประวัติศาสตร์ มธ.
นักศึกษาปริญญาโท สาขาประวัติศาสตร์ มธ.
นักศึกษาปริญญาโท สาขาประวัติศาสตร์ มธ.
นักศึกษาปริญญาโท คณะสังคมวิทยา มธ.
นักศึกษาปริญญาโท คณะสังคมวิทยา มธ.
นักศึกษาปริญญาโท คณะสังคมวิทยา มธ.
นักศึกษาปริญญาโท คณะสังคมวิทยา มธ.
นักศึกษาปริญญาโท คณะสังคมวิทยา มธ.
นักศึกษาปริญญาตรี คณะศิลปสตรี มธ.
นักศึกษาปริญญาตรี คณะศิลปสตรี มธ.
นักศึกษาปริญญาตรี คณะศิลปสตรี มธ.
นักศึกษาปริญญาตรี คณะศิลปสตรี มธ.
นักศึกษาปริญญาตรี คณะศิลปสตรี มธ.
นักศึกษาปริญญาตรี คณะศิลปสตรี มธ.
นักศึกษาปริญญาตรี คณะศิลปสตรี มธ.
นักศึกษาปริญญาตรี คณะรัฐศาสตร์ มธ.
หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ
บริษัท บอร์ดคาชท์ไทย เทเลวิชั่น
ศิลปวัฒนธรรม, มติชน
รายการโลกสลับสี
รายการโลกสลับสี
วารสารธรรมศาสตร์

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา : สายไปแล้วหรือยัง?

**โดย โครงการปริญญาโท สาขา ประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์
และ มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์
และ สถาบันกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)**

ร่วมมือกันจัดเสวนาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้สนใจเกี่ยวกับองค์ความรู้ทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา ซึ่งมีความคิดที่พยายามจัดตั้งในรูปของสถาบันหรือองค์ความรู้ที่จะเผยแพร่เข้าสู่วงวิชาการ และวงการอื่นๆ ซึ่งเดิมที่ได้รับเกียรติจากวิทยากร 2 ท่าน และผู้ดำเนินรายการคือ อ.ชเนศ อามรณสุวรรณ แต่ยังเดินทางมาไม่ถึง

วิทยากรท่านแรก อ.ชงชัย วินิจจะกุล เดิมเป็นอาจารย์ในสาขาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มช. แต่ไปอยู่ มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน USA สอนประวัติศาสตร์ไทย และประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีเวลาว่างบินกลับมาไทยรับ JOB งานวิจัย, พุดคุย วันนี้จะมาพุดคุยเกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาว่าความรู้ที่มีขณะนี้หรือสิ่งที่ อ.ชาญวิทย์ บอกว่าเราซึ่งอยู่ใกล้ SOUTHEAST ASIA มาก ไม่ว่าจะอินโดจีน หรือประเทศอื่นๆ กลับเข้าใจภูมิภาคนี้น้อยกว่า ประเทศที่ไม่ได้สัมผัสอยู่ในภูมิภาคนี้เลย เทียบกับญี่ปุ่น เราอาจมีความรู้ทางด้าน SOUTHEAST ASIA น้อยกว่าพวกญี่ปุ่น อะไรที่ทำให้ความรู้เหล่านี้ของเราขาดหายไป วิทยากรทั้ง 2 ท่านจะให้ความรู้กับเราทางด้านนี้

ในภาคเช้า จะเป็นข้อเสนอของวิทยากรทั้ง 2 ท่าน คือ อ.ชาญวิทย์ และ อ.ชงชัย

ภาคบ่าย จะเป็นการเปิดเวทีให้กับผู้มีเกียรติ ตั้งข้อซักถาม แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นกับวิทยากร

อ.อดิสร :

อยากถาม อ.ชงชัย เรื่องความรู้เกี่ยวกับ SOUTHEAST ASIA ในบ้านเรา ดูเหมือนเรามี มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่สอน SOUTHEAST ASIA ทางประวัติศาสตร์โดยเฉพาะมีสถาบันเอเชียของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในธรรมศาสตร์ แต่ความรู้จริงๆที่เป็นองค์ความรู้เฉพาะอาณาบริเวณศึกษาที่เป็น SOUTHEAST ASIA จริงๆ มีสถานภาพอย่างไร ในทัศนะของอาจารย์

อ. ชงชัย :

คงไม่ใช้เวลามากในภาคเช้า วันนี้คงมีประเด็นเชิงลองสำรวจสถานภาพ หรือการศึกษาทาง SOUTHEAST ASIA และอยากให้เวลาคุยเรื่องปัญหา เชิงปฏิบัติ คงไม่ลงไปในรายละเอียดถึงทางเทคนิค เพราะหลายคนในที่นี้มาจากหลายทาง เพราะฉะนั้น เรื่องจะลงไปในเทคนิคว่าจะทำอะไร เกินเลยคงลำบาก แต่อย่างน้อย หลังจากคุย concept สถานภาพแล้ว เราอาจจะแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันได้มากพอควร อ. สุเนตร ชุตินธรานนท์ จากไทยศึกษาก็ทำพม่าจากทางจุฬาฯ ใน มช. มีหลายท่าน อ. เสกสรรค์ ประเสริฐกุล อ. ประเสริฐ จิตติวงศ์ที่สอนทางรัฐศาสตร์ ส่วนที่ผมรับมาคุยคงมี 2 อย่าง อย่างแรกคือตอบคำถามที่ อ. อติสร ตั้งแต่นั้น ว่าทำไมจึงเกิดภาวะใกล้เคียงกันต่างอีกอย่างที่ผมคงไม่พูด แต่ปล่อยให้เป็นการซัก หรือถามในช่วงหลัง คือ SOUTHEAST ASIA STUDIES ในอเมริกาทำกันยังไง ผมไม่กล้าพูดเรื่องนี้มาก เพราะผมก็ไม่ได้รู้มากมาย ถ้าถามผมพอจะนึกออก ถ้าจะให้ผมพูดเลยผมยังไม่เคย เป็น Director ก็เรียนรู้พอๆกับที่อาจารย์หลายๆท่านเจอมา จะมีข้อต่างที่เราได้เข้าประชุม/ฟังว่าเขาคุยอะไรกัน 3-4 ปี นี่ยังเอ่ยปากไม่ถี่ครั้ง ยังไล่วิธีการทางปัจเจกเขาไม่ทัน ก็แค่ไปเรียนรู้ Program ว่าเขาสร้างกันยังไง ควรทำยังไงกันบ้าง หรือเวลาเขาคิดว่าที่ไหนแข่งที่ไหน เขาคุยอะไร ใช้เกณฑ์อะไรวัด วันนี้ก็เป็นเรื่องซักถามกัน จันผมจะไปช่วงต้น ซึ่งมีเรื่องเยอะมาก วิธีขอให้เร็วขึ้นคือขอทำตัวเป็นห้องเรียน ใช้แผ่นใส คำถามที่ว่าทำไมเกิดภาวะใกล้เคียงกันต่าง เราอยู่ข้างๆ ประเทศใน SOUTHEAST เรากลับรู้น้อยมาก ถ้าเราเปิดดูคร่าวๆ แล้ว อ. ชาญวิทย์ สรุปมาให้เองเรามีงานที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ วิทยานิพนธ์เกี่ยวมากเกี่ยวน้อยกับ SOUTHEAST ASIA 150 เรื่อง หนังสือที่เขียนโดยนักวิชาการ และนักหนังสือพิมพ์มีเพียง 400 เล่ม บทความต่างๆอีก 1,700 บทความนี้จะบอกใกล้เคียงกันไม่ได้แล้ว องค์ความรู้ที่เราทำเกี่ยวกับเรื่อง SOUTHEAST ASIA มีมาเยอะพอสมควร แต่ทำไมเราจึงยังเกิดความรู้สึก หรือเราถึงยังไม่มีอะไรชัดเจนว่าความรู้เกี่ยวกับ SOUTHEAST ASIA ของเราเองอยู่ตรงไหน จะไม่มีอะไรชัดเจนมากนัก ทั้งที่มีบทความในหนังสือมากขนาดนี้ ในระยะหลังๆ นอกจากหนังสือ อ. ชาญวิทย์ แล้ว สถาบันกองทุนสนับสนุนการวิจัย ของท่าน อ. บุญรักษ์

ก็ทำ ลองดูเรื่องนี้ว่า การศึกษา วิเทศศึกษา การศึกษาเกี่ยวกับ ยุโรป-อเมริกา-SOUTHEAST ASIA ในประเทศไทยเป็นยังไง ความรู้สึก ก็แบบเดียวกัน เรายังไม่ได้ศึกษาเลย เรื่องเพื่อนบ้านเรากลับไม่ค่อยรู้เลย แล้วจะอธิบายยังไงกับ 400 เล่ม 1,700 บท และ 150 วิทยานิพนธ์ ผมว่านี่ไม่น้อยแล้ว /ทำไมเราถึงเกิดภาวะ 2 ข้าง ที่ดูเหมือนเราเขียนกันมาก แต่เราไม่รู้เท่าไร หรือว่ารู้มากแต่เราคิดว่าเราไม่รู้ หรือว่าสิ่งที่เรารู้เราไม่นับเป็นความรู้ในสถาบันวิชาการ ผมคิดว่าวิชาการของแต่ละสังคมก็มี... ขออนุญาตใช้คำอาจเป็นนามธรรม คือมีการเมืองมีเศรษฐกิจของมัน มีการเมือง หมายถึง มีเหตุที่ทำให้คนอยากทำเรื่องนั้นและไม่อยากทำเรื่องโน้น มีเศรษฐกิจคือมี Demand - Supply ว่าเรื่องอะไรมีลูกค้า เรื่องอะไรไม่มีลูกค้า เรื่องอะไรวิจัยได้ตั้งค์ เรื่องอะไรวิจัยไม่ได้ตั้งค์ เรื่องอะไรเขียนหนังสือขายออก เรื่องอะไรขายไม่ออก โลกวิชาการ แต่ละสังคมมีนัยะทางวัฒนธรรมอันนี้ โลกวิชาการตะวันตกก็มีนัยะทางวัฒนธรรมอันนี้ เพราะฉะนั้นเวลาเขาสร้าง AREA STUDIES ขึ้นมา ก็ผูกอยู่กับนัยะทางวัฒนธรรมที่ระบุเป็นเศรษฐศาสตร์ทางการเมืองของนักวิชาการ ผมขอพูดให้ง่าย....อ.ชงชัย ในหนังสือเล่มนี้มีการแบ่งหลายชุด ผมเลยขอแบ่งมั้ง อย่างถือเป็นที่เรียส์ว่าของผม ถูก หรือของพวกเขาคิด เพียงแค่ให้เห็นว่าโลกตะวันตกก็สนใจโลกอื่น ผมใส่ SOUTHEAST ASIA STUDIES แล้วใส่เครื่องหมายคำพูด เพราะว่าคำว่า SOUTHEAST ASIA เพิ่งเกิดขึ้นมาในยุคสงครามโลก แค่นั้นเอง ไม่ได้เกิดก่อนหน้านี้ เธอเป็นว่าสมัยก่อนโลกตะวันตกมองไปถึงโลกอื่นๆยังงี้ เช่น เมื่อมองแบบ Orientalism คือต้องการไปหาคนตะวันออก ไปหาคนอื่น เขาไปเพราะว่าสนใจในสิ่งที่มันแปลกประหลาด ตื่นตา ตื่นใจ รวมถึงในยุคประมาณปลายยุคกลาง หรือตอนต้นสมัยใหม่ที่มีการเดินทางสะดวกขึ้น เขาไปหา Novel Savage หาคนดั้งเดิมที่ยังไม่เสื่อมถอยเหมือนพวกเขา คนดั้งเดิมซึ่งล้ำหลังกว่า แต่ความล้ำหลังนั้นได้รับการถือว่าไม่เสื่อมถอยเหมือนที่คนปัจจุบันเสื่อมถอยทั้งหมดนี้เป็นการทำให้ง่ายมากๆ ในช่วงนั้นวิชาการ หรือความรู้ที่ฝรั่งสนใจ คุณไปเปิดดูงานอย่างการเดินทางของฝรั่งมาเมืองไทย เป็นธรรมชาติวิทยาชะคริ่งค่อนข้างเล่ม นอกนั้นก็เป็นเอกสารการเดินทาง ซึ่งผมอยากเรียกว่าเป็น Ptoyo-Ethnography คือเป็นงานเชิงชาติพรรณ-

วรรณาระยะแรก ต่อมาพอยุคอาณานิคม เขาต้องการอะไร เขาต้องการ
 ครอบครอง เขาต้องการดินแดนความเหนือกว่าของอารยธรรมตะวันตก
 และวิทยาศาสตร์ บรรดาครูของ SOUTHEAST ASIA หลายคน
 แนวโน้มใหญ่ๆ คือศึกษาเรื่องศาสนา ศึกษาประวัติศาสตร์ ศึกษาโบราณคดี
 ศึกษามนุษยวิทยาเชิงกายภาพแบบ Simplify มาอย่างนี้ไม่ใช่ว่า
 ไม่มีเรื่องอื่นเลย แต่เราจะเห็น ~~read~~^{read} เราเห็นแนวโน้มตลอดว่าเขา
 ศึกษาอะไร สมมุติเล่นๆ ว่าเรามีการประชุมวันนี้ ในยุคอาณานิคม
 ประเทศ Siam อาจจะมียุค SOUTHEAST ASIA STUDIES เผลอๆ เรา
 ก็ตามเขา คือ เราก็มีธรรมชาติวิทยานะ ทั้งไม่ได้เพราะเป็นมรดกของ
 ช่วงก่อน เราต้องมีโบราณคดี มีมานุษยวิทยากายภาพ ขณะที่เมื่อเราพูด
 เมื่อ พ.ศ. 2538 เราไม่นึกถึงมานุษยวิทยากายภาพกันเท่าไร เรานึก
 ไม่ถึง เพราะองค์ความรู้เกี่ยวกับ Area Studies ในโลกตะวันออก
 ตอนนั้นเคลื่อนไปพันธุอาณานิคมไปแล้ว ยุคสงครามเย็นที่ Area Studies
 เติบโตเป็นตัวเป็นตน ผม simplify ไว้ว่าทำเพื่อยุทธศาสตร์ และทำ
 เพื่อการพัฒนา นั่นคือวิธีสู้กับคอมมิวนิสต์ ด้านหนึ่งใช้กำลัง อีกด้านหนึ่ง
 ก็ต้องพัฒนา สิ่งที่เขาสนใจ Anthropology (มานุษยวิทยา) เป็นหัวหอก
 การเข้ามารู้จักวัฒนธรรมเข้ามารู้จะแต่ละที่ เพื่อจะดูแลพัฒนา ว่าจะมี
 ยุทธศาสตร์ยังไง ความสนใจในเรื่องทางรัฐศาสตร์ เรื่องทางการเมือง
 ผมนึกไม่ออกว่าในยุค colonialism ในยุคอาณานิคมเกิด ผมคิดว่าเกิด
 ช่วงนี้ และความสนใจประวัติศาสตร์ ซึ่งเดิมค่อนข้างจะกระจุกตัวอยู่ที่
 ประวัติศาสตร์โบราณ โบราณคดี ถัดมายุคสงครามเย็นเขาต้องพัฒนา
 ระบบการเมืองการปกครอง พัฒนาประชาธิปไตยด้วย เพราะฉะนั้น
 ประวัติศาสตร์สมัยใหม่ ประวัติศาสตร์การเมืองเป็นอะไรที่โผล่ขึ้นมาใหม่
 ผมคิดว่าพอพันธุปลาย 60 ที่ในสังคม หรือชำระสะสางการที่ตัวเอง
 เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับประเทศอื่นเพื่อหวังผลในยุทธศาสตร์ทางการเมืองทหาร
 ประมาณ 70 หรือ 80 มาซึ่งซบเซาลง หรือจนถึงปัจจุบัน ถึงจะซบเซา
 ลงแต่ Spirit ของการศึกษาทาง Area Studies จะเป็นอีกอย่างหนึ่ง
 ผมอยากเรียกว่าเป็น multi คือ ศึกษาเพื่อจะรู้ถึงความหลากหลาย
 ในโลก ไม่ต้องการจะไป dominate ใคร ในความเป็นจริงยังมีการ
 แลกเปลี่ยนอย่างไม่เท่าเทียมกันทางความรู้ อย่างที่ อ.บุญฤทธิ์เรียก
 ว่ายังเป็น one way traffic อยู่ แต่โดย spirit ของมัน เหมือนจะ

บอกว่า มนุษย์เหมือนกัน มนุษย์เท่าเทียมกัน เราต้องรู้จักโลกที่หลากหลาย
 สิ่งที่เราศึกษามันจะออกมาอีกแบบหนึ่ง เช่นจะพบว่าถ้าเอาเข้าจริงผมไม่อยากจะ
 ใ้รัฐศาสตร์เข้าไป การศึกษารัฐศาสตร์ เริ่มจะลง จะกลายเป็นการ
 ศึกษาเชิงมนุษยศาสตร์ และมานุษยวิทยาเชิงวัฒนธรรม เพราะการเข้า
 ใจวัฒนธรรมอื่นและวรรณคดี ผมไม่ทราบว่าหลังจากนี้เราจะเรียกได้ไหม
 ว่าเรากำลังเคลื่อนเข้าสู่อีกสภาวะหนึ่ง เช่น เมื่อเร็วๆนี้ มีคนจากมหา-
 วิทยาลัย John Hopkin คงได้ข่าว ที่ให้เหรียญรางวัลแด่สมเด็จพระบรม
 ราชนี แล้วก็โผล่มาอภิปรายที่คณะเศรษฐศาสตร์เรา จู๋ จอห์น ฮอบกินส์
 ก็สามารถตั้ง Center of Southeast Asian Studies โดยมีคน
 1 คน และสิ่งที่เขาทำออกมาในเชิงงานที่เกี่ยวกับเรื่อง asia pacific
 ความร่วมมือเหมือนกับเป็นแนวโน้มใหม่ทางเศรษฐกิจ และกำลังจะ
 เป็นแนวโน้ม... Area Studies ในสหรัฐอเมริกา กำลังถูกพยายาม
 reengineering คือพูดถึง Area Studies น้อยลง และสิ่งที่เขาพูด
 ถึงก็มากขึ้นเรื่อยๆ ผมไม่ทราบว่า จะเกิดการแทนกันหรือเปล่า เพราะนี่
 กำลังอยู่ในกระแสที่กำลังสู้กันอยู่ สิ่งที่เขาพูดกันมากขึ้น คือ Global
 Studies ซึ่งมีนัยว่า พยายามศึกษาปรากฏการณ์ที่มีลักษณะ Global แต่
 ไม่เจาะจงเฉพาะพื้นที่ เช่น AIDS ยาเสพติด ข่าวดารา เงินทุน มีคน
 ล้อว่า Global ศึกษาอะไรที่แผ่ไปตามผิวโลกจนทั่ว แต่บางเฉิง คือ
 ห้ามศึกษาอะไรที่มันเฉพาะพื้นที่ ศึกษาเฉพาะเหตุการณ์ที่ครอบคลุมโลก
 อันนี้อาจน้อยถ้าเราไม่พูดถึงถูก-ผิดเราพูดถึงแนวโน้ม มันเป็นเรื่องที่ขัดกับ
 Area Studies เดิม ซึ่งเจาะลึกลงไปเฉพาะที่ เพื่อทำไร เพื่อความ
 ร่วมมือทางนานาชาติ หรือว่าวิชาที่จะเป็นหัวหอกของ Area Studies
 หรือของการรู้จักโลกอื่นของสังคมตะวันตก จะเป็นเศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ
 กฎหมาย ผมตั้งคำถาม ควรใส่เครื่องหมายคำถามทั้งหมดทุกบรรทัด
 สำหรับข้อ 5 ดังนั้นจะเห็นว่า วิชาการของโลกตะวันตกก็มีเศรษฐกิจ
 การเมืองแบบของมัน อันนี้ผมยกขึ้นมาเพื่อฝากไว้ว่า เราคิดอยากจะมี
 SOUTHEAST ASIA STUDIES ยังไง เราคงได้ Model จากฝรั่งพอ-
 สมควร ซึ่งอาจจะถูกหรือผิดมากน้อยก็แล้วแต่ เรามี Political Economy
 เรามีเศรษฐศาสตร์การเมืองของนักวิชาการแบบของเรา เศรษฐศาสตร์
 การเมืองวิชาการแบบของเราก็คือว่า ผมเข้าสู่การตอบโดยตรงแล้วว่า
 ทำไมเราถึงเกิดอาการใกล้เคียงกันต่าง ผมคิดว่า เพราะเมืองไทยไม่มี

concept เรื่อง SOUTHEAST ASIA เรามีอาณาจักรรอบสยามในอดีต เรามีแต่ศัตรูและบริวารเราไม่มี SOUTHEAST ASIA เราไม่มีลักษณะที่เป็นภูมิภาค สำหรับสังคมไทยแล้ว SOUTHEAST ASIA ไม่มี สิ่งที่เราเรียกปัจจุบันว่าภูมิภาค คือ อาณาจักรต่างๆซึ่งแตกเป็นอาณาจักรๆ และอาณาจักรเหล่านั้นสามารถจะเรียกได้ว่ามีลักษณะเป็นศัตรูกับเป็นบริวาร ลองดู พม่า เป็นศัตรูคู่อาฆาตที่ยิ่งใหญ่พอๆกับเรา จนปัจจุบันนโยบายเราก็ยังแพช ลาว เป็นเมืองน้องจอมยุทธ์ ก่อเรื่องเป็นพักๆ เขมรเถื่อน เนรคุณ และลอบกัด จนเดี๋ยวนี้ เวลาเกิดเรื่องกับเขมร เราก็ยังล่าอยู่ได้

อุตสาหกรรมช่วยเหลือมาทำอะไรไม่รู้จักเลย ยังอุตสาหกรรมมาทำร้ายให้ไทยเดือดร้อน นี่ถือเป็น stereo-type เป็นแบบแผนที่เราคิดต่อเขมร แบบว่า เขาเป็นพระยาละแวกอยู่เรื่อย ไม่ว่าเรื่องพระยาละแวกจะจริงหรือไม่ก็แล้วแต่ พระยาละแวกเป็นเหมือนกับบทสรุปว่าเรามองเขมรยังไง การชนช้าง การเสียกรุง เป็นบทสรุปว่าเรามองพม่ายังไง กรณีเจ้าอนุวงศ์ ผมไม่แน่ใจ แต่เป็นกรณีหนึ่งที่ทำให้เรามองลาวยังงี้ เวียดนามเป็นประเทศที่อยากเป็นใหญ่ วั่วใจไม่ได้ คิดดูแล้วกันช่วยเหลือของเชียงลือ ยังอุตสาหกรรมออกไป ตั้งตัวเป็นใหญ่แล้วกลับมารบกับของเชียงลืออีก 14 ปี

นี่ประวัติศาสตร์แบบ simplify มาก ลองดู SOUTHEAST ASIA ในแผนที่ผมขี มันไม่มีเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ มีแต่ศัตรูกับบริวาร มลายู คือแขกไกลโพ้น เราไม่มี concept เรื่อง SOUTHEAST ASIA ในเชิงเป็นภูมิภาค ภูมิภาคนี้เป็นเสียงๆ แตกต่าง หวาดระแวง อยู่ความสัมพันธ์ที่เป็นปกติคือ ความขัดแย้ง แข่งขัน ไม่วั่วใจกัน แล้วจะให้เรามี concept ที่จะพัฒนา SOUTHEAST ASIA STUDIES ขึ้นมาได้ยังไง มันเป็นไปได้ ไม่ได้ มันขัดกับความรู้สึกของไทยที่มีมาแต่เดิม ขอต่อ... เพราะฉะนั้นเราก็ Treat หรือสร้างสรรคความรู้เกี่ยวกับ SOUTHEAST ASIA ของเราในแบบของเราขึ้นมา ผมลองยกตัวอย่างง่ายๆ เมื่อคืนสองคืนก่อนยุคเราเริ่มสร้างรัฐ สร้างชาติตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 มา เผลอออาจจะถึงสมัยจอมพล ป.พิบูลสงครามเอเซียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตอิทธิพลเก่าของไทยเราไม่ได้คิดว่าเป็นภูมิภาคนี้เท่าๆกับเรา เราคิดว่าเขาเป็นเขตอิทธิพลเก่าของเรา ความรู้ที่เราสร้างเกี่ยวกับเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นความรู้ที่ผมอยากจะเรียกว่าเป็น Imperial Knowledge เป็นความรู้ที่ถือตัวเราเองเป็นใหญ่ และอันนี้ยังฝังรากลึกมาก เป็นความรู้ที่อยู่

ใกล้เคียงกับภาพเมื่อสมัย เมื่อแตกแล้วถือตัวเราเองเป็นใหญ่ เราเอาตัวเราเองเป็นศูนย์กลางที่มองคนอื่นเป็นศัตรู บริวาร ความรู้เราสร้างสรรค์โดยพื้นฐาน คือ ทัศนะ หรือเรียกว่าแนวโน้มของการมองภูมิภาคนี้ในฐานะเป็น imperial knowledge เป็นความรู้แบบกูเป็นใหญ่ แต่ผมใช้ว่าเป็นเขตอิทธิพลเก่า พอถึงสมัยนั้นเราเสียไปแล้วให้กับ... เราเสียไปเพราะฝรั่งมาคุกคาม มาแย่งสิ่งที่เราไม่พูดคือเราแย่งเหมือนกัน แต่เราแพ้ในการแย่งแค่นั้นเอง

ความรู้ที่รวบรวมตั้งแต่สมัย ร.5 คือรวบรวมพงศาวดาร ตำนาน ความรู้ที่เราเขียนกันแล้ว เขียนกันเล่า คือพูดถึงความสัมพันธ์ของสยามกับประเทศเพื่อนบ้าน ก่อนที่จะตกไปเป็นของฝรั่ง เพื่อยืนยันว่าเป็นเขตอิทธิพลของข้า พอถึงยุคสงครามเย็น ทัศนะคติแบบเก่าแบบ SOUTHEAST ASIA แบบแตกเป็นเสี่ยงๆ ที่มีแต่ศัตรูและบริวาร ถึงแม้จะเสียไปก็มีความหวงหาอาลัยในแง่เป็น Imperial Knowledge สามารถสืบทอดได้ในยุคสงครามเย็นเพราะว่าเรามีแต่เพื่อนบ้านที่น่าระแวง หรือเป็นศัตรูต่อความมั่นคงของเรา งานเขียนในช่วงนี้จึงเป็นเรื่องนโยบายต่างประเทศ เริ่มมีการเมืองประเทศข้างเคียง อย่างที่อสาขาศึกษาเขาเพื่อมีผล เพื่อเอามาใช้เพื่อการวางแผนทางด้านยุทธศาสตร์ความมั่นคง เต็มไปด้วยลัทธิชาตินิยม มองผลประโยชน์แห่งชาติ ในเมื่อมีแต่ศัตรูกับคนที่จะคุกคามเรา ความคิดเรื่องลัทธิชาตินิยมอย่างเข้มข้น เป็นเรื่องที่เป็นปกติคุณะพูดถึงความร่วมมือระหว่างประเทศทำไม ในเมื่อมีแต่ศัตรู และคนที่น่าระแวง เราก็ต้อง protect ตัวเองเอาไว้ ในยุคสงครามเย็นตอนปลายเราอาจจะเรียกได้ว่ามีกระแสอีกอันหนึ่ง เป็นกระแสด้านผมเดิมขึ้นไปคือ ไทยฝ่ายซ้าย เต็มขึ้นมาก็เพื่อให้เห็นว่าเผด็จการ ในช่วงอื่นก็อาจจะมีการแสกที่ด้าน แต่ผมยกตัวอย่างได้จุดเดียวคือไทยฝ่ายซ้ายมองเพื่อนบ้านเป็นความหวัง โดยเฉพาะหลังการปฏิวัติ ความรู้ที่เราเห็นเพื่อนบ้านเป็นความหวัง คือความรู้ว่าด้วยขบวนการปฏิวัติ ความกล้าหาญ ชาตินิยมแบบเชิงปฏิวัติ ผมเรียกยุคสมัยนี้ว่าเป็นสุวรรณภูมิใหม่ คิดคูล่วงวิจิตรฯ ทำแทบตาย เราก็ดำหลวงวิจิตรกันเยอะแยะวิเคราะห์กันจนหนักหนา สุดท้าย Pan Thaiism กำลังเกิดในยุคปัจจุบันโดยที่ไม่ต้องอาศัยการปลุกลัทธิข้ามชาติ ตอนนี้เรากำลังมอง SOUTHEAST ASIA เป็นเขตอิทธิพลใหม่ ความรู้ที่เราต้องการอาจจะต้องการความรู้ในฐานะที่มอง SOUTHEAST ASIA

เป็นทรัพยากร เป็นจุดที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ มอง SOUTHEAST ASIA มองภูมิภาคนี้ ในเชิงวัฒนธรรมว่าพวกเขาเป็นสังคมย้อนยุค หมายถึงเป็นอดีตของเรา สอดคล้องกับธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ เห็นวัฒนธรรมเป็นสินค้า หัวข้อของความรู้ที่เรากำลังสนใจสร้างกันอย่างหนักตอนนี้เกี่ยวกับ SOUTHEAST ASIA ด้านหนึ่งคือ เรื่องเศรษฐกิจ สองคือเรื่องวัฒนธรรม ในเชิงที่เป็นสินค้า

เรารู้เรื่องพุกาม รู้เรื่องชวา รู้เรื่องอะไรมากับโลกสลับลี มา กับ Pacific มากับสารคดีท่องเที่ยว เป็นความรู้เชิงวัฒนธรรมที่เป็น package และ commodity คือทำให้กลายเป็นสินค้าได้เรียบร้อยแล้ว ในภาวะทั้งหมด เหล่านี้เอง เอาเข้าจริง ความรู้ที่ผลิตจำนวนมากศาสตร์ ไม่ใช่ความรู้ในมหาวิทยาลัย หรือความรู้ที่เป็นสถาบัน กลับมีความรู้ที่ผม อยากเรียกว่าเป็น "Local Knowledge" ผมคิดว่าหนังสือ 400 เล่ม วิทยานิพนธ์ 150 ฉบับ และบทความ 1,700 บทความ จำนวนส่วนใหญ่ที่ อ.ชาญวิทย์หรือหลายคนรู้สึกว่ามันไม่เห็นเป็นองค์ความรู้ที่มีมาตรฐานทาง วิชาการ เพราะเป็นความรู้ที่แท้จริงอยู่ใน form ที่เป็นวิชาการ แม้จะ อยู่ใน form วิชาการ ที่เป็นวิทยานิพนธ์ แต่โดยแท้จริง spirit ของ เขาเป็น local knowledge ก็คือ เป็นความรู้ที่มีพื้นฐานมาจาก ความรู้ ของชาวบ้านในพื้นที่ เป็นความรู้ที่มีพื้นฐานมาจากฝ่ายปกครอง หน่วยข่าว ทหาร ธุรกิจชายแดน ศูนย์ข้อมูลของนักหนังสือพิมพ์ และการทูต การธนาคาร ถามว่าต่างยังไ้กับมหาวิทยาลัย เปล่อย่ คำนี้ดีกว่ามหาวิทยาลัยด้วยซ้ำ ผมอยากเน้นว่า เป็น Local Knowledge ในความหมายว่า เป็นความรู้ ที่เกิด สร้างสมผลิตขึ้นมาจากการที่พวกเขาต้องไปมีความสัมพันธ์ที่เป็นจริง เชิงธุรกิจ เชิงการค้า เชิงผลประโยชน์กับประเทศเพื่อนบ้าน แต่ไม่ใช่ ความรู้ที่มาจากแบบพวกเรา ที่อยากจะเปิดตำราอ่าน text แล้วจะสร้าง ความรู้ที่ว่า SOUTHEAST ASIAN STUDIES ขึ้นมา ดังนั้นในสังคมไทย มีความรู้เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านมหาศาล ไม่ใช่ไม่มี แต่ ~~คือ~~ เป็นความรู้ ที่คนเรียนมากับตำรา, text มากับการเรียนเชิงสถาบันแบบมหาวิทยาลัย อาจจะเห็นว่ายังไม่เป็น SOUTHEAST ASIAN STUDIES ที่เป็นมาตรฐาน เพราะมันเป็น Local Knowledge เขียนวิทยานิพนธ์มา 150 ฉบับ ก็ ยังมี spirit เป็น Imperial Knowledge อยู่ นั่นละ เขียนวิทยานิพนธ์ ประวัติศาสตร์มาไม่รู้กี่ฉบับก็ยังหวนหาแต่ว่าไทยไม่น่าเสียดินแดน ฝรั่งเศส

ซีโกงเรา อันนี้ที่จริงเป็นของเรามาก่อน เขียนวิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์มา เป็นร้อยฉบับ ก็เขียนแต่ว่าผลประโยชน์แห่งชาติต้องรักษาไว้ เพื่อนบ้าน ต้องระวัง เพื่อนบ้านต้องระวัง อันนี้เป็น spirit ของ Local Knowledge และงานเขียนที่อยู่ในห้องสมุดจำนวนมากถ้าลองเปิดอ่านหนังสือ เล่มนี้ของ จ.ชาญวิทย์คุ ที่เป็นหนังสือเล่ม ไม่ใช่วิทยานิพนธ์ เขียนใน หน้าหนังสือพิมพ์ หรือคนที่ประมวลความรู้ขึ้นมาจากสิ่งที่ผมเรียกว่า Local Knowledge คือจากการที่เขาไปสัมผัส เขาไปเจอ เขาต้องอธิบาย Local Knowledge ไม่ได้แปลว่าต่ำ ผมถึงบอกว่าค่านี้ไม่ดี คือมันจะให้นัยของความรู้ลึกต่ำกว่ามาตรฐาน คุณดูศูนย์ข้อมูลในอินโดจีน ในผู้จัดการ รายวัน ความรู้เขาดีกว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยตั้งเยอะ แต่เป็นความรู้ในระดับที่พวกเขาต้องสัมผัส ต้องมีปฏิสัมพันธ์อยู่ตลอดเวลา ถ้าขทอดออกมา และอาจจะไม่ได้มีการยกระดับ conceptualize หรือการวิพากษ์วิจารณ์ ในเชิงนโยบาย ในเชิงเกี่ยวกับจริยธรรมทั้งหลาย เขารู้แต่ที่ต้องเรียน เรื่องนี้ออกมาอย่างนี้ คิดออกมาอย่างนี้ เพราะไม่จั้นคนไทยจะตาย ไม่จั้นชาวประมงจะถูกฆ่า ไม่จั้นปัญหานี้จะแก้ไม่ได้ตก เขาอยู่กับปัญหาที่เป็น รูปธรรม เป็นปกติ ที่ต้องสัมผัสด้วยตลอดเวลา ไม่ได้ว่าความรู้เหล่านั้น ผิด หรือจะมีคุณภาพด้วยกว่า แต่เป็นความรู้ที่มีที่มาที่ไป มีเศรษฐศาสตร์ การเมืองคนละอย่างกับสิ่งที่เรากำลังคิดเรื่อง SOUTHEAST ASIA เมืองสถาบันในมหาวิทยาลัย ผมคิดว่า 400 เล่ม ฉบับวิทยานิพนธ์ กับ 1,700 บทความเป็นส่วนใหญ่ เราถึงเกิดความรู้สึกว่าเรายังรู้ไม่มาก ทั้งที่ความรู้เราเกี่ยวกับเพื่อนบ้านมีมหาศาล มีมาตลอดเวลา และเป็น คนละเรื่องอย่างสิ้นเชิงกับ SOUTHEAST ASIAN STUDIES ที่มากับ โลกตะวันตก

ผมเห็นเวลา รศ.จุลชีพ ชินวรโรจน์ แบ่ง SOUTHEAST ASIAN ยกตัวอย่างให้เห็นว่า การศึกษาประเทศอื่น เช่น จีน ญี่ปุ่น ของไทย ยุคแรก เป็นสามารถทำ ยุคสองเป็นการเมืองยุทธหัตถี... ผมว่าใช้ ไม่ได้ผมว่าเราต้องดูว่าเรามอง SOUTHEAST ASIAN ยังไง เรามอง SOUTHEAST ASIAN ไม่เหมือนกับเรามองญี่ปุ่น ถ้าเราคิดว่าการแบ่ง ภูมิภาคในโลกแบบฝรั่งเป็นตะวันออกไกล ตะวันออก near east ตะวันออกใกล้ เป็นเอเชียใต้เป็นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นั่นก็แบ่งตาม วัฒนธรรม geopolitics ของฝรั่ง มีวัฒนธรรมการแบ่งประเทศอื่นแบบ

ของเราเหมือนกัน ถ้าผมจะแบ่งคือ นับจากใต้ไปจนถึงตะวันตกของไทย ทั้งหมดมีแต่แขก แขกมลายู แขกอินเดีย แขกเปอร์เซีย แขกอาหรับ และแขกยิว นี่เป็นความรู้ไทย เราไม่ได้แบ่งด้วยแผนที่ ถ้าจะบอกเรา แบ่งด้วยชาติพันธุ์ก็ไม่เชิง เพราะแขกนั้นก็ไม่ใช่ชาติพันธุ์เท่าไร แขกมลายู แขกอินเดีย เปอร์เซีย อาหรับ และแขกยิว ไม่รู้จักชาติ แขกหมดเลย มองไปทางตะวันออก เราแยกเจ็กกับญี่ปุ่น เพราะฉะนั้นวิธีแยกคนของเรา ไม่เหมือนฝรั่ง วิธีที่เรา treat คนที่เราแยกเป็นประเภทก็ไม่เหมือนฝรั่ง กลับมา ปัญหาเก่าคือปัญหาเรื่องแต่ละยุคเราสนใจ SOUTHEAST ASIAN ตัดไปต่างๆแบบ แต่นั่นรากฐานของการที่เราไม่เคยเห็น SOUTHEAST ASIAN เป็นภูมิภาคที่เราอยากจะมีความสัมพันธ์ที่ดีด้วย ผมจะยกตัวอย่าง ว่าก่อนจะผมเหลือแค่ 2 อันสุดท้าย ยกตัวอย่างเช่น ยุคสงครามเย็น ผมไม่ทราบว่าอะไรอธิบายปัจจุบันอย่างไร ผมเลยใช้วิธีคิดถึงตัวอย่างในรุ่น ที่ผ่านไปแล้วก่อน เพื่อเป็นแนวที่จะคิดถึงปัจจุบัน การศึกษา SOUTHEAST ASIAN ของไทยในยุคสงครามเย็นที่เน้นนโยบายต่างประเทศ เน้นเรื่อง ความมั่นคง เน้นเรื่องประวัติศาสตร์ชาตินิยมที่จะดูแลเพื่อนบ้าน อย่างน้อย มืองค์ประกอบหรือมีปัจจัยที่เข้ามาหล่อหลอม SOUTHEAST ASIAN STUDIES มาหล่อหลอมความรู้เกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของเราในขณะนั้น มีด้วยกัน 3-4 ปัจจัย เช่น เศรษฐศาสตร์การเมืองของความรู้ในช่วงนั้น คือการต่อต้านคอมมิวนิสต์ มีอิทธิพลว่าเราจะศึกษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างไร แน่ๆ ความสัมพันธ์ในภูมิภาคสมัยนั้น เราไม่อยู่ภายใต้ ความสัมพันธ์ปัจจุบันที่อื้ออึง บอกเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาค เดียวกัน เป็นเพื่อนกันต้องร่วมมือกัน ไม่ ตอนนั้นมี 2 ค่าย คุณเสรี คุณคอม แกมเสรีด้วยกันก็เต็มไปด้วยความหวาดระแวง เพราะเป็นมรดก จาก Imperial Knowledge แบบเดิม เช่น ประเทศที่เป็นฝ่ายเสรีกับ เราอยู่ที่ไหนบ้าง คุณดูดีๆ มันอยู่ทางใต้หมดเลย เราเคยใกล้ชิดกับแขก ชาวและแขกมลายูสักเท่าไรกัน ในทางวัฒนธรรมเราอาจบอกที่จริงเรา ใกล้ชิดมาก แต่ว่าในทาง... เราไม่เคยรู้สึกว่าจะแขกชาวและแขกมลายู เป็นใกล้ชิด เราอย่าลืมว่าแขกชาวและแขกมลายูก็ไกลออกไปหน่อย ไกล กว่าเขมร ไกลกว่าลาว คนที่เราเห็นว่าเป็นอาสาและเป็นอาเชียน เป็น คนที่ไกลออกไป คนที่ใกล้ก็อยู่อีกค่ายหนึ่งทั้งนั้นเลย คือเสี่ยงต่อการเป็น ความมิวนิสต์ เรามี Local Knowledge...

หน้า B

เอเชียนตะวันออกเฉียงใต้แบบฝรั่ง เพื่อออกมาสักเท่าไร ถึงแม้จะผ่านการฝึกฝน เรียนมาจากเอเชียนตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาในโลกฝรั่ง ผมไม่แน่ใจว่าลูกศรตัวนี้คุณจะหนาสักเท่าไร อย่าลืมเราทุกคนมีประสบการณ์ ไม่ว่าจะเป็นอาจารย์ หรือเป็นนักศึกษาที่แล้วก็แล้วแต่ ก็คือบางเรื่องสอนให้ตายทั้งเทอม พอจบเทอมถามนักศึกษา นักศึกษาตอบอย่างเดิม เหมือนที่ตอบตอนต้นเทอม คนที่เป็นนักศึกษาก็มีประสบการณ์ว่า บางเรื่องฟังมาทั้งเทอม พอจบเทอมถามว่ารู้อะไรบ้าง ก็ตอบเหมือนอย่างที่เราเคยรู้เมื่อตอนต้นเทอม การที่จะมีอาจารย์ผ่านการฝึกฝนมาในโลกตะวันตก ยังไม่ใช่ว่ามันดีว่าความรู้ที่เราอยู่ในสังคมเราจะถูกเปลี่ยนไปได้ง่ายๆ ผมว่าเราไม่ได้ใกล้ไกลเกินไปเลย เรารู้มาก เพียงแต่เราไม่รับความรู้เอเชียนตะวันออกเฉียงใต้แบบที่โลกตะวันตกมีแล้วไปเรียนกันมา เพราะฉะนั้นปัจจุบัน องค์ประกอบแวดล้อมการศึกษา SOUTHEAST ASIAN STUDIES ในไทยเวลานี้มีมากเราจะเริ่มกัน ผมไม่แน่ใจว่าผม happy กับภาวะตอนนี้ หมายถึงสิ่งที่ผมเสนอขึ้นมาตอนนี้จะถูกหรือเปล่า ไม่ถูกก็ตีผมให้ทุกลูกศรเป็นเส้นเชื่องหมด เพราะผมไม่มั่นใจที่จะคิดว่าอะไรจะมีน้ำหนักแค่ไหน ความสัมพันธ์ในภูมิภาคเราเปลี่ยน ทุกวันนี้เป็นความร่วมมือ ทุกวันนี้เป็นอาเซียนขยายวง เศรษฐศาสตร์ของการผลิตความรู้เกี่ยวกับเอเชียนตะวันออกเฉียงใต้ไม่ใช่ของความหวาดระแวงเป็นศัตรู เรื่องความมั่นคงเป็นหลัก ยังมีอยู่ แต่เริ่มมีแนวโน้ม, กระแสที่มาแรงคือทำลายเศรษฐกิจ การเห็นประเทศเพื่อนบ้านเป็นแหล่งทรัพยากร การเห็นประเทศเพื่อนบ้านในเชิงวัฒนธรรมที่เป็นสินค้า เพื่อนบ้านยังอยู่ในยุคที่หลังกว่าเรา หรือพูดอีกอย่างคือเราเห็นวัฒนธรรมเพื่อนบ้านเป็นสินค้าอ่อนยุค เรายังมี Local Knowledge ซึ่ง Local Knowledge ในปัจจุบัน คุณดูกรณีอย่างพม่า อิทธิพลหน่วยข่าวทหารมีสูงมาก แต่โดยทั่วไปแล้ว แหล่งข้อมูลที่มาทั้งหนังสือพิมพ์และธุรกิจข้ามชาติ ธุรกิจชายแดน มีบทบาทมากขึ้นในการให้เราเรียนรู้เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน ตรงนี้ก็เป็น Local Knowledge ที่ไม่เคยผ่านการศึกษา เอเชียนตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาตามแบบฉบับไม่ มาจากโลกใดทั้งสิ้น แต่สืบทอดจารีตธรรมเนียมความรู้เกี่ยวกับเอเชียนตะวันออกเฉียงใต้แบบที่มีอยู่ในสังคมไทย ถึงวันนี้ผมขออนุญาตวิจารณ์ อ.ชาญวิทย์ วิจิตร อ.บุญฤทธิ์ ทั้งหลาย ที่เขียน 2 เล่มนี้ขึ้นมา เพราะเราละเลย local knowledge เราคิดแต่ว่า

จะสร้างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาแบบฝรั่งขึ้นมายังงี้ แล้วก็เจอว่าไม่มีเลข เหตุที่ไม่มีก็เพราะต้องเจอกับแรงต้านมหาศาลจาก local knowledge ซึ่งก่อตัวมาเป็น 10 เป็น 100 ปี ไม่ได้แปลว่าผมคิดว่าอันนี้ถูกกว่า... ถ้าใครพอรู้จักผมก็รู้ว่าผมเกลียดชาตินิยม ไม่ได้แปลว่าการเป็นชาตินิยมอย่างหนัก Imperial Knowledge จะเป็นสิ่งที่ดี ผมอยากเป็นฝรั่งมากกว่าอยากเป็นไทยในกรณีนี้ แต่ที่พูดนี้หมายถึงว่าความพยายามจะสร้างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา ที่ดูเหมือนจะเป็นแบบฉบับแบบฝรั่ง เราจะต้องเผชิญกับอะไรบางอย่าง ที่เป็นภาวะแวดล้อมทั้งทางภูมิปัญญา และทางเศรษฐศาสตร์การเมืองของความรู้เกี่ยวกับ SOUTH-EAST ASIA ในเวลานี้ ในสังคมไทย ทั้งหมดที่ออกจะดูไม่แทรกตนคอล แต่ผมคิดว่าเดิมที่ผมไม่อยากจะพูดเรื่องการแบ่งยุคแบ่งอะไร แต่พอมาอ่านพวกนี้แล้วผมนึกว่าผมมีประเด็นที่อยากเสนอว่า ทั้งหมดละเลย Local Knowledge ตรงนี้อาจจะเป็นนามธรรมบ้าง แต่ว่าอาจจะเป็นสิ่งที่เราต้องคิดเลขพูดถึงรูปธรรมว่า เราจะสู้กับ Local Knowledge อย่างไร หรือเราจะไม่สู้ เราจะ in-corporate เราจะถึงเอามาใช้ หรือเราจะละเลย หรือเราจะ base on local knowledge เราอย่าไปสนใจฝรั่ง อันนี้ก็เป็นเรื่องที่ลองคุยกันดูอีกที

อ.อดิศร :

ประเด็นในข้อสรุปของ อ.ชงชัย พูดไว้ชัด พูดถึงสถานภาพของ SOUTH-EAST ASIA STUDIES หรือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาในบ้านเรา เป็นผลมาจากความคิดที่ได้อิทธิพลมาจากตะวันตกอย่างมาก ที่เป็น Imperial Knowledge โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคของสงครามเย็น ซึ่งมันก็เป็นมรดกทางวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์อย่างหนึ่ง เกี่ยวกับ perception ของผู้นำ หรือความรู้ที่เรามีอยู่เรารับรู้เกี่ยวกับเรื่องเพื่อนบ้านในทัศนะที่แบ่งขาวหรือแบ่งแยกโดยชัดเจนแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการมองแขก คือเป็นมุสลิมก็เป็นแขกหมดต่อให้เป็นเชื้อชาติไทย แต่ถ้านับถือมุสลิมก็เป็นแขก อะไรทำนองนั้น หรือการมองเพื่อนบ้านอย่างพม่า อย่างพม่าเพราะเราเคยแพ้เขามาหลายครั้ง แต่อย่างหนึ่งที่เป็นสิ่งที่น่าสนใจมากในทัศนะของ อ.ชงชัย คือมันมีความรู้แบบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาอยู่ชุดหนึ่ง ซึ่งเป็นความรู้ดาชด้นอยู่ในหนังสือพิมพ์ ในธุรกิจที่อยู่แถวชายแดน คืออยู่กับกลุ่มบุคคลที่สัมผัสอยู่กับความรู้ที่เป็นรูปธรรม

เกี่ยวกับเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อ.ชงชัยยกตัวอย่างในศูนย์ข้อมูลอินโดจีน ผมชอบอ่านข้อมูลที่หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันเขียนลงในศูนย์ข้อมูลอินโดจีน เพราะมีความรู้สึกว่ามันมี case อะไรหลายอย่างที่น่าสนใจ เพราะว่ามีกรรณการยกตัวอย่างปัญหาและชี้ถึงที่มาที่ไปอย่างไร ในขณะที่เดียวกันความรู้แบบนี้ อ.ชงชัย กล่าวโทษแล้วกับฝ่าย อ.ชาณุวิทย์ว่าสิ่งที่ อ.ชาณุวิทย์ทำในงาน มองในตัวเองงานเกี่ยวกับการทำบรรณานุกรมเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาที่ผ่านมายังไม่ได้คุณภาพในแง่ขององค์ความรู้ที่เป็นมาตรฐาน ซึ่ง อ.ชงชัยบอกว่านั่นเป็นวิธีการมองแบบฝรั่งที่เป็น imperial knowledge ดังนั้น versus ในขณะนี้คือ ความรู้เกี่ยวกับเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ที่เป็น local knowledge กับ imperial knowledge ในขณะนี้ มันไม่ได้ไปด้วยกัน และข้อสำคัญมันเกิดในระยะเวลาที่พร้อมกัน แต่ขณะที่ local knowledge ไปไกลแล้ว ฝรั่งไม่อยู่และได้ประโยชน์ เห็นผล มัน practical มากกว่า ขณะที่ imperial knowledge ที่เป็นอยู่ขณะนี้แปรเปลี่ยนมาตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงปัจจุบัน มีสภาพของการตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มบางกลุ่ม ครั้งหนึ่งอาจเป็นแค่รัฐ นโยบายต่างประเทศความมั่นคง แต่ตอนนี้มันตอบสนองสิ่งที่ อ.ชงชัย เรียกว่าเป็น pan-Thaism ที่มันกำลังเกิดขึ้น ผมว่ามันเป็นจริง เวลาเราพูดสมัย พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ทำอินโดจีนจากสนามรบให้เป็นสนามการค้า มีความรู้สึกที่เราเก่งเหลือเกินในการจะเข้าไปจัดการในอินโดจีน ฟัง อ.ชงชัย แล้วรู้สึกคล้ายตาม ผมคิดว่ามีจุดหนึ่งที่เรควรฟังความคิดเห็นของ อ.ชาณุวิทย์ในฐานะที่เล่นอยู่กับเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษามาค่อนข้างนาน และเขียนงานทำนองแบบนี้ค่อนข้างเยอะ ว่าคิดเห็นอย่างไรกับสถานการณ์ของเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาในบ้านเรา และคิดเห็นอย่างไรกับคำกล่าวหาของ อ.ชงชัย

อ.ชาณุวิทย์ :

ขอบคุณทุกท่านที่มานั่งอยู่ที่นี้หลายท่านเป็นผู้ได้เริ่มต้นเกี่ยวกับเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษามาเป็นเวลานาน อาจเรียกได้ว่าเป็นผู้บุกเบิกบางคนเป็นรุ่นกลาง บางคนรุ่นใหม่ บางคนเป็นรุ่นกำลังจะเกิดขึ้นก่อนจะถึงประเด็นที่ อ.ชงชัย พูด และ อ.อดิศรบอกว่าป็นข้อกล่าวหาขอเก็บไว้ก่อน แต่อยากพูดเรื่องที่ตัวเองมีไว้ในใจ

เมื่อวาน ผมขับรถเปิดวิทยุ รายการวิทยุทหารเรือ เปิดเพลง "ถึงไม่รู้ก็ต้องเดินไป จะกลัวไปใย มันก็ล่วงไปตามเวลา" background ของเพลงเปลี่ยนไป เป็นเพลงที่ฟังแล้วหึ่ง เขาบอกเขาพระวิหารทางขึ้น อยู่ศรีสะเกษ ทำนองเร้าใจ พอร้องไปก็ร้องเป็นภาษาเขมร ผมว่าเข้าทำ ทำให้นึกถึงคำว่า local knowledge ของ อ.ชงชัย ทันที นี่เป็น ตัวอย่างหนึ่ง ผมว่าเรามีตัวอย่างแบบนี้เยอะมากๆ ไม่ว่าจะเป็นเพลง ในหน้าหนังสือพิมพ์ ในหน่วยข่าวกรอง ตรงนี้คือประเด็นที่จะกลับมาดูที่ local knowledge เหล่านี้ เราจะทำอย่างไรกับมัน

หัวข้อวันนี้ ขอสรุปสั้นๆ เพราะหลายอย่างได้แลกเปลี่ยนกับ อ.ชงชัย ต้องบอกว่า อ.ชงชัย ทำได้อย่างละเอียดรอบคอบ ชัดเจนมาก ผมจะพยายามดึงมาให้เข้าตัวเรามากที่สุด คือ ผมจะพูดในรอบนี้ 3 ประเด็น อย่างสั้นๆ

คือ ในประเด็นแรก ผมคิดว่า เรื่องเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ศึกษา บางคนใช้ชื่อยุทธศาสตร์ศึกษา คำเหล่านี้น่าสนใจ ในตะวันตกมีแต่ SOUTHEAST ASIA STUDIES สิ่งนี้เป็นสิ่งที่เรารับรู้กันดีว่ามันเกิดมา อย่างจริงจังด้วยอำนาจของจักรวรรดินิยมทางการเมือง ในช่วงหลัง สงครามโลกครั้งที่ 2 คำ SOUTHEAST ASIA ระบาดมาก เกิดที่ไหน เรามักอ่านในหนังสือ จำเป็น SOUTHEAST ASIA COMMAND ที่ศรีลังกา แต่ความจริงมันเกิดที่เมืองควีเบ็ค ในการประชุมที่ ควีเบ็ค เมื่อเดือน สิงหาคม 1943 เมื่อ 52 ปีมาแล้ว อีกครั้งถูกยืนยันให้ใช้ให้กว้าง ด้วยการประชุมที่ปอร์ตสตันส์ก่อนการสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 และช่วงหลัง สงครามโลกครั้งที่ 2 เราก็รับมา (เรา หมายถึงโลกตะวันตก) รับมา เป็นหน่วยของการศึกษาเป็น area studies อย่างที่เราทราบกัน ผมอยากบอกว่า อย่างที่ อ.ชงชัยก็พูด มันมากับอำนาจทางการเมืองของ จักรวรรดินิยมในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เพราะฉะนั้นกำเนิดของ มันที่แท้จริง คือในช่วงทศวรรษ 1950 แล้วรุ่งเรือง ยุคทองคือทศวรรษ 1960 และ 70 เพราะฉะนั้นเราจะเห็นศูนย์ของการศึกษาแบบนี้ในรูปแบบ ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นที่ดอร์แนล เฮล มิชิแกน วิสคอนซิน ฮาวาย เบอร์กเลย์ หรือเรื่อยไป แม้ในฝรั่งเศส ที่โกรฟองแซส ก็รื้อฟื้นตัวเองขึ้นมา รวมทั้ง เกียวโตในญี่ปุ่น ANU อะไรรักตามมันกว่าได้หมด เรากลับไปดูมันก็คือ 1960 กับ 1970 มันคือยุคทอง พอ 1980 เราก็รู้ว่าอำนาจทางการเมือง

จักรวรรดินิยมอเมริกัน มันเสื่อมถอยแล้ว เมื่ออเมริกาแพ้สงครามในอินโดจีน การศึกษาว่าด้วยเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาก็เสื่อม พอ 1980 ตอนปลาย กับ 1990 ผมว่ามันเป็นจุดซึ่งกลุ่มคนที่อยู่ในโลกของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา ไม่ว่าจะเป็นคอร์แนล เบอร์เลย์ ฮาวาย หรือว่าเกียววต อะไรก็ตาม ตามตัวเองว่าเราจะไปทางไหนกัน แม้กระทั่งปรมาจารย์ทางด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาบางท่านก็ยังแนะนำบางคนว่าไม่น่าจะไปเรียนต่อแล้ว เพราะว่ามันไม่มีอนาคตนัก เมื่อ 3 วันก่อน ผมได้จดหมายจากนักศึกษาปริญญาเอกคนหนึ่ง เธอเพิ่งไปถึงศูนย์กลางของการศึกษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในอเมริกาแห่งนี้ เธอบอกว่าเธอเป็นคนเดียวที่จะไปเรียนในวิชาที่ว่าด้วยเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา นอกนั้นนักวิจัยไทย-ต่างประเทศรอบๆบ้านเราไปเรียนวิศวะ, MBA เธอบอกว่า อาจารย์ทั้งหลายในวงการที่เคยมีชื่อเสียงโด่งดัง ดูเก่าแก่ ใกล้เคียงเมื่อยล้า ทดถอยหมดแล้ว นี่คือสภาพปัจจุบันที่เราเห็นในโลกตะวันตก โดยทั่วไป คงรวมถึงวิสคอนซินของ อ.ธงชัยด้วย รวมความแล้วนั้นเป็นการศึกษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาจากภายนอก มองเข้ามาข้างใน ด้วยพื้นฐานของอำนาจทางการเมืองแบบจักรวรรดินิยม

ถ้าเราเข้ามาดูภายใน ในกลุ่มที่เป็นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เอง ผมว่าเราจะชอบหรือไม่ก็ตามหน่วยที่เรียกว่าเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มันกลายเป็นหน่วยซึ่งเป็น imagine area studies ก็จริง แต่ก็กลายเป็นความจริงแล้ว มันจะสร้างในมโนภาพ มโนคติมันจะไม่มีการติดตาม แต่บัดนี้มันมีแล้วมันมีด้วยประจักษ์พยาน เช่น อาเซียน, SEA-WRITE AWARD, SEA GAMES, AFTA เราจะชอบหรือไม่มันกลายเป็นหน่วยทางการศึกษาซึ่งแม้จะเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นจากภายนอก แต่มันเข้ามาอยู่ภายในแล้ว ในกรณีของไทย ก็เป็นผลผลิต เป็น by product ของการศึกษาจากภายนอก เท่าที่ผมสืบค้น ผมเข้าใจว่า มรว.แสงโสม เกษมศรี ที่ จุฬาฯ เป็นอาจารย์ท่านแรกที่สอนว่าด้วยเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่คณะอักษรศาสตร์ ท่านกลับมาสอนประมาณปี 1955 ท่านเรียนที่อังกฤษหลังสงครามโลก ที่ประหลาดคือ ท่านเรียนภาษาศาสตร์ ท่านไม่ได้เรียนอย่างพวกเราเรียน อย่างรัฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เข้าใจว่าท่านแรกที่เข้ามาเปิดจากการนำเรื่องเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาเข้า

มาในประเทศไทย หลังจากนั้นจะเห็นว่าปลายทศวรรษ 1950 กับต้นทศวรรษ 1960 จะมีวิชาว่าด้วยเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาถูกเสนอเข้ามาในจุฬาฯ ธรรมศาสตร์ ศิลปากร เกษตรฯ เป็นกระบวนการหมายความว่ามันเป็น by product ของอำนาจจักรวรรดินิยมทางการเมืองของอเมริกา ซึ่งในบางแห่งจะเห็นว่ามีมรดกตกทอดมาจากสมัยที่ อ.ชงชัย พุดถึง คือการสนใจทางด้านมนุษยศาสตร์ ด้านโบราณคดีด้านประวัติศาสตร์ศิลปะ ในสกุลที่เป็นโบราณคดี ผมอยากคิดว่าเดิมคงใช้คำว่าโบราณคดีตรงกับคำว่า Antiquity มากกว่า archeology ผมเดาว่าอย่างนั้น คำว่าโบราณคดีในตอนแรก มาจากรุ่นก่อนหน้านั้น แต่ในช่วงปลาย 1950 กับทศวรรษ 1960 ผมคิดว่าตรงนี้จะเห็นว่าการศึกษาว่าด้วยเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา ในสถาบันการศึกษาต่างๆที่เราเห็นแล้วก็ส่งผลไปในแง่ทางการเมืองด้วย เพราะฉะนั้นสิ่งซึ่งเป็นภูมิภาคศึกษาหรือ วิเทศศึกษามันอยู่ในมโนภาพ ซึ่งถูกสร้างขึ้นมา แล้วในระยะแรกก็เป็นการจัดกลุ่ม ซึ่งเป็นมรดกตกทอดทางการเมืองเช่นเดียวกันจากโลกตะวันตกก็คือว่ามันให้ความสนใจในแง่ของปัญหาความมั่นคงเป็นอันดับหนึ่ง เป็นเรื่องของการสร้างองค์ความรู้มาในแง่ของความมั่นคง เพราะฉะนั้นเราจะเห็นวิชาเหล่านี้ที่มากคือในคณะรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ เมื่อคืนผมไปรื้อหนังสือเก่าของตัวเอง ก็เจอสมุดโน้ตเล่มหนึ่งชื่อวิวัฒนาการเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ยังเปิดดูก็จริง เราเรียนช่วงทศวรรษ 1960 กระแสที่บรรดา by product ทั้งหลายที่กลับมาจากอเมริกา หรืออังกฤษ อาจารย์เหล่านี้ก็จะกลับมาสอนวิชาเหล่านี้ให้เราเรียน เราไม่มีความรู้เลย เราเขามากเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน ถ้าเราดูทศวรรษ 1960 ก็เหมือนที่ อ.ชงชัยพูด คือรอบๆบ้านทำท่าจะเป็นคอมมิวนิสต์ไปหมด น่ากลัวมาก ไม่เป็นมิตร เป็นพรมแดนปิด เมื่อผมเป็นนักศึกษากับนักศึกษาปัจจุบัน พรมแดนประเทศไทยไม่เหมือนกันเลย ผมไม่สามารถจะฝันว่าผมจะไปสามเหลี่ยมทองคำ แล้วนั่งเรือทวนน้ำขึ้นไปเมืองเชียงรุ่ง หรือไปเชียงตุงได้เลย ผมฝันแต่เพียงว่าถ้าคอมมิวนิสต์มาผมจะอพยพไปปีนัง แล้วไปสิงคโปร์และออสเตรเลีย นั่นเป็นโลกในช่วงทศวรรษ 1960 ซึ่งผมว่าการศึกษาก็เข้ามาพร้อมกับภาพเหล่านี้ เมื่อผมพลิกดูตำราที่ผมจดไว้ ผมจำได้ว่า เหมือนเพื่อนผมคนหนึ่งที่เคยกันเมื่อ 2 วัน เขาเป็น expert ของอินโดนีเซีย Dr.ทัฟฟิด (Abdulha) หลายท่านก็คง

อาจจะรู้จัก เขาเขียนหนังสือเยอะมากเกี่ยวกับอินโดนีเซีย ก่อนข้างจะเป็น authority เขาบอกว่าเมื่อเขาเริ่มเรียน Southeast asia มันไม่มี อยู่ในมันสมองเขา เพราะฉะนั้นเขาต้องท่องคำว่า คิว-จุ-ลง-ลง-กอน, ดิง-จุ-รา-ลง-กร เขาออกเสียงไม่ได้ กว่าจะออกเสียงได้ว่าเป็น King จูฬาลงกรณ์ ก็ใช้เวลานานมาก นั่นเป็นชื่อแรกที่เขาบอกว่าเขาต้องท่อง ผมก็นึกว่าตัวเองทำอะไร ชื่อที่ผมจำได้แม่นยำในการเรียนรัฐศาสตร์ 1960 ก็คือ อา-ลี-ซา-สโตร-มิต-โร-โร ชื่อนี้เป็นชื่อที่จำติดหูผม มันชื่อเหมือน น้ำหวานยี่ห้อหนึ่ง อาจารย์ที่มาจากกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งเป็น by product ของอเมริกัน education กลับมาสอนเรา อาลีซาสโตร มีสโรจก็คือ คนที่เป็นนายกรัฐมนตรีของอินโดนีเซีย ซึ่งนั่งอยู่ในที่ประชุม บันดุงเมื่อ 40 ปีที่แล้ว ปีนี้ครบรอบ 40 ปี การประชุมบันดุง 1995 รวม ความแล้ว ผมอยากบอกว่า เรื่องเกี่ยวกับเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา เป็นผลผลิตของจักรวรรดินิยมตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งอเมริกา มัน มาสู่เรา 1950, 1960 และ 1970 จะมีเรื่องทุนเข้ามา แต่ว่ามันก็มี ปัญหาอย่างที่ผมเสนอไว้ในงานบรรณานุกรม และอ.ชงชัยเอามาพูด ก็คือ มันมีปัญหาในแง่ที่ว่าถึงแม้จะเข้ามา มีวิชาความรู้กระจัดกระจายก็ตาม แต่อยู่ในสภาพซึ่งใกล้เคียงกันต่าง ผมยืนยันว่า เราไม่มีความรู้ ถึง แม้จะมีความรู้ ที่ อ.ชงชัยใช้คำว่า local knowledge ก็ตาม ผมว่า มันเป็นทางเลือกที่ถ้าเราไม่เลือกตรงที่เป็นวงวิชาการคือในมหาวิทยาลัย เราจะเลือก local knowledge อันนั้น หรือไม่ ผมว่าเราไม่น่าจะ เลือกทั้ง 2 ทาง เราน่าต้องหาทางที่ 3 ของกลับมาแง่วงวิชาการ ผมก็ ทำการสำรวจ ปรากฏว่า สิ่งที่ผมเรียกว่าเป็น by product ของการ ศึกษาเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาในเมืองไทยที่เกิดขึ้น แล้วไปโผล่ ตามมหาวิทยาลัย วิทยาลัย และโรงเรียน มันมีอะไรบ้าง ผมก็เช็คว่า ในแต่ละสถาบันมีอะไร สิ่งที่น่าสนใจและน่าสนใจมากคือ ถ้าเราพูด ว่าด้วยเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา ในแง่ขององค์กรและรูปธรรม มหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นอันดับหนึ่ง โดยที่มหาวิทยาลัยศิลปากรมีการ ศึกษาว่าด้วยเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาเป็นประวัติศาสตร์ เป็น ปริญญาโท มาเป็นเวลาเกือบ 20 ปีแล้ว มีวิชาที่เปิดในมหาวิทยาลัย ศิลปากร 13 วิชา แต่มหาวิทยาลัยที่ปรากฏว่า ถ้าไม่คิดศิลปากร มหาวิทยาลัยมหิดลมีปริญญาโทและเอกว่าด้วย SOUTHEAST ASIAN

LINGUISTIC นำแปลก คนไม่ค่อยรู้ แต่ทั้งศิลปากรและมหิตลมีเจียบๆ แต่เมื่อสำรวจดูแล้ว ในกรณีมหาวิทยาลัยที่มีวิชาสอนเกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษามากที่สุด เป็นมหาวิทยาลัยอะไร นอกเหนือจากศิลปากรและมหิตล ผมแปลกใจมากที่ดูแล้ว ตอนแรกกะนั่งตัวคิดว่า ธรรมศาสตร์ แต่ไม่ใช่ ปรากฏว่าเป็นมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีทั้งหมดถึง 19 วิชา เอาทุกๆ คณะมารวม ในกรณีของจุฬาฯ ธรรมศาสตร์ ซึ่งไล่มากับเชียงใหม่ มีมหาวิทยาลัยละ 16 วิชา จุฬากับธรรมศาสตร์ เท่ากัน แล้วที่น่าสนใจคือ ในกรณีของธรรมศาสตร์ รัฐศาสตร์ของ อ. เสกสรรค์ มี 8 วิชา ศิลปศาสตร์ของ อ. เพ็ชร มี 7 วิชา ที่สังคมวิทยามี 1 วิชา เศรษฐศาสตร์ไม่มีเลย นำแปลกใจมาก เพราะประเด็นที่ อ. ธงชัยทิ้งไว้ คือเรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจ เศรษฐศาสตร์ไม่มีเลย ปรากฏว่าที่ เศรษฐศาสตร์ จุฬากลับมี 1 วิชา ว่าด้วยเศรษฐกิจของ เอเชียโดยรวมๆ แล้วถึง Southeast asia เข้าไปเป็นส่วนหนึ่ง เมื่อสำรวจจะเห็นว่า มีปราชญ์มากมาย ขอสำรวจลงไปข้างล่าง ถามว่าในระดับมัธยม ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการสร้างหลักสูตร มีใหม่ ในหลักสูตรซึ่งปัจจุบันหลักสูตรล่าสุด หลักสูตรปี 2533 จะมี 2 วิชา ว่าด้วย วิชาสังคมศึกษา 203 มี 1 บทว่าด้วยทวีปของเรา กับอีกบทหนึ่ง บทพิเศษ ว่าด้วย อาเซียน อินโดจีน OPEC และอื่นๆ นี่ก็น่าสนใจ เปิดดูก็ค่อนข้างย่อๆ รวมความแล้ว ผมว่าถ้าเราจะว่าเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาในเมืองไทยไม่มี ก็พูดไม่ได้ มันมีเป็นทางการอย่างในกรณีของมหิตล และศิลปากร ซึ่งให้ความสนใจเป็นพิเศษ มีเป็นวิชาในสถาบันต่างๆ ที่ผมบอกมา จุฬาฯ ธรรมศาสตร์ เชียงใหม่ มันมีอยู่ในระดับมัธยม เข้าใจว่าอยู่ในระดับมัธยม เข้าใจว่าอยู่ใน ม.ศ.3 ก็มีกระจัดกระจาย แต่ถ้าเราตั้งคำถามด้านวิชาการองค์ความรู้ ถามว่า น่าพอใจไหม? ผมว่ามันไม่น่าพอใจเลย เพราะอย่างที่ อ. ธงชัย พูด มันไม่น่าพอใจด้านหนึ่งผมคิดว่า ความไม่รู้ของเราเกี่ยวกับภูมิภาคนี้มันมีมากมายมหาศาล เต็มไปด้วยอคติ ความไม่เข้าใจ เหมือนที่ อ. ธงชัยทำ chart มา ผมเคยนั่งนิยามความสัมพันธ์ระหว่าง สมมติไทย-เขมร ผมมองว่ามันเป็นความสัมพันธ์ในแง่ของ love and hate relation ในด้านหนึ่งคือนิยมชมชื่น ต่อสิ่งซึ่งเป็นวัฒนธรรมอารยธรรมเขมร ขอมโบราณ คนไทยตื่นเรื่องของเขมร สิ่งซึ่งเป็นอิสรียศที่สูงสุดในเมืองไทย คือคำว่า "สมเด็จพระ" สมเด็จพระเป็น

คำเขมร ขณะเดียวกัน ก็มองว่า เขมรป่าเถื่อน เนรคุณ ลั่น 2 แฉก เป็น love and hate relation ผมเคยนิยามว่าความสัมพันธ์ ระหว่าง ไทย-ลาว เป็นความสัมพันธ์ "บ้านพี่เมืองน้อง"

ม้วน 2

.....มันมักจะตีกัน อีจลาถิ่น ถ้าพี่สาวกับน้องชายก็อาจจะตี เพราะ เราพยายามได้ไหมว่า "บ้านพี่เมืองน้อง" เป็นยังไง ความสัมพันธ์ไทย-ลาว เป็นศัตรูที่มีประโยชน์ คือเอาไว้ทำ light and sound ที่อุซซาย ก็คือ ที่ไหนก็ตาม เป็นความสัมพันธ์ เป็นศัตรูที่มีประโยชน์ ในแง่ที่ว่าเอามาใช้ ประโยชน์ได้เยอะแยะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจุบันก็ยังใช้อยู่ ใครจะไม่ -ฆา่งม่าก็เป็นกรณีใหญ่มาก ดังนั้นความไม่รู้ของเราที่มีมากมายมาตลอด รวมความแล้วในบ้านเราสถานการณ์ไม่บอใจ ในแง่ของสถาบันการศึกษา การมีสิ่งเหล่านี้มีลักษณะซึ่งเป็นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นไทยๆ คือขึ้นอยู่กับความสนใจของตัวบุคคล เป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล เป็น เรื่องของ personality มากเลย ถ้าบังเอิญได้ผู้นำที่แข็งขันทางวง การศึกษาที่ให้ความสนใจ มันก็เฟื่องฟูขึ้นมา ถ้าหายไปมันก็หายไป สมว่า ไทยคดีฯ ก็เป็น area study ซึ่งตกอยู่ในสถานการณ์แบบเดียวกัน (ไทยคดีศึกษาของธรรมศาสตร์) ถ้าได้ผู้นำแข็งขันก็เฟื่องฟู ถ้าไม่จั้นก็ เจริญๆไป กรณีของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาก็เช่นเดียวกัน ได้บาง คนซึ่งสนใจกลับมาจากเมืองนอกแข็งขันก็ใส่เข้าไปในหลักสูตรปริญญาตรี หรือปริญญาโท ถ้าไม่สนใจก็ลบหายไป เป็นเรื่องของตัวบุคคลอย่างมากๆ แต่ถามว่า อย่างที่ อ.ชงชัยถามว่า ถ้าเราดูแล้ว มันจำเป็นต้องมีไหม ควรมีไหมหรือว่ามันหายไปแล้ว หรือว่าไม่น่ามีเลย สมว่าก็มาถึงจุดที่ เป็นคำถามที่ตั้งไว้สำหรับการอภิปรายในรอบนี้ และหลังเที่ยว อยาก ต่อท้ายว่า นอกเหนือจากโลกตะวันตก คืออเมริกา ยุโรป ออสเตรเลีย ด้วย ญี่ปุ่นก็ด้วยเพราะมาในกระบวนการเดียวกัน ในเรื่องของการมี องค์กร, สถาบัน แต่ถ้าถามว่าในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จากภายใน มีไหม? มันมี Institute of Southeast Asian Studies ที่ สิงคโปร์ แต่คนมักมองว่า สิงคโปร์ก็คือสิงคโปร์ ไม่ค่อยมองว่าเป็น ส่วนหนึ่งในนี้มากนัก เป็นกรณีที่แปลกมากมีไหมที่ประเทศอื่นๆ ปรากฏว่า University of Malaya ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเก่ามาก มี Depart- ment of Southeast Asian studies ตั้งมา 10 กว่าปี เป็น

Department ที่ให้ปริญญาตรี-โท-เอก ในกรณีปริญญาตรี เขาผลิต ปริญญาตรีออกไปแล้ว ประมาณเกือบ 1,000 คน ในกรณีของ UP-University of the Philippine ก็มี Asian study แต่ผมไม่ทราบรายละเอียดนัก เพียงแต่ถ้าเราดูแล้ว ในรอบๆบ้าน ในภายในก็มี แต่ลักษณะของการมีก็เหมือนว่า ในส่วนหนึ่งเป็นแรงกระตุ้นจากภายนอก และเป็น By Product นี่ก็กลับมาถามว่า กรณีไทย ถึงจุดที่เราคิดว่า ควรจะทำอะไรกันดีหรือไม่?

อ. ชลากร :

สิ่งที่ อ.ชาญวิทย์ อภิปราย คือสิ่งที่ต่อเนื่องจาก อ.ธงชัย เปิดประเด็นไว้เกี่ยวกับเรื่องความรู้เกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา ในส่วนที่ อ.ธงชัยเรียกว่าเป็น imperial knowledge แบบไทยๆ ในแง่ความหมายที่ศึกษาหรือมองภาพเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จากทัศนคติมุมมองแบบตะวันตก และ อ.ชาญวิทย์ขยายความว่าในสิ่งที่ เป็นเชิงวิชาการ โดยเฉพาะมองจากบรรดารายวิชาที่เปิดการเรียนการสอนในระดับมหาวิทยาลัย หรือในระดับโรงเรียน พวกเราจำนวนมากที่ผ่านการศึกษาในเมืองไทยในระดับมัธยม โดยเฉพาะนักศึกษาในขณะนี้คงรู้ว่าเวลาเราเรียน ม.1 เราต้องเรียนประเทศของเรา พอ ม.2 ต้องเรียนวิชาเพื่อนบ้านของเรา พอ ม.3 ต้องเรียนโลกของเรา ความรู้นี้ก็คือความรู้ที่บอกเราว่า เริ่มแรกที่เรียนคือประเทศของเรา และเริ่มจากสุโขทัย ลงมา เหมือนประเทศของเราก็เรียนหมดเป็นประเทศๆ เป็นลักษณะความสัมพันธ์แบบเพื่อนบ้าน แต่ก็มี self-center อยู่ที่ไทย พอโลกของเราแบ่งเป็นโลกที่ 1-2-3 โลกที่ 1 เสรีนิยม โลกที่ 2 คอมมิวนิสต์ โลกที่ 3 ประเทศกำลังพัฒนา

อ.ชาญวิทย์ :

ขอแย้งที่ อ.พูดเป็นหลักสูตรปี 87 ที่ยกเลิกไปแล้ว มีประเทศของเรา เพื่อนบ้านของเรา โลกของเรา แต่หลักสูตรปัจจุบันที่ใช้เป็นหลักสูตรปี 90 ที่รวบรวมเลย เหลือเป็น...ทวีปของเรา ผมว่าหลักสูตรเก่าค่อนข้างตึกกว้างมาก แต่ในหลักสูตรใหม่ที่ใช้อยู่แล้ว แล้วแบ่งเพื่อนบ้านกลายเป็น เอเชียตะวันออกเฉียงใต้แต่ให้เหลือบทเดียว ไม้ชี้ 1 เล่ม

อ.อดิศร :

ฉันผมขออภิปราย จะพูดประเด็นนี้ในทัศนะที่ว่า เมื่อผมย้อนประเด็นจาก local knowledge และ imperial knowledge จาก อ.ชงชัย และ อ.ชาญวิทย์พูดไว้ สิ่งหนึ่งที่เราผ่านประสบการณ์มาจากวิชาเรียนระดับมัธยม เป็นลักษณะที่เป็นสถาบันทางการศึกษาที่ครอบงำความคิดของเราเกี่ยวกับ เรื่องเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา ครั้งหนึ่งมีในวิชาระดับ ม.2 เพื่อนบ้านของเรา และตอนนี้เป็นทวีปของเรา อย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นมา หลังจากปรับหลักสูตรในปี 1990 คือวิชาท้องถิ่นของเรา คล้ายๆกับ ความรู้เกี่ยวกับ unit ทางการศึกษา หรืออาณาบริเวณศึกษาในระดับ มหาวิทยาลัยก็มีในรายวิชาต่างๆ ถึงตอนนี้เข้าสู่ในพื้นที่ที่เป็นในระดับ การศึกษาระดับมัธยม และเข้าสู่ประถมต่อไปในอนาคต คล้ายกับว่าวิชา ความรู้เกี่ยวกับเรื่องพวกนี้มันได้ถูก manage แล้วด้วยหน่วยงานของรัฐ หรือหน่วยของกรมวิชาการที่จะบอกว่าหลักสูตรที่นักศึกษาหรือนักเรียนควร จะเรียนคืออะไรบ้าง นั่นคือวิธีการที่เป็นปัญหาอย่างหนึ่ง ในเรื่องอาณา- บริเวณศึกษาที่เป็น unit ทางด้านเกี่ยวกับ Southeast Asia Studies ในระดับมัธยมเป็นหน่วยที่ถูกกำหนดมาแล้วว่ามันต้องเรียนแค่ไหน อะไร อย่างไร แล้วปัญหาอันหนึ่งที่ อ.ชาญวิทย์ พูดถึงว่า แล้วในส่วนที่เป็น สถาบัน เรามักมองว่า ถ้าเราศึกษาในแง่ของ southeast asia studies ในแง่ที่ว่าสถาบันการศึกษาควรต้องรับผิดชอบ นอกเหนือจาก รายวิชา มีสถาบันแบบนี้ใหม่ในเมืองไทย มันไม่มี มีแต่เป็นสถาบันเอเชีย ของจุฬาฯ สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของธรรมศาสตร์ หรืออาจอยู่ในรูป- ของรายวิชาที่เปิดสอนในแต่ละคณะวิชา แต่ปรากฏว่ามันไปมีอยู่ที่สิงคโปร์ ในเกียวโต ในฟิลิปปินส์ ในมาเลเซีย นั่นเป็นสิ่งที่ผมคิดว่าเป็นประเด็น ที่ อ.ชงชัยเปิดไว้เกี่ยวกับเรื่อง imperial knowledge ในรูปของ สถาบัน หรือในรูปเกี่ยวกับการมองภาพของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในทัศนะที่เป็นแบบตะวันตกอยู่คือในรูปของวิชาการ ตอนแรก อ.ชงชัย พูดถึงประเด็นเกี่ยวกับเรื่อง local knowledge ที่ อ.ชงชัยบอกว่า มันเป็นคลังความรู้เกี่ยวกับ southeast asia studies ที่มันใหญ่มากๆ ผมอยากให้ อ.ชงชัยขยายความจากนี้ว่าพอมาถึงตอนนี้แล้ว ถ้า ต่อไปในอนาคต ถ้า อ.ชงชัย เกิดเป็นนอस्टราดามุส จะมอง local knowledge ถึงขนาดนี้ โดยเฉพาะใน case ของศูนย์ข้อมูลอินโดจีน

ของหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ผมคิดว่าเป็น Business เป็นธุรกิจ เขาขายในรูปการให้บริการข้อมูล นั่นคือ ถ้านักลงทุนทางธุรกิจคนไทย อยากรู้เรื่องเกี่ยวกับอินโดจีน อยากรู้ว่าควรลงทุนแบบไหน ต้องการ DATA BANK สักกลุ่มหนึ่ง เขาไม่สามารถจ้างนักวิจัยที่เป็นนักวิชาการ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยมาทำให้ได้ แต่เขาสามารถไปซื้อ data bank ในส่วนนั้นที่ศูนย์ข้อมูลอินโดจีน ของผู้จัดการได้ อยากถาม อ.ชงชัยว่า ถ้าเป็นอย่างนั้น แล้ว local knowledge พวกนี้จะต่างอะไรกับการที่จะต้องไป support ในเรื่อง Neo-Pan Thaism ในอนาคต

อ.ชงชัย :

กลับมารูปเดิม ตอบคำถาม อ.อดิศร ผมไม่คิดว่าข้างบนกับข้างล่าง ชัดแย้งกัน แต่การคิดอย่างผม น่าจะมีชัดแย้งบ้าง แต่ยังนึกไม่ออก ที่พยายามเสนอ 3-4 วง เพื่อจะบอกว่า แม้กระทั่งในยุคปัจจุบัน คุณเห็น ว่าที่ผมพูดถึงยุคสงครามเย็นในรูปเมื่อกี้ที่ยก คุณจะเห็นว่า 3 อัน บน-ล่าง-ซ้าย ไปด้วยกัน สิ่งที่ยากมี southeast asia studies แบบ ฝรั่งเศส ผมไม่แน่ใจว่า...คือสับสนไหมในเรื่อง 1 ใน 3 หรือ 4 อิทธิพล และจริงๆอาจเป็นลูกศรแค่บางๆเบาๆ ลูกศรหนาคืออิทธิพลอีก 2-3 ด้าน ยุคปัจจุบัน ผมไม่รู้ว่าคุณศรควรจะหนาหรือบาง ลองคิดเล่นๆ คิดว่า 2-3 เส้นทางบน ทางล่าง และซ้าย ก็ยังมีอิทธิพลมาก เมื่อถึงพูดถึง imperial knowledge กับ local knowledge ที่จริงผมใช้คำไม่ดี อ.อดิศร ดึงให้ผมรู้ว่าผมใช้คำไม่ดีมากๆ ผมใช้คำว่า imperial knowledge ในความหมายว่าการมองของไทยเองกับเพื่อนบ้าน มองแบบกูเป็นใหญ่ องค์ความรู้ของไทยต่อเพื่อนบ้าน เป็นความรู้แบบตัวเอง เป็นจักรพรรดิ เป็นศูนย์กลาง ผมไม่ได้ใช้ในความหมายฝรั่ง แต่ก็ถูกว่า ฝรั่งสร้างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา สร้าง southeast asia ในความหมายว่าเป็น imperial knowledge จริงๆ แต่ที่ผมใช้ ผมใช้ความในความหมายว่า คนไทยหรือความรู้แบบไทยมองพื้นบ้านยังงี้ พอผมใช้ local knowledge ผมเห็นว่ามันจะสับสน ถ้าเอา 2 อันนี้ มาเข้าหากัน รวากับว่าตรงข้ามกัน ที่จริง imperial knowledge ในจุดแรก ใช้ในความหมายว่าเรามองแบบกูเป็นใหญ่ ที่ผมใช้ local knowledge ความรู้ ที่ไม่เป็นไปตามแบบฉบับมาตามระบบคือสถาบันศึกษา ทั้งหมด ผมไม่ทราบใช้คำว่าอะไร อาจเป็น Non-Formal knowledge

แล้วแต่ ความรู้เหล่านั้นของไทยมี ก็ยังมีลักษณะเป็นมุมมองว่าถูกเป็นใหญ่ อยู่ดี พอถึงตอนนี้ผมคิดว่าเป็นวิธีร่าง Diagram ของผมเอง มัน 2 อัน อาจขัดแย้งมากกว่าที่ผมคิด แต่ที่ อ.อดิศรถามว่าขัดแย้งไหม? ผมว่าไม่ มันไปด้วยกัน แต่ที่พูดมาตั้งแต่แรกเรื่อง local knowledge ความรู้เกี่ยวกับเอเซียตะวันออกเฉียงใต้แบบของไทย หรือในสังคมไทย เพื่อจะบอกว่า นอกจากจะมีเขอะก็มีชีวิตและมีความเคลื่อนไหว ชีวิตและความเคลื่อนไหวของความรู้เกี่ยวกับเพื่อนบ้านเราในสังคมไทย ไม่ได้พบตลอดแต่อิทธิพลต่างชาติ ไม่ใช่ช้อย่างนั้น จากไคอะแกรมเห็นว่า เริ่มต้นเรามีความรู้จากสมัยก่อน ที่ระวางความเป็นศัตรู ความรู้นี้ เข้ากันได้กับยุคสงครามเย็นที่ทำให้เรายังคงรักษาความระวางต่อศัตรูในอีกช่วงหนึ่ง ในอีกระยะหนึ่งได้ต่อไปอีก เจิงจะมีช่วงหลังที่เราเคลื่อนมา ไม่เป็นความระวาง คือยังระวางอยู่ คือยุคสมัยไม่ได้เปลี่ยนถึงขนาด อันนิ่งหยุด อันนิ่งไหล ความระวางยังคงมีเป็นฐานอยู่ แต่เรามี factor ใหม่ ๆ คือความร่วมมือ เรามีความต้องการในทรัพยากร เรามีการ... แม้การมองวัฒนธรรมเป็นสินค้าย้อนยุค การมองเขาเป็นแหล่งเศรษฐกิจ นี่ก็เป็นการมองเหมือนฝรั่ง คือมองประเทศโลกที่ 3 โดยปกติ คือมองจากข้างบนลงไปหาข้างล่าง ในยุคปัจจุบันเป็นยุคของความร่วมมือ การมองแบบดูถูกดูแคลนหรือการมองแบบถูกเป็นใหญ่ แปรออกมาในรูปการมองเขาเป็นสินค้า การมองเขาเป็นทรัพยากร แปรออกมาในรูป local knowledge ร่วมมือกับสภาวะใหม่ คือร่วมมืออย่างไรที่ได้ประโยชน์ สูงสุดในภาวะที่เขาเป็นแหล่งสินค้า แหล่งทรัพยากรตรงนี้ไม่ขัดกัน ไปด้วยกันดี ผมอยากตอบว่า ที่เสนอมาทิ้งหมดเรื่อง local knowledge หรืออะไรก็เพื่อจะแย้งหรือจะติงว่า เวลาเราดูว่าเรื่องความรู้เกี่ยวกับเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาในสังคมไทยไม่มี ผมแย้งจุดใหญ่จุดเดียวว่าเรามี พอเห็นว่าเรามี ไม่ได้แปลว่าผมจะดีใจว่าก็ดีอยู่แล้ว พอเห็นว่าเรามี ผมว่าเราน่าจะเห็นปัญหา สิ่งที่เรามีอยู่คือที่ อ.ชาญวิทย์ สิ่ง ที่คิดว่าไม่มี ถ้าไม่มีจริงก็อาจจะง่ายกว่านี้ ปัญหาคือมันมี และเป็นฐานของการที่เอเซียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาในแบบใหม่ แบบที่ อ.สิปปนนท์ เกตุทัตกล่าวไว้ในเล่มนี้" วิเทศคดีศึกษามีใช่เป็นการศึกษาเพื่อมุ่งประโยชน์ทางการค้า หรือการเมือง หรือการทูต หรือเป็นจารกรรมเพื่อการแผ่ขยาย อิทธิพลของสังคมหนึ่งสังคมใด แต่ต้องเป็นการศึกษาด้วยใจเปิดกว้าง

มุ่งผลสุดท้ายคือการอยู่ร่วมกันบนหมู่บ้านโลกอย่างสันติสุข และมีสันติกับ
 ชนรรมชาติ เพราะการสร้างปัญญาและคติคือการพัฒนาที่ยั่งยืน" ถ้าเรา
 ไม่มีความรู้ local knowledge เกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา
 เลส เผลอๆจะดีกว่า เพราะเราเริ่มใหม่ได้ แต่ผมคิดว่าตอนนี้ เพราะ
 เราเห็นว่าเรามี local knowledge เหล่านี้ local knowledge ดังนั้น
 จะเป็นฐานที่ชอบ-ไม่ชอบมันก็เป็นฐานที่เราขึ้น วิทยานิพนธ์ 150 ฉบับ
 กลับไปอ่านดู มันไม่ใช่ความผิดของคนทำวิทยานิพนธ์ มันเป็นวัฒนธรรม
 ทางภูมิปัญญาของคนไทย อาจารย์ก็เป็น เราก็เป็น และตรงนี้ เมื่อเรา
 รู้ว่ามี local knowledge ยังซึมอยู่ในวัฒนธรรมภูมิปัญญาของเรา
 การสร้างสิ่งที่ อ.ลิปพนนท์ จะทำสิ่งที่ อ.ชาญวิทย์จะทำ สิ่งที่ อ.ชาญวิทย์
 เห็นว่าเรายังแถมอยู่ ผมไม่ค้าน ผมยังบอกว่าเผลอๆ ผมอยากเป็นฝรั่ง
 ในเรื่องนี้ เพราะวาระห่างจากความรู้เดิมที่เรามีต่อเพื่อนบ้าน อาจ
 จะทำให้เราสร้างอะไรเกี่ยวกับเพื่อนบ้านเราที่ดีขึ้น ขณะที่ระยะเรา
 ใกล้เข้ามา เราสั่งสมความรู้มาเป็นร้อยๆปีเกี่ยวกับเพื่อนบ้านในแบบ
 ของเรา ผมว่าหากที่จะเขียนอะไรแบบพม่า เกี่ยวกับพม่าที่ให้หลุดไป
 จากกรอบที่เรามีอยู่เดิม ฉะนั้น local knowledge สำหรับผม ใน
 ความหมายที่พูดมาในตอนต้นด้านหนึ่งเพื่อจะติงว่าไม่ใช่มันไม่มี มันมีอยู่
 อีกด้านหนึ่งเพื่อจะบอกว่า เพราะการมีอยู่ของ local knowledge นี้ละ
 เราจะคิดจะทำ southeast asian studies ยังไง มันมีอยู่ เรา
 จะสู้ เราจะผนวก เราจะเบียด เราจะเอาซึ่งไ้กับมันดี แต่ไม่ได้แปล
 ว่าเราจะเอา local knowledge มาอยู่ในสถาบันการศึกษาแล้วรับ
 เลส ผมว่าไม่ ผมว่ามันจะยิ่งอันตราย

อ.อดิศร :

คำตอบแรกที่น่าจะให้ อ.ชงชัยได้ คงที่ อ.ชาญวิทย์ ในฐานะที่อาจารย์
 ทำมา 20 กว่าปี อาจารย์คิดว่าสายแล้วหรือยัง

อ.ชาญวิทย์ :

คงตอบไม่ได้ มันเป็นคำถามที่ตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นประชาคมวิชาการช่วยกัน
 ตอบ คนๆเดียวคงทำอะไรไม่ได้ ผมว่าเรื่องของคำถามของ อ.เสกสรรค์
 เรื่องของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในแง่ของวงการศึกษา ก็มี 2 ระดับ
 คือ ในด้านระดับความสนใจของแต่ละบุคคล ของอาจารย์ของผม ก็
 ทำงานวิจัยของเรา สอนของเรา เขียนของเรา กับอีกอันคือเรื่องของ

องค์กร , การสร้างสถาบันองค์กรขึ้นมารองรับ อันนี้เป็นเรื่องใหญ่มาก และน่าจะเป็นหัวข้อที่รามากกเถียงกัน มันจะสาขหรือไม่สาขก็คง... ตรงนี้บางคนอาจมองว่า ไม่มีความจำเป็นต้องม้องค์กรบางคนอาจมองว่า จำเป็นต้องม้องค์กร เพื่อทำหน้าที่เหล่านี้ ผมว่าโดยความเห็นส่วนตัว และการพูดคุยกับเพื่อนฝูง ผมว่ามีความจำเป็นที่ต้องสนับสนุนให้เกิดการแสวงหาความรู้ว่าด้วยเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ต้อง Focus ประเทศรอบๆบ้านของเรา ด้านหนึ่งถ้ามองในแง่ของอุดมคติ ผมว่าเป็การสร้าง... คือเวลาเราศึกษาประเทศ-สังคมอื่นๆ มันไม่ใช่เพราะศึกษาประเทศอย่างนั้นโดยตัวของมันเอง 100% มันเป็นการศึกษาเปรียบเทียบไป โดยที่เราไม่รู้ตัวก็มี เหมือนเป็นการสร้าง self-awareness ความตระหนักในตัวของเราเอง ในแง่ของเอเซีย-ตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยอิทธิพลของอาณานิคมของจักรวรรดินิยม ด้วยปัญหาเฉพาะของแต่ละประเทศ เรามองข้าม เรามักไม่สนใจอะไรเกิดขึ้นในกัวลาลัมเปอร์ ในชานอย เราสนใจว่ามันเกิดอะไรขึ้นในโตเกียว เราไม่สนใจว่าอะไรเกิดขึ้นในฮ้างกึ่งเท่าไร เราสนใจไปถึงลอนดอนมากกว่า ตรงนี้ละ ถ้าเราศึกษาประเทศเหล่านี้มันเกิด self awareness มันคงหมดเวลาที่จะเปรียบเทียบการปฏิรูปของ KING จูฬาลงกรณ์ and เมจิ อาจจะหมดเวลาแล้ว ทำไมไม่ดูว่าเกิดอะไรขึ้นในขณะที่ยุโรปนำประเทศรอบๆ กำลังเผชิญอยู่ แล้วเราเผชิญแล้ว เรามักปัญหาอย่างไร เกิดอะไรขึ้นกับองซาน และชูการ์โนเข้าร่วมกับญี่ปุ่นแล้วกลับล่าตอนท้าย แล้วสำเร็จ เกิดอะไรขึ้นเมื่อ จอมพล ป.พิบูล-สงคราม ก็ทำแบบเดียวกัน แต่กลับล่าไม่ได้ มันน่าจะฉายแสงสว่างให้กับความเข้าใจ สังคมของเรามากทีเดียว ในแง่อุดมคติ เป็นการศึกษาเปรียบเทียบ เป็นการสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจตัวเองด้วย ประเด็น 2 ในแง่ของ practical คนไทยเป็นคน practical มาก ในแง่ประโยชน์ใช้สอย มีปรากฏการณ์ที่น่าสนใจมากคือ เอเซียตะวันออกเฉียงใต้ เราชอบหรือไม่ก็ตาม สร้างมาจากภายนอกก็ตาม แต่จริงภายในแล้ว และเริ่มต้นด้วยการเป็น ภูมิรัฐศาสตร์ เป็นการรวมกลุ่มทางภูมิรัฐศาสตร์ เป็น Geo-Political Grouping ASA มาเป็นอาเซียน แต่ตอนนี้มันเคลื่อนไปในทิศที่เป็นเศรษฐศาสตร์วัฒนธรรม เป็น eco-cultural อะไรที่ อ.ธงชัย list มาไม่ว่าเรื่องการท่องเที่ยว

ผมว่าเป็นเรื่องของผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ กับผลประโยชน์ทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็น...มาพร้อมด้วยความต้องการ value added ในการเอาภูมิปัญญา ไม่ลึกลับ มา เป็นเรื่องของผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เรื่องของการลงทุน การท่องเที่ยว การโยกย้ายคนจำนวนมากไปหลวง-พระบางเพราะคิดจะไปหา root ของเขา ซึ่งอาจไม่ใช่ ความจริงเขาควรไป เอ็มมิง แต่จีว ตรงนี้น่าสนใจมาก แต่การทำรายการข่าวใบธรรมศาสตร์ ในทีลปากร และในจุฬาฯ ไปอินโดนีเซียมาก็คน ไปพม่ามาก็คน น่าสนใจมาก เยอะมาก เป็น cultural ที่แปลว่ามันบวกไป ด้วยการท่องเที่ยว ทัศนทางมันลัดไปทางนี้แล้ว ในแง่อุดมคติ สถิติปัญหาการแสวงหาทางวิชา กับอะไรที่ค่อนข้าง practical โอกาสเหมาะที่เราจะค้นหา ว่าถ้าเราจะมีเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาอย่างที่เป็นของเรา เป็นของภูมิภาคนี้ มันควรเป็นยังไง ผมเชื่อว่าต้องไม่ใช่แบบของตะวันตกแน่ๆ เพราะวิธีการ กาลเวลา วิธีคิด ประสบการณ์ต่างกับมาก ยกตัวอย่างต้องไม่เหมือนแน่ๆ คือ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาที่เรากำลังพูด จะต้องมีความกว้างขวาง แปรลกกว่าของแบบตะวันตก ตะวันตกเริ่มด้วยการไม่สนใจฟิลิปปินส์ แล้วเอาฟิลิปปินส์เข้ามารวม ตะวันตกเริ่มด้วยไม่สนใจจีนเท่าไร แต่ถ้าถามว่าจะเข้าใจ mainland southeast asia เราตัดยูนิอัน ตัดจีนตอนใต้ออกไปได้หรือไม่ เราตัดจ้วง ที่ อ.ปราณีทำอยู่ เราตัดกลองมโหระทึกออกไปได้ไหมตัดไม่ได้แน่ๆ ตรงนี้ละคือความที่ว่าเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของเราจะต้องต่างกับของฝรั่งแน่ๆ คือรวมทั้ง ยกตัวอย่าง จ้วงจีนตอนใต้ ศรีลังกา แต่ศรีลังกาก็ต้องอยู่ใน Scope ของการศึกษาของเรา เราต้องต่างแน่ๆ

อ. ชงชัย :

ผมคิดว่าไม่มีสายหรือไม่สาย need แต่ละยุคไม่เหมือนกัน ไม่มีสายหรือไม่สาย ถ้ายุค need ของยุคนี้แบบหนึ่ง เช่น ต้องการเศรษฐกิจ ต้องการวัฒนธรรม เราก็ตกขบวนนี้ไป ต้องรอขบวนหน้าเดี๋ยวก็มาใหม่ ไม่มีสายหรือไม่สาย แต่เราตกไปแล้วหลายขบวน ตกไปแล้วขบวนก็ไม่ได้แปลว่าเราไม่มีการสั่งสมความรู้กันมา เรามีแต่ในรูปอื่น ถ้าเราจะมีตอนนี้ก็ไม่สาย แต่ก็มีการะกิจของมัน ถ้าย้อนกลับไปไดอะแกรมแต่แรก อันแรกสุด ของฝรั่งดูเหมือนมีความต่อเนื่อง เอาเข้าจริงก็มีความไม่ต่อเนื่องเท่าไร need แต่ละช่วงมีความต้องการแต่ละช่วง

ไม่เหมือนกัน ใครจะทำ center of southeast asia studies ตอนนี้อยู่ในแบบยุคสงครามเย็น ก็ไม่มีใครเอาด้วย หรือแนวโน้มที่ อ. ชาญวิทย์บอกกำลังตกในโลกตะวันตก ก็เป็นเรื่องจริง เมื่อก็ก็ลองแหยมไปแล้วว่า ตอนนี้อยู่สนใจ Global Studies สนใจ International Studies ในความหมายที่แม้ทำเขาหลัก แปลแล้วดูไม่ต่าง แต่เขาหลัก คำเพื่อไม่ต้องการตกไปอยู่กับดักของ area studies แบบเดิม เขาต้องการเปลี่ยน ส่วนหนึ่งของการต้องการเปลี่ยนก็ตั้งชื่อให้ต่างกัน ถ้าแปลตรงๆจากภาษาอังกฤษเป็นไทย จะพบว่ามันต่างกันยังไง ระหว่าง area studies กับ Global Studies มันก็คือ area ในโลก แต่เขาหลักคำกันเพื่อให้เห็นว่าแนวโน้มของการศึกษาแต่ละแบบจะออกไปไม่เหมือนกัน ในโลกตะวันตก ในอเมริกา ในยุโรป ในยุโรปรู้สึกแนวโน้มแบบเดียวกัน ถ้าจะยกเว้นก็คือ ในออสเตรเลียกับญี่ปุ่น เรื่องเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อาจจะขึ้น ไม่ใช่กำลังลง

ในยุโรปกับอเมริกา ผมว่ากำลังลงทั้งคู่ แต่ลงไม่ใช่ลงแล้วหายไปเลย เขาแปลออกมาในรูปอื่น ความต้องการของเขาเปลี่ยนยุค เขาก็แปรสภาพ area studies หรือว่า เอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะอยู่รอดไหม ก็ว่ากันต่อไป ความต้องการในสังคมไทยก็เป็นอีกแบบหนึ่ง ผมจึงคิดว่าไม่มีสาย แต่อยู่ที่ว่าตอนนี้ความต้องการของเราคืออะไร แล้วเราจะอยู่ในความต้องการอันนั้นแบบไหน เช่น เราจะสนองเค้า หรือเราจะสู้กับเค้า เราจะสนองแค่ไหน จะสู้แค่ไหน ภาระกิจของเราจะทำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างไร ภาษาใต้ภาวะแวดล้อมนี้ เช่น เราจะ survive ธุรกิจและความต้องการทางวัฒนธรรมที่โหดเหี้ยมแค่ไหน อย่างไร เราจะทำมัน เราจะทำมัน เราจะทำมัน กระแสความต้องการแบบใหม่บนรากฐานการมองแบบกูเป็นใหญ่ เราจะจุดรั้งกระแสที่มองประเทศเพื่อนบ้านเป็นเขตอิทธิพลใหม่แค่ไหน หรือเราจะสนับสนุนหรือเราจะสนองเขา ในแง่สถาบันการศึกษาโดยปกติธรรมดา เราจะทำตัวเป็นผู้ขัดขวางเราก็ไปไม่รอด ถ้าเราทำตัวเป็นผู้ตามกระแส ก็จะน่าเสียดาย แห่งสถาบันการศึกษาโอกาสที่ดีอยู่แล้วคือ เราสามารถมีความหลากหลายได้ รวมถึงปล่อยให้กระแสหลายอย่างรวมอยู่ในโปรแกรมอันหนึ่ง เป็นเรื่องปกติที่ควรให้มีในสถาบันการศึกษา เพราะฉะนั้นอาจจะมีอาจารย์หรือหน่วยวิชาทางธุรกิจที่ส่งเสริมให้ไป shoot ไปตัด ไปชน อาจมีหน่วยงานทาง

วัฒนธรรมที่เห็นหลวงพระบางเป็นสังคมไทยย้อนยุค 30 ปี...

หน้า B... แบบที่ถือน้ำมันของตัวเองเป็นใหญ่ไปด้วย ในแง่สถาบันการศึกษาเราสามารถมีความหลากหลายอันนั้นได้ หรือพูดอีกอย่างคือปล่อยให้กระแสความรู้หลายอย่างในสังคมไทยลงมาถึงกันในสถาบันการศึกษาด้วย อันนี้น่าจะเป็นอุดมคติที่สถาบันการศึกษาน่าจะอยากเป็น แทนที่จะมีแบบเดียวในแง่นี้ยิ่งไม่สาย กระแสที่มองถึงประเทศเพื่อนบ้านในแบบที่มีเขตอิทธิพลใหม่เพิ่งเริ่มต้น แต่เขาเริ่มเร็ว ถ้าเราอ่านศูนย์ข้อมูลอินโดจีนของผู้จัดการ เราอ่านศูนย์ข้อมูลเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านของกลีกรไทย เราอ่านพวกนี้ ผมคิดว่าเราช้ากว่าเขาไม่เท่าไร เรามีความรู้ เรามีบุคลากรที่เป็นทรัพยากรมหาศาล เพียงแต่เราไม่คิดชุดเอามาใช้เท่าไหน เราเปลี่ยนให้มันอยู่ในดิน ไม่คิดจะถลุงเอามาใช้ แรงกระตุ้นของเขามีเงินทองเกี่ยว เขาโผล่ง่าย แรงกระตุ้นของเราอาจจะยังไม่โผล่ ผมไม่ทราบว่าจะทำยังไง ผมรู้แต่ว่ามันจะออกมาไม่เหมือนกัน ผมรู้จักคนทำอยู่ศูนย์ข้อมูลอินโดจีน เขาเป็นคนที่น่าเคารพ คุยกันส่วนตัวจริยธรรมคุณธรรมเป็นยังไงอีกอย่างหนึ่ง แต่เมื่อเขาผลิตข้อมูลออกมาให้กับศูนย์-ข้อมูลอินโดจีน เขาอาจจะคิดเรื่ององซานซูจีต่างกับ อ.ชาญวิทย์ ต่างกับคนอื่นที่หนึ่ง ก็ควรให้มันเป็นอย่างนั้น เพราะฉะนั้นไม่มีสายไป บางทีเราก็เป็นอีกสถาบันหนึ่งที่สร้างความรู้อีกชนิดหนึ่ง ถ้าเราไม่คิดว่าเราดีกว่าเหนือกว่า หรือมีมาตรฐานกว่า ก็เป็นว่าอีกชนิดหนึ่งในสังคมไทยขึ้นมา

*อ.สุเนตร ชุตินธรานนท์ จาก คณะอักษรศาสตร์จุฬาฯ

หลังจากฟัง อ.ธงชัย และ อ.ชาญวิทย์พูด โดยละเอียดแล้ว คิดว่าเอาเข้าจริงปัญหาของเราอันสัมพันธ์กับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาในปัจจุบันนี้ ไม่น่าจะเป็นปัญหาในเชิงขององค์ความรู้เป็นหลัก เพราะจากที่ อ.ธงชัยพูดถึง พูดถึง local knowledge อ.ชาญวิทย์ได้พูดถึงสถาบันการศึกษาที่มีการจัดระบบการศึกษาในทางด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาของการศึกษาในระบบในมหาวิทยาลัยต่างๆ ซึ่งมีมาช้านาน แสดงให้เห็นว่าเรามีองค์ความรู้เกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างน้อยที่สุดจุดนี้มากมายพอสมควรถึงระดับแล้ว ฉะนั้นปัญหาที่เรากำลังนั่งถกเถียงกันตรงนี้เป็นหลักอยู่ที่ไหน ผมว่า คงอยู่ที่จุดยืนของเรา หรืออาจพูดให้กว้างขึ้นคือ อยู่ที่เพดานทางความคิดของเรา ที่เกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นหลักมากกว่า ว่าเราถึงจุดนี้แล้วองค์ความรู้ต่างๆที่เรา

หรือเราเคยแสวงหามาในทางด้านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นั่น เราควรเอามาปรับประยุกต์ใช้ไปในทิศทางไหน ซึ่งที่ผ่านมาองค์ความรู้เกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของเราซึ่ง อ.ชงชัย เรียกว่าเป็น local knowledge แต่อาจารย์มักยกตัวอย่างมากกว่าว่า local knowledge ที่อาจารย์ว่าเป็นลักษณะนั้น ลักษณะนี้ แต่ว่าการให้นิยามในองค์รวมนั้น ตัวผมเองยังมองไม่เห็นชัดเจนว่าคืออะไร แต่เราบอกได้อย่างหนึ่งว่า local knowledge ที่ อ.ชงชัยพูดถึงนั้น จริงๆ แล้วมันก็คือ องค์ความรู้ที่เราสร้างขึ้นจากจุดยืน ที่เรากำหนดความสัมพันธ์ของเราที่มีกับเพื่อนบ้าน และประโยชน์อื่นเราจะพึงได้อย่างฉับพลัน และเป็นรูปธรรม จุดยืนที่เรียกว่าเป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากจุดยืนของทัศนะนี้ไม่ใช่เป็นของที่เกิดขึ้นใหม่จริงๆ อย่างที่ อ.ชงชัยบอก มันเป็นเรื่องที่ถ้าเราย้อนยุคขึ้นไปไม่ต้องไกลนัก ถึงช่วงหลังเสียดังสมัยธนบุรี สมัยต้นกรุงเทพฯ เราบอกได้ทันทีเลยว่า เราไม่มีความรู้ หรือไม่คิดเลยด้วยซ้ำ ในเชิงของภูมิภาค เพราะเราไม่มีความคิดในเชิงอย่างนั้น เรามีความคิดในเชิงของความสัมพันธ์ที่เป็น High Logical Order จริงอย่างที่ อ.ชงชัยพูด แต่นั่นไม่ได้หมายความว่า เราไม่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับรัฐบาลเคียงเรามีมากมายมหาศาล เพียงแต่องค์ความรู้เหล่านั้น เราสร้าง เราแสวงหาเพื่อสนองความต้องการของเราจากเงื่อนไขที่เราสัมพันธ์กับเขา เช่น ในสมัยรัชกาลที่ 1 เราอาจจะจะมีข้อมูลเกี่ยวกับเส้นทางเดินทัพที่ละเอียด เรามีข้อมูลเกี่ยวกับตำราพิชัยสงครามของพม่า ที่แปลออกเป็นไทย เรามีข้อมูลทางด้านวรรณกรรม เรามีข้อมูลทางด้านมอญมหาศาล เรามีข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องจีน เพราะเราแปลสามก๊ก และเรามีการสั่งสมข้อมูลในลักษณะนี้อย่างสืบเนื่อง เพียงแต่ว่าภาพลักษณ์ที่เราเห็นในยุคต้นนั้น เป็นการสั่งสมรวบรวมข้อมูลที่รัฐ หรือหลวงชั้นมามีบทบาทสำคัญ อันนี้อาจจะเป็น local knowledge อย่าง อ.ชงชัยว่าก็ได้ แต่ที่สำคัญก็คือว่าการสั่งสมความรู้บนเงื่อนไขที่เราเอาจุดยืนของเราเป็นหลัก มองความสัมพันธ์ที่เรามีกับเพื่อนบ้าน และรวบรวมผลประโยชน์ที่จะเอาไปใช้ได้โดยฉับพลันนั้น เรากระทำอย่างสืบเนื่อง ผมไม่มองว่าพฤติกรรมที่ศูนย์-ข่าวต่างๆ องค์กทรทหารหรืออะไรต่างๆ ที่กระทำหรือเป็นที่รวมของ body of knowledge ที่เกี่ยวกับเพื่อนบ้านในปัจจุบันนั้น ไม่มีจุดยืนที่แตกต่างจากอดีตไม่ใช่ มันเป็นกิจกรรมที่กระทำโดยสืบเนื่อง มันถึงมีความ

หลากหลาย มีพลัง มีความสำคัญ อย่างที่ อ.ชงชัยว่า และเราไม่อาจมองข้ามความสำคัญโดยนัยยะนี้ของมันได้ เพียงแต่ความรู้ในลักษณะนี้เป็นความรู้ในเชิงของไม่ใช่ทั้งหมด แต่โดยรวมเป็นความรู้ในเชิงที่เป็นเนื้อหาหรือข้อเท็จจริง เพื่อนำมาสนองความต้องการเฉพาะเป็นหลัก ไม่มีการกำหนดทิศทาง ไม่มีในเชิงของการประมวลรวมให้เป็นองค์ความรู้ องค์หนึ่งโดยเฉพาะ ไม่มีทฤษฎีที่เป็นองค์รวมที่เราจะจับต้องมันได้ ด้วยเหตุนี้กระมังนิยามจึงไม่เห็นชัด และเราอาจต้องเรียกอย่างที่ว่า อ.ชงชัยเรียกในตอนนี้น่ามันเป็น body of knowledge ผมคิดว่าปัจจุบันนี้เรามีสิ่งนี้มากมาย และเราก็มีสิ่งที่ค่อนข้างจะเป็นแนวคิดทฤษฎีอย่างที่ว่า อ.ชาญวิทย์พูด เพราะมันอาจจะถูกปลุกฝังด้วยการศึกษาในระบบอาณานิคม หรืออะไรสืบทอดลงมาที่เกิดเป็นสาขาวิชาแขนงต่างๆ ในคณะหรือสถาบันที่เราเห็นอยู่ คำถามตรงนี้คือ ขณะที่เรามีองค์ความรู้เป็น body of knowledge ในเชิงที่เป็น local knowledge อย่างหลากหลาย และมากมาย เรามีในสิ่งที่ อ.ชาญวิทย์พูดด้วยในลักษณะที่เป็นสถาบันที่ expert? ทำไมตอนนี้เราจึงต้องเรียกร้อง ต้องโหยหาเอเซียตะวันออก เอเชียใต้ศึกษาอยู่ ปัญหาอยู่ตรงไหน คืออะไร จุดหนึ่งที่ผมบอก มันเป็นที่จัดขึ้นหรือประเด็นทางความคิดของเราหรือเปล่า ตอนนี้เราเริ่มเปลี่ยนจุดยืน เปลี่ยนประเด็นทางความคิด นั้นหมายถึงว่าเราเริ่มเปลี่ยนคำถามที่เกี่ยวกับองค์ความรู้ ที่เกี่ยวกับเพื่อนบ้านหรือเปล่า ถ้าเราเปลี่ยนคำถาม มันจะตามมาถึงประเด็นที่ 2 ว่าองค์ความรู้ที่เรารู้สึกว่ามีอยู่อย่างหลากหลายนั้น มันไม่ได้ตอบคำถามนั้นหรือเปล่า มันไม่ได้ช่วยตอบคำถามนั้นเลยหรือเปล่า ยกตัวอย่างเช่น เราอาจจะมีความรู้มากมายเกี่ยวกับปัญหาชายแดนพม่า อาจมีความรู้เยอะแยะเกี่ยวกับอินโดจีน แต่พฤติกรรมทางการเมืองบางอย่างของ LORC หรือของรัฐอื่นที่เป็นเพื่อนบ้านเรา บางครั้งเราไม่เข้าใจ บางครั้งเราขบคิดไม่ตก บางครั้งเรารู้สึกว่ามันมีอะไรบางอย่างที่เรายังเข้าไม่ถึง แน่ละ คำถามเหล่านั้นไม่อาจจะหาคำตอบได้จากจุดยืนเดิมที่มองรูปแบบของความสัมพันธ์ที่เอาเราเป็นศูนย์ ผมคิดว่าเราคงจำเป็นต้องขยายองค์ความรู้ของเราที่เกี่ยวกับเพื่อนบ้าน โดยหยุดที่จะมองในจุดยืนเดิม แล้วเริ่มกลับไปมองในจุดยืนที่ว่า เพื่อนบ้านมีจุดยืนอย่างไร เมื่อมองเรา หรือเมื่อมองตัวเขา หรือเมื่อมองรอบด้าน เราอาจจะบอกว่าเรามีบุคลากรที่มีความรู้

เรื่องภาษามามากมาย มีคนที่มีความรู้เกี่ยวกับเขมรเกี่ยวกับอะไรมากมาย แต่ความรู้เหล่านั้น มันได้ถูกรวมและถูกนำไปสร้าง และตอบสนองความต้องการอะไรต่างหาก ซึ่งผมว่ามันไม่ได้ตอบสนองความต้องการในสิ่งที่เรากำลังคิดว่าจะต้องเรียกร้อง หรือโหยหาในปัจจุบัน เพราะว่าเรารู้สึกว่าองค์ความรู้ทั้งหลายแหล่งที่เรามีไม่ว่าจะเป็นไม้สักพม่าอยู่ตรงไหน ปลาพม่ามีเท่าไร อัญมณีอยู่ที่ไหนนั้น มันไม่ได้ช่วยในการสร้างสรรค์ ในเชิงพัฒนาการและการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนใช้หรือเปล่า มันไม่ได้ตอบตรงนั้นให้กับเรา และผมคิดว่าคำถามทำนองนี้ ตะวันตกก็คงจะไม่ได้ถาม เพราะเขาไม่ได้ยืนอยู่ที่จุดยืนที่เรายืนอยู่ เพราะฉะนั้นผมจึงอยากจะกลับมาประเด็นเดิมว่าเป็นปัญหาจริง ๆ นั้น เป็นปัญหาในเชิง body of knowledge เป็นหลักหรือเปล่า หรือจริงๆ แล้ว มันเป็นปัญหาในเชิงของจุดยืน เพดานความคิด และทิศทางคำถามใหม่ๆ ที่เรามีในปัจจุบันหรือเปล่า อันจะสัมพันธ์กับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาของปัจจุบันและอนาคต

อ. เสกสรรค์ ประเสริฐกุล

ฟังวิทยากร 2 ท่านมาตั้งแต่เช้า ส่วนใหญ่ก็ไม่เห็นขัดแย้งกัน แต่ผมรู้สึกว่าที่ อ. ชงชัยได้จัดหมวดหมู่ ลำดับความเป็นมาขององค์ความรู้ทั้งในเมืองไทยและในโลกตะวันตกเกี่ยวกับ Southeast asian studies ในปีกของตะวันตก ผมคิดว่า คงไม่ต้องเถียงกันว่าแรงบันดาลใจที่สำคัญก็คงมาจากยุคอาณานิคมและช่วงยุคสงครามเย็น แต่ในขณะที่ช่วงนี้นักวิชาการตะวันตกเข้ามาศึกษาเรื่องราวเอเชียอาคเนย์ แม้จะถูกแรงกระตุ้นทางประวัติศาสตร์เช่นนั้น แต่มิได้หมายความว่าผลผลิตองค์ความรู้จะสนองนโยบายของฝ่ายรัฐของเขาเสมอไป ผมจำได้ว่ามีอาจารย์ที่คอร์เนลเฮะแยะที่ถ้าสืบสาวราวเรื่องความเป็นมาว่าทำไมถึงมาเป็นผู้เชี่ยวชาญในเอเชียอาคเนย์ ก็คงมาจากการที่ยุคสงครามเย็น บางท่านอาจจะถอยไปไกลถึงยุค colonial แต่เวลาเขียนเวลาคิดจริงๆ แล้วปรากฏว่าตัวความรู้มีวินัยของมันเอง มันก็กล่อมเกลาวินัยคิดของอาจารย์จนในที่สุดหันไป anti นโยบายตะวันตกซะเองในการที่จะมาครอบงำเอเชียอาคเนย์ แล้วเกือบจะกลายเป็น tradition ในหมู่ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเอเชียอาคเนย์ คือจะไม่ชอบให้ตะวันตกมาแทรกแซงมาครอบงำ Southeast Asia แล้วคนในรุ่นของ อ. ชาญวิทย์ รุ่นผมซึ่งเป็นรุ่นน้อง

ถัดมา ก็เริ่มต้นด้วยการไปเอาองค์ความรู้ที่จริงๆ แล้ว anti ตะวันตก และ Pro Southeast Asia มาเป็นของเรادمเขียนหนังสือเล่มแรก ตั้งแต่ยังเรียนไม่จบธรรมศาสตร์ ชื่อ "สงครามอินโดจีน" เก็บข้อมูลจากที่อาจารย์ฝรั่งเขียน ทำให้เรารู้สึกว่าเรามองอินโดจีน มองเวียดนาม จากจุดยืนที่ไม่เหมือนจารีตของไทย เราเห็นใจ เราสงสาร เราอยากสนับสนุน และผมคิดว่าสิ่งนี้ก็คงจะเป็นเรื่องจริงในบรรดาผู้ที่ เป็น นักวิชาการว่ามีแรงจูงใจต่างๆ ที่ไม่จำเป็น ต้องอยู่ในแนวที่ อ.ชงชัย เสนอมาว่าที่ผ่านมาเราเป็น imperial knowledge หรือว่าอะไรก็ตาม ผมว่า อ.ชงชัยคงหมายถึงส่วนที่เป็นกระแสหลัก ส่วนที่เป็นอำนาจ รัฐมากกว่า แต่ผมคิดว่านักวิชาการจำนวนมากศึกษาเอเชียอาคเนย์มา หลายปีไม่ได้มีจัดขึ้นแบบนั้นเลย เพียงแต่อาจมีคนฟังเราน้อยหน่อย อาจ จะไม่รู้จะไปพูดกับใคร ก็อ่าน-เขียน-คุยกันเอง เป็นหลัก ผมเห็นด้วยที่ ความรู้มีอยู่จริง แต่ส่วนใหญ่ที่สุดสำหรับสังคมไทยไม่ใช่ว่าเรามีจุดยืนที่ เป็นชาติใหญ่ แผลือกิพล ผมว่าส่วนใหญ่ไม่สนใจมากกว่า ความรู้มันมีอยู่ แต่กระจุกตัวอยู่ในหมู่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งถ้าไม่ใช่ในรูปที่ อ.ชงชัย ว่าเป็น local knowledge จำเป็นต้องหาความรู้เพื่อสนองภารกิจการบางประการ อาจเป็น เศรษฐกิจ การเมือง การทหาร คนส่วนใหญ่ผมเชื่อว่าไม่รู้ ความรู้ไม่ได้เผยแพร่ มาถึงยุคปัจจุบัน ผมว่าเป็นสถานการณ์ใหม่ เหตุผล ที่ 10-20 ปีก่อน ความรู้มันไม่เผยแพร่เพราะพรมแดนปิด ความพัวพันที่ เป็นจริงมันไม่ดำรงอยู่ นอกจากบางคน ซึ่งบังเอิญเข้าไปพัวพัน อย่างผม เรียนในเวียดนามครึ่งปี อยู่ในลาวเป็นปี แต่โดยทั่วไปแล้วปิด คือแค่จะ ข้ามไปก็ไม่ได้ เพราะฉะนั้นสังคมทั่วไปจะ practical ในเมื่อไม่รู้จะ รู้ไปทำไม ก็เลยไม่อยากรู้ แต่เดี๋ยวนี้ พอหลังยุคสงครามเย็นแล้ว การ ไปมาหาสู่ การเผยแพร่ข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเทศรอบบ้าน เรา มีส่วนอย่างยิ่งที่กระตุ้นให้คนเริ่มอยากรู้อย่างที่ อ.ชงชัยพูดนั้นจริง คือ ความรู้ที่มีอยู่มาก กลายเป็น local สิ่งที่เราเรียกว่า local know- ledge มันรู้ได้ถึงจุดหนึ่ง แต่ไม่พบนขอบเขตในบางขอบเขต คือยังเป็น ข้อมูล กระทั่งข้อมูลดิบ ภารกิจการของเราคงอยู่ที่ทำให้มันขึ้นมาเป็นองค์ ความรู้จริงๆ แทนที่จะเป็นข้อมูลกระจัดกระจายอยู่ในแฟ้ม ใน file ต่างๆ ผมคิดว่าในฐานะที่เป็นสถาบันวิชาการเป็นนักวิชาการ การที่เรา จะสั่งสมความรู้ มีวินัยของมัน ความรู้เป็นสัจจะ ไม่ใช่เป็นเรื่องที่จะ

เริ่มต้นด้วยเอาความรู้นี้เพื่อจะไปใช้การนั้นการนี้ แต่คนที่จริงจะเอาไปใช้เราห้ามไม่ได้ แล้วจะมีหลากหลาย และจะส่งผลกระทบเทือนต่อตัว นักวิชาการเองด้วย เช่น บางส่วนอาจใช้ในทางเศรษฐกิจ ซึ่งผมไม่ค่อยเห็นด้วยที่เรียกว่า Pan-Thaism ผมว่ามันเป็น Capitalism คือไม่มีเชื้อชาติ ต่อไป อาจารย์บอกว่า อาจารย์ไม่เห็นด้วยกับชาตินิยม ซึ่งถูกใจคนเยอะ เพราะนั่นคือเหตุผลที่ทำให้เขาไปค้าขายลงทุนที่ไหนก็ได้ โดยไม่ต้องแค้นว่าประเทศนี้จะป็นยังไง เราไม่เคยผ่านความเป็น Nation จริงจังในทางวัฒนธรรม หรือทางความคิด อาจมีหลวงพิบูลฯ (จอมพล ป. พิบูลสงคราม) ทำอยู่บ้างแต่ที่เหลือไม่ค่อยมี ดังนั้นพอถึงยุคที่เป็นยุคโลกาภิวัตน์ เราดีใจเป็นบ้าเพราะว่าไม่ต้องเสียเวลากับสิ่งที่ถูกกดดันมาจากชั้นประถม จะได้ไปค้าขายลงทุนในนามของสากลนิยม กลายเป็นเรื่องทันสมัย ส่วนที่ต้องการข้อมูลเหล่านี้อาจจะเป็นส่วนที่มีพลัง อาจให้ทุนนักวิชาการ กระทั่ง design อะไรบางอย่างที่เป็นหลักสูตร แต่ก็มีส่วนอื่นๆ ที่ตรงตามที่ อ.สิปปนนท์ ท่านเขียน คือ ขอดึงนิดเดียว ไม่ใช่ยื้ออดีตเสมอไป บางอย่างไม่มีอดีตเกี่ยวข้อง ผมเคยไปดูบุโรพุท (บรมพุทโธในเกาะชวา อินโดนีเซีย) มันไม่มีอดีตของผมอยู่ในนั้น แต่ดูแล้วอดคิดไม่ได้ ที่ว่าสยามยิ่งใหญ่ จริงๆ แล้วมันไม่เป็นความจริง ผมเดินทางทั่วเอเชียอาคเนย์ ยกเว้น เขมรกับฟิลิปปินส์ในช่วง SUMMER ที่ผ่านมา สิ่งหนึ่งที่ผมรู้สึกมาก ไม่ใช่หาอดีตตัวเอง แต่ผมเข้าใจอะไรขึ้นเยอะ ผมยอมรับว่าเขายิ่งใหญ่ เราเล็ก เข้าใจทำไมไทยถึงแพ้พม่า ทำไมเราถึงมีวัฒนธรรมจับฉ่าย เราอาจเป็นคนเล็กๆ มาตลอด ในขณะที่ชาติใหญ่ทั้งหลายปรับตัวไม่ได้ในขณะที่ชาติใหญ่ทั้งหลายปรับตัวไม่ได้และก็แพ้ฝรั่งไป เราปรับตัวได้ตลอด มันเกิดความเข้าใจตัวเองอย่างที่ว่า อ.ชาญวิทย์ ว่า เข้าใจวัฒนธรรมหรือสังคมที่เราสังกัด แล้วความรู้สึกที่ดีที่มีต่อประเทศบ้านใกล้เรือนเคียงกลุ่มที่ผมไปด้วยก็เป็น Tourist ทั่วไป บางคนก็เป็นนักธุรกิจ บางคนเป็นเจ้าของโรงงานซีอิ๊ว เขาก็มี feeling ดีๆ ที่เกิดขึ้น เขารู้สึกว่าตื่นเต้น เข้าใจอะไรมากขึ้นเยอะ หลังจากอยู่ท่ามกลางมันมีม่านที่ปิดรอบๆ บ้านอยู่ตั้ง 20-30 ปี หลากๆ คนอาจจะเกิด แล้วโตมาในช่วงที่มีม่านคลุมรอบเมืองไทย ความจริงประเทศที่ถูกปิดกั้นไม่ให้เราไปพบหา ล้วนแล้วแต่ในอดีตเคยใกล้ชิด เช่น 3 ประเทศอินโดจีน และพม่า ส่วนประเทศที่เปิดไม่ค่อยใกล้ เช่น ชวา บาห์ลี Generation ใน

วัยที่ วิญญูลงมา ส่วนใหญ่เราโตมาท่ามกลางความไม่มีสายใยสัมพันธ์ ยกเว้นไปพบกับเขา พอเปิดเราก็ได้รู้ได้เห็นเป็นครั้งแรก เกิดแรงบันดาลใจ เช่น การเรียกร้องมักคุเทศน์ นี่เป็นอีกแรงกระตุ้นที่จะดันเข้ามาว่าในที่สุดสถาบันก็ต้องถามตัวเองว่าเมื่อสังคมต้องการความรู้เกี่ยวกับเอเซียอาคเนย์จากมุมต่างๆ ไม่ใช่แค่มุมเดียว จากนั้นไปไม่มีมุมเดียว กระทั่งมุมของรัฐก็อาจเป็นแค่มุมหนึ่งในบรรดาหลายๆมุม เรามีอะไรในฐานะที่เป็นสถาบัน ให้เขาได้บ้าง ผมอยู่ในคณะรัฐศาสตร์ เราก็มีวิชา แต่เรามีน้อย ผมไม่แน่ใจที่ อ.ชาญวิทย์ list มา 8 วิชา จะเป็นวิชาเลือกส่วนใหญ่ และเป็นวิชาเลือกที่ไม่เปิดหรือเปล่า เพราะผมเพิ่งเห็นว่าคณะผมมีวิชาเลือกในหลักสูตรปี 33 ที่ไม่ได้เปิดประมาณ 40 วิชา คณะเราก็พยายามสร้างวิชาโทเอเซียอาคเนย์ศึกษา ต้อง list ว่าจะเปิดวิชาอะไร ก็คนพบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนมาทางนี้ แต่เราอยากเปิดและต้องมากวนคณะศิลปศาสตร์ กวนคนโน้นคนนี้ แล้วถ้ายังเอื้อมต่อไป อ.ธงชัยมาใช้ห้องที่คณะก็คงกวนแน่นอน ผมว่าเรากำลังสนองอะไรบางอย่าง ที่เป็นข้อเรียกร้องที่เป็นจริง เพียงแต่ว่าเราคงไม่กล้ายืนยันว่าต้องเป็นอันใดอันหนึ่ง และหวังว่าวินัยทางวิชาการที่ยังคับคนที่มืออาชีพผลิตสัจจะ ผลิตความรู้ที่แท้จริง ก็คงมีส่วนกล่อมเกลากการเอาความรู้นั้นไปใช้ด้วยตัวของมันเอง

๑. Coeli อากรณ์สุวรรณ

I have to on imperialism and knowledge
comment about . First just by way
observe that there are many generation of imperialism
Southeast Asian Studies in
american to to come to mind to
Harry Bander and Benedic Anderson are both
themself products of your imperialist back-
ground by birth and by training
the perception within the American imperial structure.
Suddenly about that American imperial structure what
did think about to which nothing matter
what you say in America about Southeast Asia

๑. ๑๓๑ :

สรุป อ.Coeli ว่าพูดถึงประเด็นเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับ Southeast Asian Studies ในโลกที่เป็นจักรวรรดินิยมเอง ก็มีหลายแบบ โดยเฉพาะในอเมริกา เพราะคนที่จะรู้ เรื่องเกี่ยวกับ Southeast Asian Studies ในอเมริกา มีแค่ 500 คน เมื่อเกี่ยวกับจักรวรรดิที่ยิ่งใหญ่ มีน้อยมาก ในความคิดว่าอเมริกันเป็นจักรวรรดินิยมที่ยิ่งใหญ่มีฐานะเป็น มหาอำนาจความรู้แบบนี้หลากหลายมากและ Southeast Asia Studies ในอเมริกาก็มีทัศนะที่ต่างกันออกไปตามสถาบันการศึกษา กรณี 2 ความรู้

เกี่ยวกับ Asia Studies ในคนไทยเอง ปัญหาสำคัญเหมือนที่ทุกคนรู้ คือเรื่องภาษาท้องถิ่นนั้นๆ เราไม่มีโอกาสจะศึกษา Southeast Asia Studies ในประเทศเพื่อนบ้านที่เราควรจะรู้ของเขา แต่เราพบว่าเราไม่สามารถจะพูดภาษาพม่าได้แบบ อ. สุนทร ไม่สามารถเรียนรู้ภาษาอินโดนีเซียได้ แบบ อ. สุจิต บุญบงการ หรือใครต่อใคร นั้นเป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่องค์ความรู้ที่เป็น Southeast Asia Studies มันกลายเป็นเรื่องที่ถ้าตีความแล้วเป็นข้อที่ผิวเผิน

พักรับประทานอาหารกลางวัน

อาจารย์อดิศร หมวกพิมาย

บ่ำนนี้เรามีประเด็น มีอยู่ 5 ข้อด้วยกัน ซึ่ง อ.ชาญวิทย์ได้ทำไว้ได้แก่ การสร้างตำราและงานวิชาการ การสร้างผู้เชี่ยวชาญ การสอนภาษา การผลิตบัณฑิต และการจัดตั้งหน่วยงาน พออันนี้ทำขึ้นโดยเงื่อนไขที่ว่า เราเองอยากมีหน่วยงานทำนองเดียวกันกับสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา เหมือนกับที่อื่นมีหรือไม่ก็น้อย เพียงใด และโครงสร้างส่วนใหญ่จะหลุดไม่พ้น 5 หัวข้อนี้ แต่อย่างไรก็ตามเราคงไม่อภิปรายกันโดยเฉพาะใน 5 หัวข้อนี้ในภาคบ่ายจะทำอย่างไรกัน เป็นลักษณะในการพูดรวม ๆ ไป ผมอยากจะต่อเนื่องกับเมื่อเช้านี้จากทั้งอาจารย์สุเนตร อาจารย์เสกสรรค์ อาจารย์ Coeli ในประเด็นเกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา เกี่ยวกับองค์ความรู้แต่เดิมไม่พอ เนื่องจากว่าจุดยืนหรือความรู้ใหม่ต้องการมากกว่าเดิมที่รัฐเคยทำ ข้อสำคัญความรู้แบบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มัน practical กับคนหลาย ๆ กลุ่ม ไม่มีแบบเดียวแต่มีหลายแบบและหลากหลายมาก จะทำอย่างไรให้ manage ให้ความรู้อย่างนี้ให้เป็นองค์ความรู้เดียวกันหรือขยายให้เป็นองค์ความรู้ที่เป็นวิชาการได้พอที่จะตอบสนองความต้องการของกลุ่มคนหลาย ๆ คน ผมอยากขอให้เสวนาในภาคเช้าแสดงความคิดเห็นอิสระหรือซักถามคำถามในกรณีที่วิทยากรในภาคเช้าพูดถึงหรืออภิปรายประเด็นนี้อาจจะพูดอะไรก็ได้โดยมี scope เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา พูดง่าย ๆ คือ free topic ขอเวียนเชิญ อาจารย์ทรงยศครับ

อาจารย์ทรงยศ แวหวงษ์

ผมอยากจะพูดเรื่องที่เกี่ยวเนื่องกับเมื่อเช้าสักนิดหนึ่งก่อน เวลาเราพูดว่า South East Asia Study เป็นภาพที่ใหญ่มากเหมือนกับเรารู้จักมัน แต่จริง ๆ ผมจะตั้งข้อสังเกตว่า thesis 150 เล่ม อีก 400 เล่ม จะเป็น Journal บทความในหนังสือพิมพ์ 1760 บท ทั้งหมด 6000 กว่าชิ้นนี้ไม่เชื่อว่าทั้งหมดจะเป็น South East Asia ในลักษณะที่เป็นภาพรวม แต่ผมคิดว่ามันจะมีจุดหนักของมันเป็นบางจุด เพราะฉะนั้นเวลาพูด South East Asian Study นั้น มันจะเป็นภาพใหญ่ ผมคิดว่ามันจะเป็นการให้ความสนใจในจุดใดจุดหนึ่ง South East Asian Study ผมอยากจะเดาว่า

ประเด็นที่ 1 เราให้ความสนใจในเรื่องอินโดจีนมากกว่ามาเลเซีย หรือมากกว่าการให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องอินโดนีเซีย

ประเด็นที่ 2 เราพูดถึงที่อาจารย์ขงฮัซที่อ้างถึงหลายครั้งในเรื่องหน่วยงานเอกชน โดยเฉพาะนักหนังสือพิมพ์ที่ตั้งเป็นศูนย์ข้อมูลใน South East

Asia ขึ้นมาเช่นเดียวกัน ผมคิดว่า nature คล้าย ๆ กัน ก็คือว่ามันไปเน้นจุดบางจุดในเอเชียอาคเนย์และเดาว่าอินโดจีนและพม่าเป็นจุดหลัก ถ้าอธิบายว่าทำไมถึงอยู่ในศูนย์เอเชียอาคเนย์ในหมูนึกหนังสือพิมพ์ ผมอยากจะบอกว่ามันสะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานทางวิชาการที่เป็นสถาบันทั้งหลายนั้นที่เรากำลังศึกษามันคงไม่ตอบสนองความต้องการของเขา มันอาจจะมึนงงหมายความว่าคนละทางหรือบางทีในแง่ของเอกชนอาจจะมีความรู้สึกว่าการศึกษาในหน่วยงานของราชการไม่ realizable เลยต่อความสนใจของเขา เพราะฉะนั้นเขาจึงต้องมีศูนย์ข้อมูลขึ้นมา สิ่งที่เกิดขึ้นมาก็คือไม่มากนักน้อยความรู้สึกของเราคือเราไม่ค่อยรู้เรื่องใน Southeast Asia เลย ลองหันไปใช้ข้อมูลของเขามันอาจจะไปสะท้อนแนวโน้ม ศูนย์ข้อมูลอาจจะเป็นตัว lead การศึกษาของฝ่ายวิชาการก็ได้

ประเด็นที่ 3 สิ่งที่อาจารย์ชาญวิทย์พูดว่า ความสนใจในการศึกษา Southeast Asia Study ในโลกเก่าในลอนดอน ในปารีส อเมริกาหลายจุดกำลังเริ่มเสื่อมสลายไป อาจารย์บอกว่าในมหาวิทยาลัยมาเลเซียนั้นสนใจในเรื่องการศึกษาใน Asia Study ในรอบ 10 ปี เริ่มเสื่อมความสนใจในโลกเก่าแต่ในมหาวิทยาลัยมาเลเซีย เริ่มกลับมาให้ความสนใจมันหมายความว่าอย่างไร เขาสนใจประเด็นแบบเดียวกันหรือความสนใจเริ่มเปลี่ยนลักษณะรูปร่างหน้าตา แล้วจริง ๆ ผมอยากพูดว่าไม่ใช่เฉพาะสิงคโปร์ Institute of Southeast Asian Studies กับมหาวิทยาลัยมาเลเซียเท่านั้นที่ให้ความสนใจในเรื่อง Southeast Asian Study แต่ผมยังอยากจะพูดรวมไปถึงออสเตรเลีย อ.ปีเตอร์ แจ็คสัน อ.พวงทอง รุ่งสวัสดิ-ทรัพย์ที่จบจากออสเตรเลีย ผมคิดว่าออสเตรเลียให้ความสนใจในเรื่องของ Southeast Asia Study แต่คำถามในบรรดาในกลุ่มศูนย์ที่สนใจการศึกษาในยุคหลังจากที่ยุคแรกเริ่มเสื่อมสลายเขาสนใจอะไร ประเด็นที่มันกำลังเลื่อนไปอยู่ที่ไหน ผมคิดว่ามันน่าสนใจในตัวของมัน

อาจารย์อดิศร

อาจารย์ทรงยศ ได้มีการกล่าวถึงพาดพิงถึงบุคคล 2 ท่าน ผมอยากให้ท่านทั้ง 2 ท่านแสดงความคิดเห็นด้วย โดยเริ่มจากอาจารย์ปีเตอร์ แจ็คสัน ท่านเป็นนักวิจัยประจำแห่งชาติออสเตรเลีย (ANU) ซึ่งท่านจะมีรายการพูดให้กับเรานักศึกษาปริญญาโทสาขาประวัติศาสตร์ ในวันพฤหัสบดี เวลา 10.00 น. เป็นการพูดเกี่ยวกับ History of Homosexuality อาจารย์เขียนงานและนิยายในเรื่องของ Homosexuality ในสังคมไทยไว้อย่างน่าสนใจ บรรยายเป็นภาษาไทย เป็นการ

โฆษณาไว้ก่อนในเวลา 10.00 น. วันพุธ ในห้องเดียวกันนี้ แต่อย่างไรก็ตามอาจจะถามอาจารย์ว่าในองค์ความรู้ในเรื่อง South East Asia Study ในออสเตรเลียที่ ANU ในลักษณะที่เป็นสถาบันการสร้างองค์ความรู้ที่อาจารย์สัมผัสมาเป็นอย่างไรบ้างเมื่อเทียบกับสังคมที่ไม่มีให้เห็น

อาจารย์ปีเตอร์

ถ้าจะนึกถึงประวัติศาสตร์การเรียน south East Asian Study ในออสเตรเลีย จะแบ่งออกเป็น 2 ภาค

ภาคแรก ประมาณ 20-30 ปีก่อนที่ Canberra แลมหาวิทยาลัยออสเตรเลียเป็นนโยบายของรัฐบาล ที่จริงรัฐบาลสมัยนั้นต้องการให้ ANU เป็น Crambridge หรือ Oxford แต่มันไม่ได้แล้ว ANU ของออสเตรเลียซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเล็ก ๆ บ้านนอก มากกว่า แต่สำหรับออสเตรเลียนั้นเป็นศูนย์แรกที่เน้น South East Asia Study Australia ซึ่งสมัยนั้นสำคัญมากโดยเน้นหลายประเด็นทั้งในด้านภาษาที่อาจารย์ Coeli บอกเมื่อเข้านี้ มันเป็นสิ่งสำคัญมากถ้าจะเรียนทางด้านประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน ต้องรู้จักภาษาของเขาบ้างที่ออกไปคุย รู้เรื่องหนังสือพิมพ์ของเขา มันเป็นเรื่องสำคัญมาก เป็นนโยบายของรัฐบาลและมหาวิทยาลัยของออสเตรเลียที่จะเน้นทางด้านสอนภาษา ปรินซิพัลตรี โท เอก ทุกระดับ เมื่อรู้ภาษาแล้ว ที่จริงไม่ว่าจะจะเป็นนักศึกษาที่สนใจปรินซิพัลตรีหรือเอกที่ออสเตรเลียทางด้านเอเชียจะต้องรู้ภาษาของประเทศนั้นก่อนถ้าไม่รู้ภาษาที่ไม่ให้เรียน ถ้าตั้งใจเรียนจีน ญี่ปุ่น ไทย ก็จะต้องเรียนภาษาก่อน ผมไม่ได้เริ่มเรียนภาษาไทยก่อนเริ่มเรียนปรินซิพัลตรีเอก แต่เขาก็ให้โอกาสพิเศษให้เรียนภาษาในเวลาเดียวกันกับที่เริ่มต้น แต่จะต้องเรียนแบบ intensive แต่สมัยนี้สถานการณ์เปลี่ยนไป สมัยนั้นออสเตรเลียถ้ารู้จักประวัติศาสตร์ มันเคยเป็น colony ของอังกฤษ ที่เป็นเอกราชแต่ประมาณ 80-90 ปีที่แล้ว ซึ่งยังไม่เป็นปัญหาของสังคมนับเป็นเอกราชจริง ๆ หรือเปล่า ยังเป็นกรณีของอังกฤษหรือสมัยอเมริกา อาจจะเป็นรัฐที่ 51 ของอเมริกาก็ได้ มีบางคนพูดอย่างนี้ แต่เรามีรัฐบาลพรรค Labor ที่อาจจะเรียกว่าไม่เชิงทางซ้าย แต่ lefting นิดเดียว เป็นรัฐบาลที่จะเป็นเอกราชของประเทศว่าอาศัยอเมริกา อังกฤษ ยุโรป ไม่ได้ เราจะอยู่ที่ไหนในโลกนี้ เราอาศัยอยู่แถวเอเชีย หมายความว่าต้องอาศัยเอเชียมากกว่าในอนาคตทั้งเศรษฐกิจและทุกอย่าง หมายความว่า 10 ปีที่ผ่านมา รัฐบาลก็เน้นทั้งทางด้านภาษาเอเชียมากขึ้นในทุกๆระดับ ในระดับประถม มัธยม มหาวิทยาลัย อุดมศึกษาด้วย โดยลงทุน

พิเศษ โดยให้ครูเรียนภาษาเอเชียมากขึ้นและสอบ และรัฐบาลก็เลือกภาษาเอเชีย 6-7 ภาษา เป็นภาษาที่สำคัญที่สุดที่จะสอนเป็นพิเศษและแปลงเป็น 8 อันดับคือ

อันดับที่ 1 ภาษาญี่ปุ่น จีน อินโดนีเซีย

อันดับที่ 2 ไทย เวียดนาม อินเดียของอินเดีย

ซึ่งเดี๋ยวนี้สำหรับเป็นงานอาจารย์สอน เมื่อก่อนเป็นข้าราชการประจำ อยู่กระทรวงศึกษาธิการของออสเตรเลีย ประจำแผนการสอนภาษาเอเชีย รับผิดชอบที่จะอบรมครูการสอนภาษาไทย แต่ว่าในสมัยนี้เมื่อก่อนการวิจัยเรื่องเอเชียคงจะอยู่เฉพาะ 2-3 ที่ 2-3 แห่ง ที่ ANU แต่สมัยนี้ขยายออกไปแล้ว สมัยนี้ไม่ได้อยู่ที่จุดเดียว จุดประจำที่เดียว กระจายออกไปหลายที่ด้วยกัน หมายความว่าอาจารย์ที่สอนประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ หลาย ๆ ที่ทั่วประเทศเลย เดี่ยวนี้ออสเตรเลียมีมหาวิทยาลัย 38 แห่ง รัฐบาลจะให้ทุนพิเศษสำหรับอาจารย์ที่จะสอนทางด้านเอเชีย หมายความว่าอาจารย์จะแข่งกันที่จะขอทุนพิเศษให้ เขาจะเปลี่ยนกับหลักสูตร เมื่อก่อนหลักสูตรจะเน้นทางด้านอเมริกา ยุโรป เพราะว่ารัฐบาลตั้งนโยบายที่จะให้ทุนพิเศษกับอาจารย์ที่สอนทางด้านเอเชียที่เปลี่ยนจากอเมริกา อังกฤษ ที่ไปสอนเอเชีย อาจารย์หลายคนพูดภาษาเอเชียไม่ได้เลย มันเป็นเรื่องที่อาจารย์แบบผมที่พูด ภาษาไทยได้เป็นนักวิจัยด้วย เพราะว่าคนรุ่นใหม่เข้ามาแย่งกัน แต่ว่าสิ่งสำคัญที่จะนึกถึงคือว่าออสเตรเลียตรงกันคือจะเปลี่ยนภาพพจน์ของประเทศมากกว่า เพราะว่าที่จริงเป็นหน่วยงานของประเทศ และจะต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของเอเชียมากกว่า และที่จริงจะเสนอข้อเสนอ 2-3 ประเด็นกับอาจารย์ ถ้าแบบพูดเล่นว่าจะมีส่วนหนึ่งที่เป็นจริงบ้างถ้าทางธรรมศาสตร์จะจัดตั้งแบบ Institute Southeast Asia Study อะไรอย่างนี้ ถ้า Institute หรือสถาบันแบบนี้มีแบบเป้าหมายของ Institute ของประเทศออสเตรเลียด้วย อาจจะมีโอกาสที่จะขอทุนจากรัฐบาลได้ง่ายมากเลย คงจะจริง ๆ เพราะว่ารัฐบาลออสเตรเลียลงทุนเยอะเกี่ยวกับการให้เปลี่ยนภาพพจน์ของประเทศ รัฐบาลจะยินดีมากถ้ามีประเทศแถบเอเชียเห็นว่าออสเตรเลียเป็นส่วนหนึ่งของเอเชียด้วย เพราะว่าคนที่ฟังตามข่าวจะเห็นว่ามีปัญหา ออสเตรเลียมีปัญหา กับมาเลเซียด้วยมากที่ปฏิเสธว่าออสเตรเลียเป็นส่วนหนึ่งของเอเชียใช่ไหมครับ ถ้าไทยจะหาว่าออสเตรเลียเป็นส่วนหนึ่งของเอเชีย ไทยก็ไม่มีปัญหาในเรื่องการขอทุน แต่พูดจริง ๆ ถ้าจะจัดตั้ง Institute กันที่ ผมรู้สึกถ้าทำจริง ๆ ทางไทยทางธรรมศาสตร์มีโอกาสที่จะเป็นหัวหน้าของโลกในการจัดทำศูนย์แบบนี้ ถ้าเป็นทางวัฒนธรรมด้วยที่อาจารย์ชาญวิทย์บอกเมื่อเข้านี้แบบศรีลังกา ที่ศรีลังกามีวัฒนธรรมพุทธ ถ้าจะนึกถึงวัฒนธรรมไทยทุก ๆ ประเภท มันจะอยู่ตรงไหน อยู่ตรงอินเดีย

ศรีลังกา จีนได้ด้วย มันจะอยู่หลายที่ก็จะขยายความคำว่า Southeast Asia Study ทุกอย่างจะมีความหมายของคำนี้ออกไป เพราะว่า Southeast Asia Study ในอเมริกา อังกฤษ และออสเตรเลียด้วย ในสมัยนี้ถ้าพูดถึง Southeast Asia Study คนที่จะนึกถึงเอเชียอย่างเดียว เดี่ยวนี้จะขยายเป็น 7 ประเทศ ซึ่งเวียดนามเข้าอยู่ด้วย แล้วแต่ว่าเอเชียเป็นกลุ่มเล็กที่จริง South East Asia จะขยายมากกว่านั้น และถ้าไทยทางธรรมศาสตร์จะจัดตั้งจริง ๆ และเป็นทางด้านทุกสิ่งทุกอย่างจะเกี่ยวข้องกับไทยในทางวัฒนธรรมและทุกอย่างจะขยายความหมายและมันอาจจะช่วยเปลี่ยนใจเดียวกับ South East Asia คืออะไร

อาจารย์อดิศร

ขอบคุณอาจารย์แจ๊คสัน เราก็ได้ความรู้เกี่ยวกับ South East Asia Study ในออสเตรเลียในฐานะที่อาจารย์เรียนและทำวิจัยอยู่

คุณมลสวรรค์

ทำงานเขียนบทสารคดีที่โลกสลบสี บริษัทแปซิฟิค เคยทำงานหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ เมื่อเข้าอาจารย์ธงชัยผาดพิงถึงอยู่ด้วยทั้งผู้จัดการและบริษัทแปซิฟิค ในฐานะที่เคยทำงานในสื่อมวลชนก็อยากจะบอกเล่าประสบการณ์ในการทำงานสื่อมวลชนให้ฟังเล็ก ๆ น้อย ๆ ถือเป็นประสบการณ์หลังจากที่ตัวเองเคยพบ คือประเด็นที่จะพูดมี 3 ส่วนคือ

ส่วนแรก คือ ส่วนหนึ่ง เมื่อเข้าที่อาจารย์ธงชัยพูดถึงแปซิฟิค โลกสลบสีและศูนย์ข้อมูลอินโดจีนของผู้จัดการโดยอยู่ในการแยกส่วนกัน ค่อนข้างเห็นด้วยกับอาจารย์ที่พูดเมื่อเข้า ทั้ง 2 ส่วน ที่จริง ๆ น่าจะอยู่บนพื้นฐานของตัวเองเป็น Self Centre เหมือนกัน มันอาจจะแยกไม่ได้ว่าเป็นวัฒนธรรมอาจเป็นการสร้างเขียนมาย้อชดดีอีกอันหนึ่งเป็นเรื่องของ local knowledge อันนี้เป็นประเด็นแรก

ส่วนที่ 2 ค่อนข้างรู้สึกว่าการสร้างงานสารคดีของบริษัทที่ผลิตของสารคดีได้ข้อมูลจากการวิชาการ มีอะไร ยูนนานตอนใต้ หลวงพระบาง งานพวกนี้จึงได้ผลิตตาม Concept ย้อนยุคเป็นสิ่งที่สืบทอดต่าง ๆ มา

ส่วนที่ 3 ในแง่ของการทำงาน การผลิตสารคดีอย่างนี้ คือ ถ้าจะมองว่าเป็นเรื่องของการเสนอการกลับไปหาวัฒนธรรมเก่าเป็นการย้อนยุค มันก็เป็นคือแยกออกจากบริบทของสังคมไทยไม่ได้เพราะว่าการทำงานในลักษณะนี้ไม่สามารถเสนอสารคดีที่เป็น Fact ว่า การที่คุณกลับไปหาหลวงพระบางหรือวัฒนธรรมเป็น

วัฒนธรรมนี้ จริง ๆ แล้วมันเป็นการมองจาก Self Centre เป็นหลักคือมองในเชิง structure ของสังคม มันเป็นไปไม่ได้ เพราะสารคดีระดับนี้เราคิดว่าเสนอ fact มาแล้วในหลายเรื่อง เสนอข้อมูลมากแล้วเอาเข้าจริง ๆ rating ในการนำเสนอ Rating ผู้ชมจะรู้สึกอาจจะชอบสองโลก ของโจช บางจาก แทนที่คุณจะแบกกล้องขึ้น ไปถ่ายรูปออกมาเลย เพราะฉะนั้นมันเป็นปัญหาในเรื่องการทำงานของสื่อมวลชนซึ่งมันเป็นธุรกิจในการแบ่ง Segment ออกไป มันเป็นปัญหาในการแบ่ง Segment ค่อนข้างเยอะ เป็นการบอกเล่าของคนทำงานว่ามันเคยแยกออกจากวัฒนธรรมสากลในการที่คนไทยชอบดูแบบไม่ซับซ้อนมากนักหรือหนักจนเกินไป

อาจารย์ชาญวิทย์

ข้อสนับสนุน ข้อเสนอคือเอาเข้าจริงในส่วนซึ่งเราเรียกว่าการศึกษาว่าด้วยเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผมรู้สึกว่ามันกำลังเคลื่อนจากความสำคัญทางด้านภูมิรัฐศาสตร์มาสู่สิ่งที่ผมเรียกเป็นวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ ถ้าวัฒนธรรมผมคิดว่ากลุ่มที่เป็นสื่อมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายการโทรทัศน์กับหนังสือพิมพ์เป็นผู้ที่กำลังทำบทบาทที่สำคัญ ๆ มาก ผมเอง List รายชื่อชุดวิดีโอเทปของแปซิฟิกอยู่ได้บางส่วนมาไว้ในห้องอ่านศิลปศาสตร์ ดูจริง ๆ แล้วส่วนที่เป็นสื่อมวลชนนั้น ไปไกลมาก ๆ และเป็นบทบาทที่น่าชื่นชมมาก ๆ ผมคิดว่าในแง่ของวงวิชาการไม่ได้คิดว่าคุณจะต้องเสนอวิธีวิเคราะห์ที่ออกไปในเรื่องของวิชาการอะไรแบบนั้น ผมคิดว่าบทบาทต่างกัน เพียงแต่ที่ผมคิดว่าเมื่อผมเริ่มสอนหนังสือเกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เดิมผมก็จะไปขอฮิมวิดีโอชุดของ BBC มา ชุดที่ชอบเอามาให้นักศึกษาดูก็ Spirit of South East Asia ที่มีเรื่องของพม่า เขมร อะไรก็ตาม แต่ตอนหลังเรารู้สึกว่าเพียงเราพลิกดูรายการของแปซิฟิกก็ไปขอฮิมและได้รับบริจาคมาก มันมีเยอะมาก สิบสองปีนาก็มี ล้านช้างก็มี นครวัด นครชุมก็มี พุกาม เวียดนาม อินโดนีเซียก็มี น่านเจ้า อินโดจีนก็มี มีอีกชุดที่กำลังขอยู่คือ มรดกโลกในเอเชียอาคเนย์ ซึ่งผมคิดว่าตรงนี้เป็นสิ่งที่น่าสนใจมากในการเคลื่อนตัวของการศึกษา มันหลุดออกจากแวดวงวิชาการและก็แวดวงที่คิดว่าไม่พอใจคำถามและจุดยืนต่อไป มันเน้นทางด้านการเมืองมากเกินไป เน้นทางด้านความมั่นคงมากเกินไป แต่ตอนนี้เน้นออกไปทางด้านเชิงวัฒนธรรมเห็นชัดเลย หนังสือสารคดีเป็นตัวอย่างที่ดีใช่ไหมครับ เล่มนี้ซึ่งเน้นเรื่องภูมิภาคแถบนี้ ไม่ว่าเหตุผลใดก็ตาม เล่มนี้เน้นเรื่องหลวงพระบาง เล่มที่เป็นนครวัด เล่มที่เป็นเวียดนามชาฮหมัด เราลองไปดู back issue ไม่ได้ตรงนี้เป็นจุดที่น่าดีใจในแง่ของความสนใจที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับประเทศรอบบ้านของเรา

อาจารย์อดิศร

มีท่านอื่นจะเสนอข้อคิดเห็นในการพูดคุยในเรื่องสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มีไหมครับ

อาจารย์พวงทอง รุ่งสวัสดิทรัพย์

มีข้อสังเกต มีประเด็นหนึ่งที่ห่วงใยกันมากในที่ประชุมนี้คือ ว่าความรู้มันไม่ได้ตอบสนองความต้องการของสาธารณะได้อย่างเพียงพอในส่วนที่เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน ในส่วนองค์ความรู้ที่มีอยู่ในอดีต ข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งอาจจะม้องคความรู้ตั้งแต่อย่างน้อยในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ก็มี ความรู้ต่าง ๆ เอกสารมากมายเหล่านี้เหล่านี้ก็มีไม่เพียงพอสำหรับสนองความต้องการใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน พูดง่าย ๆ มหาวิทยาลัยไม่สามารถวิ่งตามสาธารณะได้ไม่สามารถที่จะตอบสนองความต้องการของภาคเอกชนได้ คำถามมีว่าประเด็นที่อาจารย์เชอร์รี่พูดในรอบเข้าเป็นประเด็นที่น่าสนใจ คือว่า มหาวิทยาลัยในประเทศไทยเป็นผู้ริเริ่มในเรื่องของการศึกษา Area Study ของสิ่งที่เห็น มหาวิทยาลัยก็ไม่มี Respond กับสาธารณะกับเอกชนมากนัก การศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งใน South East Asia เกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในปัจจุบันมีลักษณะที่ถดถอยลงด้วยซ้ำไป พูดง่าย ๆ คือว่าการศึกษาเรื่องนี้ในปัจจุบันมันมีการแบ่งแยกย่อยออกไปซะจนสิ่งที่วิชาการทำก็ทำไป เอกชนก็ทำไป นักธุรกิจอยากทำก็ทำไป มหาวิทยาลัยตอบสนองความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจให้กับเอกชนได้มากแค่ไหน ประเด็นตรงนี้ มหาวิทยาลัยทางตะวันตกไม่จำเป็นต้องพัวพันกับทางมหาวิทยาลัยมากนัก เพราะว่าองค์ของรัฐในอเมริกาโดยเฉพาะอย่างยิ่งอเมริกาพวก C.I.A. กระทรวงต่างประเทศคิดว่ามีหน่วยงานที่ทำงานอย่างนั้นแล้ว สัมพันธ์อย่างธุรกิจกับนักธุรกิจมากกว่าและข้อมูลท้องถิ่นของรัฐเป็นการต้องการความต้องการโดยตรง เช่น ตัวเลขทางเศรษฐกิจการเติบโตของประชากร ต้องการ Infra structure ทำไร ปัญหาถือว่า มหาวิทยาลัยไทยว่าถ้าต้องการตอบสนองความต้องการของเอกชนที่เพิ่มต้องถามว่าเราต้องการอะไรและความต้องการเป็นหน้าที่ของมหาวิทยาลัยหรือเปล่าที่จะทำ เช่นถ้าเขาต้องการข้อมูลเรื่องการเติบโตทางเศรษฐกิจจำนวนประชากรทำไร สินค้าชนิดไหนจะขายได้ดี ตลาดแบบไหนมีสินค้าเราตอบสนองใช้ ดิฉันไม่แน่ใจว่าเป็นหน้าที่ของใครที่จะต้องทำ และดิฉันคิดว่าความกังวลที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเป็นความกังวลที่เกิดจากข้อมูลเหล่านี้มากกว่าที่จะเป็นข้อมูลทางด้านตัวเราที่คิดว่าความต้องการเอกชนเป็นตัวตั้ง เราไม่ต้องการความรู้ทางด้านวัฒนธรรมทำไร มันกลายเป็นส่วนหนึ่งวัฒนธรรมบริโภคของไทยที่จะเป็นวัฒนธรรมที่หลงเหลืออยู่ หรือเมืองไทยปัจจุบัน

ที่มีรณนัยลงและคิดว่าในเรื่องเศรษฐกิจ แม้กระทั่งมหาวิทยาลัยตะวันตกที่เกี่ยวกับ South East Asia ก็ไม่ได้มีผู้เชี่ยวชาญมากนักในอเมริกาไม่ทราบ แต่ในการฝึกอบรม เทรเลียมของผู้เชี่ยวชาญในเวียดนามก็มีแค่ 2-3 คนเท่านั้นเอง เช่น เมลาติน เอ็กซ์-พอร์ต อัมฟอร์ด อยู่ที่ ANU เบลาติน อยู่ที่แมคคอสตี้ แต่ว่าทั้ง 2 ท่านที่ทราบก็เป็นนัก เศรษฐศาสตร์การเมืองมากกว่า ฉะนั้นการมองปัญหาการเศรษฐกิจการพัฒนาของประเทศเพื่อนบ้านจะไม่ได้เป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่จะไม่ได้ให้ข้อมูลทางด้านการค้าเอกชน กับออสเตรเลียจะเป็นผู้วิเคราะห์โครงสร้าง การเปลี่ยนแนวโน้มหรือปัญหาที่จะเกิดขึ้น กับการพัฒนาเศรษฐกิจต่าง ๆ ถ้าเราจะเรียกร้องให้นักเศรษฐศาสตร์ของไทยหัน มาสนใจประเทศเพื่อนบ้านจะต้องถามด้วยว่าแง่มุมไหนที่นักวิชาการจะทำ

อาจารย์อดิศร

คุณพวงทองก็มีนัดกับเราอีก 2 อาทิตย์ข้างหน้า จะพูดหัวข้อ เรื่องสงครามและการค้า การรุกรานไทยในเขมรในศตวรรษที่ 19 ยังไม่ได้กำหนดวัน ที่แน่นอน ผมคิดว่าหัวข้อที่นึกถึงตอนนั้นแล้วคงจะอยู่ใน scope ของเรื่องสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาที่จะจัดตั้งขึ้นมา ภาระกิจที่จะต้องทำที่ธรรมศาสตร์จะมีประเด็นหนึ่ง ก็คือความรู้ที่จะผลิตขึ้นมากจะต้องมีความรู้ที่หลากหลาย เอกชนต้องการแบบหนึ่ง ถ้า ผมเป็นเจ้าของบริษัทธุรกิจเอกชนผมก็อยาการู้ข้อมูลที่ผมคิดว่าจะมีประโยชน์ในการทำ ธุรกิจของผม ผมอาจจะไม่อยากจะรู้เรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านที่ ผมคิดว่าชาวลินค้าไม่ได้ทำนองแบบนั้น ในขณะที่เดียวกัน ความรู้จักอีกจุดหนึ่งที่พวกเรา พยายามพูดว่า จุดแรกเป็นความรู้แบบผิวเผินเป็นความรู้แบบธรรมดา จะว่าไปแล้ว เหมือนกับเป็นคู่มือทั่ว ๆ ไป ใครจะหยิบฉวยเอาไปใช้ได้ แต่ความรู้อีกชุดหนึ่งลึกลงไป ที่ทำให้เข้าใจในส่วนที่ประเทศเพื่อนบ้านของเรานั้นจริง ๆ แล้วเป็นอย่างไร ความรู้ ชุดนี้แน่นอนภาคเอกชนก็ไม่สนใจและคงไม่ทำแน่นอน คงไม่มีใครทำ แปะซิฟิคคงไม่ทำ สารคดีระดับลึกกว่า คนไทยมาจากไหนแบบพิสุจน์ในแง่ข้อมูลหลักฐานในวิชาการ มีค่าที่ พูดถึงในกรณีแบบที่ถ้าเราจะดูจากการประมูลทีวี Free TV. หรือ Cable TV. อะไรอะอะจะ เห็นว่าผู้ที่ควบคุมคลื่นวิทยุโทรทัศน์เหล่านี้มักจะกำหนดว่า สเปคใน การที่จะได้สิทธิที่ประมูล คุณต้องมีรายการเชิงสารคดีเป็นในแง่ของทางวิชา การอย่างน้อยก็เปอร์เซ็นต์ วิชาการอะไรมันง่ายที่สุดสำหรับในแง่ของธุรกิจภาค เอกชน เราสังเกตว่าทำไมภาคเอกชนบ้านเราที่ผ่านมาสารคดีออกมาเยอะมากและมี หลายระดับที่ลึกลงไป อย่างแปซิฟิกกำลังทำแล้วก็เป็นแบบระดับธรรมดาที่อยู่ในบรรดา เกมโชว์หรืออะไรทำนองแบบหนึ่งที่จะตอบสนองทั้ง 2 ฝ่าย ได้ไหม คือทั้งในแง่ของ

ภาคธุรกิจเอกชนอาจจะรู้ข้อมูลก็ค้นเองจากในส่วนที่มีให้ในขณะเดียวกับนักวิชาการ หรือคนที่อาจจะรู้ในระดับลึกลงก็จะมีให้ทั้ง 2 ฝ่าย เหมือนกับกรณีที่อาจารย์เสกสรร พุดในตอนเช้าว่าความรู้เหล่านี้มีอยู่หลากหลายชั้นอยู่กับปัญหาอยู่ที่ผู้ใช้ว่าเมื่อเขาไม่สามารถที่จะเห็นว่าความรู้เหล่านั้นไม่ตอบสนองเขา เมื่อเขารู้สึกไม่พึงพอใจก็ทำขึ้นมาเองเหมือนกับที่ศูนย์ข้อมูลอินโดจีน ของผู้จัดการต้องผลิตงานขึ้นมา เพราะนักวิชาการแบบนี้จะผลิตงานแบบนี้ไม่มี อาจจะมีก็มียู่ในคณะเศรษฐศาสตร์เท่าที่ทราบในขณะนี้เขาทำเป็นคลังข้อมูลขึ้นมา แต่ยังอยู่ในระหว่างการเริ่มต้น เพราะฉะนั้นผมคิดว่าประเด็นที่เราจะพูดกันต่อไปคงเกี่ยวข้องกับภาระกิจในส่วนของสถาบันศึกษา อาจจะขอความเห็นจากอาจารย์ปราวน์ ในฐานะที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษามานาน อ่านหนังสือที่อาจารย์ทำมานาน

อาจารย์ปราวน์

ขอบคุณมากที่ทางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่จัดการเสวนาวันนี้ขึ้น เพราะคิดว่าจะมีประโยชน์กับพวกเราโดยเฉพาะนักศึกษารุ่นใหม่ ๆ มาก ขอเรีอกตัวเองว่ารุ่นครูเป็นรุ่นที่ง่เง่าเพราะเป็นรุ่นที่อยู่ในโลกของความกลัวคอมมิวนิสต์มากก็คิดอย่างอาจารย์ชาญวิทย์ว่าเราจะหนีไปที่ไหนถ้าคอมมิวนิสต์มาก เพราะไม่คิดจะสนใจเพื่อนบ้านและกลัวประเทศเพื่อนบ้านที่ประเด็นที่ตกใจที่อาจารย์ชาญวิทย์ตั้งชื่อว่าสาวยไปหรือยังที่จะศึกษาเอเชียอาคเนย์ ความจริงยังไม่ได้เริ่มต้นเลยแล้วจะสาวยไปได้อย่างไร ที่ว่าไม่เริ่มกันเพราะว่าอะไร เพราะว่าอย่างท้อ.ชงชัย อ.ชาญวิทย์พูดมาเมื่อเช้า คือว่าทัศนคติหรือเพดานความคิดในเรื่องการศึกษาในเรื่องเพื่อนบ้านของเรามันถูกรอบงำและไม่ถูกต้องต่อข้อเท็จจริงหรือว่ายังไม่มียุคยืนของประเทศเราเลยหรือว่าเราจะไปทางไหนหรือต้องการอะไร ฉะนั้นที่อยากจะฝากไว้ว่าไม่ว่าคณะศิลปศาสตร์จะเริ่มต้นมีโครงการนี้หรือไม่แล้วก็ตาม เราไม่ควรจะต้องไปสนใจว่าเราจะศึกษาแต่ด้านไหนที่ตอบสนองตลาดหรือไม่ สิ่งที่เราควรคำนึงคือเราต้องยืนอยู่กับสัจจะให้ข้อเท็จจริงของข้อมูล ในเรื่องของการเป็นสถาบันทางการศึกษา ใครจะเอาไปหรือไม่ไปใช้เป็น เรื่องของเขาแต่เราต้องยืนอยู่กับข้อเท็จจริงของข้อมูลและไม่ควรจะไปแคร์ในเรื่องตลาดอันนี้อาจเป็นความคิดทางด้าน conservative อย่าคิดว่าเราควรจะมีอะไรถูกต้องตั้งใจเรื่องราวของเพื่อนบ้านด้วยความอ่อนน้อมและตั้งใจเพราะว่ามีปัญหาส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย ก็คือว่าไม่ว่าจะศึกษาอะไรนั้นมันจะต้องศึกษาผลประโยชน์เบื้องต้นเพื่อประเทศชาติและสังคมของเราแต่ปัญหาหลัก ๆ ในสังคมเราคือ ปัญหาความไม่เข้าใจเชื้อชาติ เรื่องอะไรต่าง ๆ เรื่องของสังคมไทยป้องกัน

เท่าเส้นแบ่งกันอาณาเขตประกอบไปด้วยคนเชื้อชาติไทย ซึ่งจริง ๆ ไม่ใช่ความเป็น
สังคมไทยหรือประเทศไทยที่เราเข้าใจประกอบไปด้วยคนหลายเชื้อชาติ หลายภาษา
หลายวัฒนธรรม ในแง่ภาษาไทยก็มีภาษาเพื่อนบ้านเข้ามามหาศาล ในแง่ชนชาติก็มี
ชนชาติมหาศาลที่ไม่ใช่ไทยแท้ เพราะฉะนั้นที่เราจะเข้าใจของเราจะเป็นไปได้
อย่างไรถ้าไม่เข้าใจเพื่อนบ้าน แต่การจะเข้าใจได้ต้องเข้าใจอย่างอ่อนน้อมถ่อมตน
และลงเข้าไปศึกษาทำความเข้าใจกับเขา เพราะฉะนั้นจึงไม่จำเป็นจะต้องไป
แคร์ตลาดถ้าตราบใดที่ข้อเท็จจริงยังไม่ถูกต้องอาจจะได้ข้อมูลที่ผิด ๆ ไปใช้ เพราะ
อาจจะมองว่าอคติในสังคมเรานั้นอันตรายมาก และถ้าตราบใดที่เราไม่สามารถจัด
อคติให้กับนักวิชาการและไม่สามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องต่อสังคมเราเอง ต่อให้ตั้งสถาบัน
อะไรขึ้นมาป้องกันข้อมูลผิด ๆ มันก็คงไม่ใช่เป้าหมายที่สถาบันการศึกษาควรจะมีใจ ก็
ฝากเอาไว้แค่นี้

อาจารย์อดิศร

ขอบคุณอาจารย์ปราชญ์มาก ไม่ทราบว่าท่านอื่นมีอะไรไหมครับ

คุณวีระศักดิ์ จิตะนันท์

ตอนนี้เรีนที่จุฬา เอกประวัติศาสตร์ ปริญญาโท ผมคงเป็นคำถามที่ว่า
ผมมองว่าสังคมไทยที่ผ่านมาในช่วงหลัง ๆ เราไม่เคยมีความจำเป็นต้องเปิดตัวเอง
ให้กับสภาพแวดล้อมที่กว้างกว่าประเทศของเรา เราจะมีวิธีการจัดการกับความขัด
แย้งในประเทศ ถ้ามองว่าเรามีความจำเป็นไหมที่เราจะต้องดูว่านโยบายต่างประเทศ
หรือความสัมพันธ์ระหว่างต่างประเทศเป็นอย่างไรบ้าง ผมคิดว่าโดยทั่ว ๆ ไปว่า
อเมริกาว่าอย่างไร จีนว่าอย่างไร ยุโรปว่าอย่างไร เราคุยคนอื่นว่าอย่างไรแล้วเรา
ดูว่าเราจะเดินตามเขาอย่างไรให้เหมาะกับสถานการณ์ของเรา ผมเข้าใจว่าช่วง
หลัง ๆ มีกระแสให้เราที่มีความรู้สึกให้เปิดตัวกว้างขึ้นและเริ่มคิดถึงความสัมพันธ์ให้
กว้างกว่าประเทศของเรา แต่เราคงไม่กล้าคิดกว้างไปกว่าภูมิภาคที่เราเคยมีอิทธิพล
เท่าที่เรามีอยู่ ขอใช้คำของอาจารย์ชงชัย เพราะฉะนั้นในการเปิดสิ่งที่กว้างขึ้นตรงนี้
ผมคิดว่าเป็นปัญหาซึ่งเกิดตามมาไม่ใช่เฉพาะ South East Asian Study เป็นปัญ
หาของการจัดระเบียบความสัมพันธ์ที่เรามีกับโลกเราทั้งหมด เราไม่เคยมีความคิดว่า
มีความสัมพันธ์กับโลกในส่วนต่าง ๆ อย่างเป็นบ้าง เราไม่เคยมีพื้นที่ของเราในการคิด
แบบนั้นมาก่อนและเป็นปัญหาที่ค่อนข้างใหญ่โต แต่ผมคิดว่าการที่จะกำหนดจุดตรงนี้นั้น
เป็นสิ่งซึ่งเป็นการตรวจสอบบางอย่างได้เหมือนกับความคิดชุดเดิมที่เคยใช้กันมา ที่นี้

พอเรากำลังจะเปิดตรงนี้ขึ้นมา ผมคิดว่าหลาย ๆ ท่านคงมีวงเล็บอยู่ในสิ่งที่คิดขึ้นมา อยู่แล้วของกระแสการเชื่อมโยงของเศรษฐกิจที่ค่อนข้างชัดเจนและเป็นรูปธรรมหรือ เป็นเขตทางการเมือง ถ้าแล้วแต่คือคล้าย ๆ กับว่ามีการสนับสนุนหรือว่ามาสามารถ ขยายผลผลิตตรงนั้นได้ มีคำถามอีกเหมือนกันว่าถ้าทางวิชาการเราคิดว่าการพัฒนาเชิง เศรษฐกิจตรงนั้นนับเป็นด้านเดียวเกินไปหรือเปล่า ท่านทั้งหลายก็มีวงเล็บเป็นเงื่อนไข ตามมาอยู่แล้วว่ามันควรให้มีการให้ความสำคัญในเชิงวัฒนธรรมหรือในเชิงอย่างอื่น ขึ้น มาแต่ถ้าเกิดจะถามว่า การเอาวัฒนธรรมขึ้นมาอยู่ในเงื่อนไขของการบริโภคเชิงพา ณิชย์อยู่ดี ความหมายก็คือ เราจะกำหนดคล้าย ๆ กับเอกลักษณ์หรืออะไรที่เป็น character ของเราในการที่จะจัดการกับการเปิดโลกที่กว้างขวางขึ้นอย่างไร ถ้า เกิดสมมติเทียบกัน ผมคิดว่าอเมริกาก็มีพิพธิภักต์สวิสเซอร์แลนด์ ก็จะรวบรวมองค์ ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของโลกโดยเสมือนว่าเขาดูสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาในโลก ผมคิดว่าญี่ปุ่นก็มีพิพธิภักต์แบบนี้ คือ การมีองค์ความรู้จำนวนหนึ่งที่เผยแพร่ให้กับประชา ชนให้รับรู้ต่อโลกที่กว้าง มันมีโครงสร้างพื้นฐานอยู่แล้ว ผมคิดว่าคำพูดถึงการตั้งสถาบัน ก็มีประเด็นอย่างเช่นเมื่อเข้าได้มีการพูดถึงมาแล้ว ความจำเป็นของการมีภาษา ความจำเป็นของการรู้ภาษาที่ใกล้เคียง ผมคิดว่าเรามีมุมมองของการเปิดตรงนี้ กว้างขนาดไหน เราจะต้องการ dve กับ South East Asia ที่เป็นงานวิจัยทาง วิชาการเท่านั้นหรือเปล่าหรือต้องการจะ dve เหมือนกับงานที่แพร่กระจายความคิด ของสาธารณชน ไทยถูกจะจัดการความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านขนาดไหน มันสัมพันธ์กับ โครงสร้างพื้นฐานจำนวนหนึ่งที่จะมารองรับใช้ไหม ไม่ใช่งานวิจัยทางวิชาการอย่าง เดียว ที่นี้ผมคิดว่าโดยการพยายามจับตามองดูสาธารณะที่มีการพูดกันถึงผมก็เริ่มรู้สึกว่ สาธารณชนจริง ๆ ไม่ได้ของเฉพาะเศรษฐกิจอย่างเดียว เพราะฉะนั้นการบริโภคใน เชิงวัฒนธรรมจึงเกิดขึ้น ตรงนี้ผมคิดว่าการที่จะเข้าไปอยู่ในกระแส องค์สถาบันวิชา การตั้งขึ้นมา มันก็ไม่ได้หมายความว่าองค์ความรู้ที่มีจะไหลมาหา มันจะขึ้นอยู่กับ การวาง position ของคนต่อกระแสที่เป็นอยู่อย่างไรด้วย เพราะฉะนั้นถ้ามองว่ามัน สำคัญ หมายความว่าสถาบันที่เกิดขึ้นจำเป็นต้องตอบโต้กับกระแสที่มีอยู่ด้วยซ้ำ เพื่อที่จะ ให้มีปฏิสัมพันธ์รวมอยู่กับกระแสที่เขาสนใจกันอยู่ คือ ผมหมายถึงว่าความสนใจวัฒนธรรมตรงนี้นั้นน่าจะมีการมองบนพื้นฐานที่เปิดชนิดจริง ๆ ด้วยไม่ใช่ว่าถูกจำกัด ในกรอบของ commercial ที่พูดถึงฟังดูเหมือนกับที่เคยผ่านตาจากหนังสือ โรงเรียน ได้ร่วมไม้ของอาจารย์ระพินนา อาจารย์ระพินนา ก็จะบอกเขาอยากจะเป็นสถาบัน บางอย่างที่ทำให้เป็นที่พบกันของความรู้หลาย ๆ กระแสซึ่งโดย position ของมันจะ เปิดชนิดแบบต้องการจะรับรู้และเข้ามาถึงเราเองด้วย ซึ่งผมฟังดูมันยังเป็น

comment ในระดับของการที่จะให้มีสถาบันการผลิตทางวิชาการได้ทันกับความสนใจของสังคมในปัจจุบัน ซึ่งคงไม่ใช่ภาระกิจแค่ตรงนั้น ประเด็นปัญหาคือ อยากถามว่าเรามองกว้างขนาดนั้นหรือเปล่า ถ้าเรามองกว้างขวางขนาดนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันนี้กับโครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง มันจะอยู่ในระดับไหนอย่างที่อาจารย์จากออสเตรเลียพูด ผมคิดว่าน่าสนใจ ผมสนใจในรูปแบบสถาบัน I.S S.I ที่สิงคโปร์ที่พูดถึงในลักษณะเดียวกันมันเป็นสถาบันเอกชนซึ่งไม่มีการระดมทุนวิชาการได้โดยเงินของนักวิชาการสนับสนุนและไม่มีเงินทุนเข้ามา Support คือ แม้แต่โครงสร้างสถาบัน มันก็เป็นในลักษณะที่ทำงานได้เต็มที่ในความเป็นอิสระด้วย ไม่ใช่ว่าขึ้นอยู่กับราชการไม่ใช่ผลิตเพื่อขยายเอกชนจะต้องมีความอิสระในตัวเองใน บางช่วง ซึ่งการดำเนินงานของมันใช้มากพอสมควรทั้งในการระดมทรัพยากรจากราชการ หรือ เอกชนให้ทุนสนับสนุนโดยมี เงินช่วยเหลือจกัดจะช่วยให้ผลักดันงานให้กว้างขวางขึ้น อาจจะ มีผลในเชิงนโยบาย เชิงอะไรได้บ้าง

อาจารย์อดิศร

ขอเชิญครับ

อาจารย์ปรางค์

มีอีกคำถามคือเห็นว่าการที่ไทยมองตัวเองเป็นศูนย์กลางหรือ ลาวที่เราจะมองเห็นว่าเป็นพี่น้องตัวขุ่นหรือทำนองนี้หรือเขมรเป็นคนที่ทรยศ คิดคด หรือพม่าที่มองเห็นเป็นศัตรูของเรา หรือมีผลประโยชน์ เป็นคำถามว่าไม่ทราบว่ามีพม่า ลาว เขมร มาเลเซีย มองเราอย่างไรบ้าง และในภูมิภาคตรงนี้เขาวางตัวเองฐานะอะไรบ้าง

อาจารย์ชาญวิทย์

อยากตอบคำถามนี้ เขมรมีสู่ภาชิตว่า ถ้าเมื่อเห็นคนไทยกับญูเดิน มาด้วยกันให้ตีอะไรก่อน ผมคิดว่าความไม่เข้าใจในหมู่ชนกลุ่มชนที่เป็นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีสูงมาก ๆ ผมคิดว่าความไม่รู้เขาไม่รู้เรามีสูงมาก ๆ ดังนั้นผมคิดว่าประเด็นที่เราพูดถึงสถาบันการศึกษานานาชาติที่สำคัญ ผมว่าเหมือนกับที่อาจารย์ปรางค์พูด ผมถูกใจมาก ๆ คือการเสนอสังจะนำไปสู่ความเข้าใจอันนี้สำคัญมาก ผมคิดว่าไม่น่าจะมานั่งที่เราตอบสนองการไปเปิด MINI M.B.A. ที่ลาวอย่างไร ผมคิดว่าอันนั้นต้องเป็นประเด็นท้ายมาก สำคัญวงวิชาการมันตามมาโดยอัตโนมัติหรือผมคิดว่าเรื่อง

การสร้างความสำเร็จ การที่ขจัดซึ่งอคติ ผมคิดว่าตรงนี้สำคัญมาก ๆ โดยรวม ๆ แล้วความอคติทางเชื้อชาติที่เรามี เราบอกว่าเขมรเป็นอย่างนี้ มลายูเป็นอย่างนี้ แขนงมลายูกินหมูไม่เป็น กินหมาต้มเค็มตามที่คนไทยล้อกัน ต้องแก้ความเข้าใจผิดตรงนั้น ผมว่าในเวลาเดียวกันชาติอื่น ๆ ก็มองอย่างนี้ ประเด็นที่มันเจ็บปวดสำหรับคนไทยก็มี ไทยอาจจะมีคือตัวออกเสียงไทยให้มันหนักมันแปลว่าอะไรในภาษามลายูและอินโดนีเซีย ผมเปิดโอกาสให้คุณไปหามันเอง เขามองเราในทางกลับกันเช่นเดียวกัน หรือในกรณีที่ฟิลิปปินส์ชอบใจประเทศไทยมาก Oh! we go to Thailand ถ้าคุณฟังเพื่อนเป็น "ไต้หวัน" เพราะอย่างนั้นความไม่เข้าใจในหมู่ชนชาตินั้นมีสูงมาก ๆ ดังนั้นผมคิดว่าความสำคัญขององค์การศึกษาในเมืองไทยคือ สร้างความเข้าใจของประเทศเพื่อนบ้านในประเทศเพื่อนบ้านที่เรากำลังศึกษาอยู่ตอนนี้ เขาก็ต้องทำหน้าที่แบบเดียวกัน ผมคิดว่าตรงนี้คือหัวใจของการศึกษาที่เรียกว่า University ผมคิดว่าแทนที่จะเป็นโรงเรียนสร้างช่างอย่างที่เรามักจะทำให้มหาวิทยาลัยของเราเป็นอย่างนั้นในปัจจุบัน

อาจารย์อดิศร

อาจารย์พงษ์ชัยมีอะไรครับ

อาจารย์พงษ์ชัย

นั่งฟังมาตั้งเยอะแยะจนผมงง ๆ คือเรื่องเพื่อนบ้าน ผมตอบสั้น ๆ คือผมคิดว่า South East Asia ไม่มี concept อะไร คือ South East Asia ไม่มี เรามีแต่พม่าเป็นศัตรู เขมรเป็นคนเถื่อน ลาวเป็นไอ้น้องจอมยุ่ง เวียดนามเป็นพวกเหิมเกริม คนอื่นก็ย้ายไปอยู่พม่า จึงต้องมี Concept ว่าไทยเป็นอย่างนั้น ลาวเป็นอย่างนี้ มาเลย์เป็นอย่างโน้น เบงกอลเป็นอย่างนี้ ไม่มีการคิดเรื่องเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ ไม่ว่าจะว่าด้วยภาษาฝรั่ง ภาษาท้องถิ่น ภาษาอะไรในเชิงภูมิภาค concept เดิมที่มีร่วมกันของท้องถิ่นนั้นมีอยู่อย่างเดียว ซึ่งเป็น concept ที่คลุมเคลือและกลายเป็นนามธรรมในช่วงหลังหลายร้อยปีที่ผ่านมามีคือสุวรรณภูมิ อันนั้นเป็นอันเดียวที่สามารถจะ unified concept ในเชิงภูมิภาคนี้ สุวรรณภูมิจะพ่วงมากับศาสนาในช่วงต้น ไม่ใช่ความหมายในเชิงเศรษฐกิจการเมืองและไม่เคยแปลความสัมพันธ์เศรษฐกิจในเชิงภูมิภาคนี้ให้กลายเป็นสุวรรณภูมิตลอดหลายร้อยปีของภูมิภาคนี้ จนกระทั่งสมัยใหม่ เพราะฉะนั้นคนประเทศอื่นมองเราอย่างไร อาจารย์ชาญวิทย์ก็ตอบแล้วว่าก็มองเราเป็นส่วน ๆ เป็นเสียง ๆ แล้วแต่ละชอบเราหรือไม่ชอบเรานั้นก็คงเขาได้ไม่ยากทั้งหมดใน South East Asia อยู่ด้วยกันด้วยความระแวงเป็น

ศัตรูกับเป็นปฏิปักษ์กัน คำว่า History South East Asia มันมีไม่ได้ในภูมิภาคนี้ เพราะมันไม่มีตัวตน แล้วอย่างที่อาจารย์ชาญวิทย์พูดในช่วงเช้า จึงไม่ได้มีวิชานี้ง่าย ๆ จนกระทั่งเราได้รับมาจากฝรั่งอีกทอดหนึ่ง Centre ที่อาจารย์ชาญวิทย์พูดขึ้นมา มีที่สิงคโปร์ ผมก็หัวเราะ เพราะสิงคโปร์ไม่มีราก ถ้าสิงคโปร์มีรากอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สิงคโปร์จะมี South East Asia Study ไม่ได้ พวกเรามีรากที่ทะเลาะกัน ถ้ามี South East Asia หรือตะวันออกเฉียงใต้ ไม่ได้สิงคโปร์ไม่มีราก แต่สิงคโปร์จะสามารถมีตะวันออกเฉียงใต้ได้ ไม่รู้ทันหรือเปล่า สิงคโปร์ไม่มีรากจนกระทั่งระยะไม่นานมานี้เมื่อ 10 ปีที่แล้ว concept นี้เริ่มเปลี่ยนเพราะวิชาการมันย้อนตะวันตกกลับเข้ามาตรงนี้เราจึงเริ่มคิดว่าภูมิภาคนี้เป็นตัวเป็นตนขึ้นมา แล้วไม่ว่าโดยทางเศรษฐกิจทางการเมืองที่รวมตัวกัน เพราะต้องแอนตี้คอมมิวนิสต์เหมือนกันไม่รวมเข้ากัน เพราะต้องการแก้ปัญหาที่เหมือนกันหรือแม้กระทั่งรวมตัวกันเพราะทางวิชาการหลังจาก South East Asia เกิดขึ้นมาโดยสงครามและโดยพื้นที่เมื่อตอนสงครามโลกครั้งที่ 2 เวลาผ่านมาประมาณ 30-40 ปี นักวิชาการ south East Asia Study ทำไปทำมาสามารถหาลักษณะร่วมของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตอนต้นนั้นไม่มีทางไปหามา มันมีแล้วมีจริงหรือไม่จริงทางวิชาการก็มีตัวตน ผมชอบวอยซ์ให้นักศึกษาฟังเมื่อมันเกิดแล้วเราก็ต้องทำให้มันมี ถ้าไม่มีอาจารย์ก็ตกงานก็ทำให้มันมีขึ้นมาว่าอะไรคือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผมอยากเลยไปอีกนิดในคำถามที่ 2-3 ประเด็น คือ

1. เมื่อเข้านี้ comment ของอาจารย์เสกสรรค์ หรืออาจารย์ Coeli ที่พูดขึ้นมาว่า imperial หรือความรู้แบบจักรวรรดิต้องสร้างคนที่เป็นตัวแทนของจักรวรรดินิยมและสร้างความรู้แบบเหมือนจะกดขี่มดลูกกตัญญูเหยียดหยามประเทศแถวนี้ไม่ใช่ ผมคิดว่าความผิดอย่างมหันต์ต้องเลือกใช้คำผิดแล้วเรื่องการใช้คำผิดสำหรับผมเป็นเรื่องคอขาดบาดตาย ขออภัยอีกครั้งที่ผมเสนอ imperial knowledge มันคือไทยไม่ใช่ฝรั่งเลยใช้คำนี้แปลเป็นไทย จุดยืนของไทยคือตัวเองเป็นใหญ่ตลอดเวลา กับคำว่า imperial knowledge ทั้งไปด้วย และจุดยืนที่ถือตัวเองเป็นใหญ่ตลอดเวลา เป็นความรู้แบบไทย ๆ ทำให้เราดีกับประเทศเพื่อนบ้านยาก อาจารย์สุเนตรไม่อยู่แล้ว ถ้าอาจารย์สุเนตรอยู่ก็มีข้อมูลหลายอย่างที่ตลกหัวเราะไม่ออก เราจะตั้งศูนย์ศึกษาเกี่ยวกับพม่าที่มหาวิทยาลัยนเรศวร เราจะตั้งศูนย์ศึกษาเกี่ยวกับราชวงศ์ลาวที่มหาวิทยาลัยสุรนารี นี่คือการไม่ดูตาม้าตาเรือ คิดว่าตัวเองคิดอะไรก็เป็นอย่างนั้น อันนี้เรื่องจริงไม่ใช่เรื่องเล่น ๆ เพราะอาจารย์สุเนตรได้รับเชิญจากมหาวิทยาลัยนเรศวรไปพูดถึงเรื่อง การ set Burmese Study Centre ที่นั่น

ที่พม่าจะตั้ง Thai Study ที่มหาวิทยาลัยบูรพารอง เพราะฉะนั้นความคิดถือตัวเองเป็นใหญ่เป็นความคิดแบบไทย แบบที่ผมพยายามเน้นตอนเช้า มันสอดคล้องกับความคิดแบบฝรั่ง แบบ Imperial และรับเข้ามาและปรับเป็นแบบไทย เมื่อเข้ามาผมยังพูดยั่วว่า ได้ลูกศรที่มาจาก South East Asia แบบฝรั่งเป็นลูกศรแบบยาว ๆ ผมคิดว่าอิทธิพลที่มีมาก ผมรู้เรื่องเอเซียตะวันออกเฉียงใต้เป็นความรู้ภายในสังคมไทยเราเอง การถูกเหยียดหยามเป็นเรื่องของเพื่อนบ้านของเราทั้งนั้น แล้วเมื่อบอกว่าไม่ได้แปลว่าจักรวรรดินิยม ฝรั่งไม่มีอิทธิพลอย่างน้อยก็สร้าง South East Asian Study ขึ้นมาแต่เวลาเขาสร้างมันขึ้นมาและมีผลงานขึ้นมา โครงสร้างที่เขาเรียกจักรวรรดินิยม ไม่ได้เพราะทุกคนที่อยู่ในโครงสร้างนั้นเป็นคนที่เลวทรามและเป็นตัวแทนของจักรวรรดินิยมไปด้วย ไม่ใช่แค่เวียดนามสองคนที่ อ.เชอริเอ๋อขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็น แชนวี เบนดา หรือ เบน แอนเดอร์สัน จะออกมาแอนตี้ฝรั่งและมาสนับสนุน South East Asia ย้อนกลับไปหานักวิชาการยุคอาณานิคม แม้จะเป็น กอดดออุส ในพม่า ฮอร์ช เชเคส์ ในเขมร พวกนี้กลายเป็นคนที่ขึ้นชมนิยมพม่า สยาม เขมร อย่างยิ่ง ถามว่าพวกเขาเป็นผลผลิตทุกอย่างของ Colonial ต้องเลวไปหมดบอกได้ แต่เพียงว่าอะไรคือสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการผลิตความรู้ขึ้นมาบอกหรือลบก็แล้วแต่มันมีความสัมพันธ์ที่อิงแอบกับ Context ของมันรวมทั้งยุคอาณานิคมเวลาผลิตความรู้พม่าหรือเขมรไม่ได้เฉพาะว่าพม่าเลวหรือเขมรหรือสยามเลว ตรงข้ามแสดงชี้ให้เห็นว่าพม่ารุ่งเรืองมาได้อย่างไร ฝรั่งเสสขึ้นชมนมากกับการพอบองกอบนครวัด พยายามหาพิสูจน์อารยธรรมนี้มันเก่าขนาดไหน ฝรั่งเริ่มสนใจจีน ถึงได้รู้ว่าจีนพิเศษอย่างไร ปัญหา Communicate กว่านั้น มากกว่าจีนเลข เขมรเลข พม่าเลว ความรู้เกี่ยวกับโลกอื่นที่นอกจากตะวันตก ที่ communicate มากกว่านั้น เขาพยายามจะบอกว่ายุคทองอันนี้ถ้าจะ simplify ความรู้อาณานิคมที่เกี่ยวกับ South East Asia กับที่อื่นเป็นอย่างไร เขาจะบอกว่าอารยธรรมเหล่านี้รุ่งเรืองมาแต่โบราณ ยิ่งใหญ่มากในระบอบด้านที่ 1 ก็คือว่า เดิวนั้นมันเสื่อมลงจึงเป็นภาระกิจของคนผิวขาวที่ต้องสืบทอดอารยธรรม เห็นไหมครับ เดิวนั้นเขาจึงต้องสนใจประวัติศาสตร์โบราณคดีและยุคโบราณ เพื่อบอกว่าสังคมเหล่านี้มี Golden Age ที่ได้จบไปแล้วและฝรั่งที่อยู่สืบทอดภาระกิจ คือสืบทอดอารยธรรมที่ศิวิไลซ์แห่งโลก เพราะฉะนั้นความซับซ้อนความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างของยุคจักรวรรดินิยม ยุคสงครามเย็น ยุคเศรษฐกิจนำโลก ยุค Globalization ในปัจจุบัน ไม่ได้แปลว่าเมื่อแนวโน้มโลกส่วนรวมเป็นอย่างนั้นจะต้องผลิตวิชาการและนักวิชาการที่คิดเหมือนกันหมด ผมบอกว่าไม่ใช่ บอกได้ว่ามันเป็น contest ในลักษณะของไทยก็เช่นกัน ไม่ได้แปลว่าตอนนี้

เศรษฐกิจนำวัฒนธรรมที่เป็นสินค้านักวิชาการและความรู้ที่เราผลิต จำเป็นต้องเป็นเรื่องเศรษฐกิจ เพราะฉะนั้นเป็นแบบที่เขาต้องการ และวัฒนธรรมที่เป็นสินค้า เพียงแต่ว่าผมจะแย้งกับอาจารย์ปรางค์ หรืออาจารย์ชาญวิทย์ ด้วยอุดมคติที่เราผลิตจากสัจจะมันไม่มี มันเป็นแต่อุดมคติ เราหนีไม่พ้นเศรษฐศาสตร์การเมืองของวิชาการ เราหนีไม่พ้นในยุคปัจจุบัน ประวัติศาสตร์ที่คุณบอกว่าความรู้ที่ผมว่า local knowledge ไม่ว่าจะเป็นโลกสลับสี่ หน่วยข่าวกรองของทหาร หรือชาวบ้านตามชายแดน ไม่คิดว่ามันเหมือนกันมีความหลากหลาย อาจารย์สุเนตรได้เข้าใจถึงความหลากหลายนั้น เช่น ทหารที่ตั้งด่านเจดีย์ 3 องค์ ชอบมอญไหม ชอบเพราะว่าตรงนั้นเป็นคนมอญทั้งนั้นเลย มันเป็นคนของเขา เขาอาจจะคิดต่างจากทหารก็ได้ ถ้าเป็น local knowledge กันคนละชุด นักธุรกิจที่ไปทำการค้าขายกับพม่า อาจจะมี local knowledge ที่ไม่เหมือนกับทหาร ผมคิดว่า อ.สุเนตร สรุปถูกว่า local knowledge คือความรู้ที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ ต้องการผลในเชิงปฏิบัติ ตรงนี้มันมีความหลากหลายอยู่ตรงที่เป็น การอธิบายตะวันตกเหมือนกัน มันเป็นสภาวะแวดล้อม เป็นบริบทที่วิชาการและมหาวิทยาลัยหนีไม่พ้น ไม่ได้แปลว่าเราผลิตความรู้ตามที่เขาต้องการ หนีไม่พ้นอย่าแปลว่าเราอยู่ในบริบทอันนี้ ในบริบทอันนั้นมหาวิทยาลัยเขียนเรื่องตั้งร้อยแปด โลกสลับสี่จะเลือกอะไรไปทำ เป็น vdo ที่ขายได้ มันมี demand บอกอยู่ โลกสลับสี่สนใจเรื่องผมไหมครับ เรื่องของการทำแผนที่และทำไมประเทศชาติเกิดขึ้นมา รัชกาลที่ 5 ราชวงศ์จักรีไม่มี credit อะไรเลย ประเทศไทยเกิดจากกระดาษ คุณสนใจอันนี้ไม่ได้เพราะว่า Economy มันไม่ได้อยู่ในสังคมไทย แต่คุณสนใจเรื่องของคนไทยเกิดขึ้นมาจากไหนได้ คนสนใจเรื่องที่ อ.พวงทองทำได้ คนไทยหวังผลประโยชน์ทางการค้าในสงคามเย็น การรุกรานเขมรไปชิงดินแดนเขมรมา ถ้าคุณพูดจะเกิดปัญหาได้ว่าเขาจะว่าเป็นสยามานุสติ ภาค 3 มันขายไม่ได้ แต่เราสามารถจำได้ว่าในสมัยก่อนเราเคยไปยังดินแดนเหล่านี้ เรามีความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเหล่านี้ คนเหล่านี้เคยไปมีพระบรมโพธิสมภาร เราเลยมีวัฒนธรรมที่ใกล้ชิด คุณสามารถทำแบบนี้ได้ นอกจากคุณเลือก selective คุณจะต้องทำเป็น package อ.สุเนตรบอกผมเมื่อสองวันก่อนว่า ธนาคารแห่งหนึ่ง พุดนัย ๆ ว่า ธนาคารได้ค้นพบว่า บรรดาระดับผู้บริหารไม่รู้เรื่องด้วยซ้ำว่าพระนเรศวรมีความสำคัญอย่างไร วันนั้นผม surprise มากกว่าธนาคารใหญ่ในเมืองไทย เจ้าของธนาคารใหญ่แห่งนั้นไปติดต่อกับไทยคดีศึกษาของจุฬา ฯ คือ อ.สุเนตร ให้ทำการอบรมผู้บริหารธนาคารในเรื่องประวัติศาสตร์โดยใช้เวลา 3 ชั่วโมง ในการอบรมทั้งหมดที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทย อ.สุเนตร ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร ถ้า อ.สุเนตรคิด theme ที่เหมาะกับ bank นั้นแล้ว บรรจุลง package ให้ได้

แถมหลังจากบรรยาย 3 ชั่วโมง ภาคบ่ายก็จะแบ่งกลุ่มผู้บริหารเป็นกลุ่มย่อย ให้พูดกันในเรื่องลักษณะไทยที่ดี อ.สุนทรก็บอกว่าจะต้องพูดในเรื่องประวัติศาสตร์ให้สอดคล้องกับลักษณะไทยที่ดี ลักษณะไทยที่เลวเขาก็ไม่เอา ต้องเอาลักษณะไทยที่ดี ผู้บริหารธนาคารเอาไป develope สอดคล้องกับเขาได้ เห็นไหมว่าคุณจะต้อง selective และ package ด้วย นี่คือ produce ที่เขา economy ที่วิชาการเราหนีไม่พ้น มันไม่ได้แปลว่าเราต้องตอบสนอง ผมบอกแต่เพียงว่าเราหนีไม่พ้น การหนีไม่พ้นมีความสัมพันธ์กันได้หลายแบบ เช่น ผมบอกตั้งแต่เมื่อเช้าว่าเราต้องยอมตาม program ที่เขาสร้างขึ้น จะมีบางคนที่ตอบสนองต่อเอกชน ตอบสนองความต้องการของตลาด เผลอ ๆ เราต้องยอม แต่เราจะปล่อยให้มันมีสิ่งนั้นไม่ได้ เราต้องมีแผนกตอบโต้ แผนกสู้ ต้องมีแผนกเตือนสติ ก็แล้วแต่ที่เราจะคิด ผมว่าสถาบันการศึกษามันมี mission อยู่ตรงนี้ และมีโอกาสอยู่ตรงนี้ด้วยที่เราจะเก็บความหลากหลายได้ แถมประเด็นเมื่ออีกที่ อ.ทรงยศว่า บรรดา South East Asia ในปัจจุบัน เอกชนเขาเดินหน้าแล้ว ข้อมูลแบบผู้จัดการ มหาวิทยาลัยไม่ต้องกลัวเสียชื่อหรือว่าเราไม่ได้ทำ มีคนอื่นเขาคิดได้ดีกว่าเราให้เขาทำไปเถอะ อันนี้ก็เหมือนกันดูตามเงื่อนไขที่เป็นจริง เอกชนมีคนทำแล้ว เราก็ไม่ต้องไปทำ อะไรรู้เงื่อนไขที่เป็นจริง เอกชนก็ควรจัดทำ ผมคิดว่าอย่างเช่นข้อมูลทางด้านเศรษฐศาสตร์ certificate ที่มีความจำเป็นกับเศรษฐกิจ เผลอ ๆ เรายังอาจจะต้องการใช้ใหม่ครับ ศูนย์ข้อมูลของผู้จัดการเข้าใจวัฒนธรรมทางเศรษฐกิจของลาว ของเขมรไหม ผมเข้าใจโครงการของเศรษฐกิจเท่าที่ อ.วีรพงศ์ รามางกุล และ อ.วาริน วงศ์พานิชย์ เข้าใจไหม ถ้าไม่เราอาจจะเรียก อ.วีรพงศ์ และ อ.วาริน เข้ามาที่ศูนย์ข้อมูลอินโดจีน ทำในระดับ abstract ขึ้นไป หรือในระดับที่เป็นเชิงทฤษฎีที่ไม่ได้อันนี้อาจรับใช้เอกชน แต่เราคิดว่ามันเป็นภารกิจของมหาวิทยาลัย เราก็ทำก็ไม่ได้เห็นเป็นไรที่ต้องรับใช้ ผมคิดว่าการรับเอกชนหรือไม่ แยกขาดกับเศรษฐศาสตร์การเมืองของวิชาการก็ไม่น่าอยู่ดี แม้ไม่ได้แปลว่าต้องรับตรง ๆ ประเด็นสุดท้ายที่ขอเกมตรงนี้ก็ถือว่า เศรษฐศาสตร์การเมืองหรือจารีตของมหาวิทยาลัยไทยอย่างหนึ่ง เราเคยเห็นสถาบันวิจัยไหนในประเทศไทยบ้างที่ประสบความสำเร็จ วิจัยนะ ผมไม่ได้บอกว่าไม่มีเลย แต่ผมคิดว่าพูดกันได้ใหม่ว่าอ่อน Southeast Asia Centre ในประเทศตะวันตก อเมริกา ยุโรป เท่าที่ผมนึกในอเมริกา ยุโรปและเผลอ ๆ ออสเตรเลีย เท่าที่ผมนึกออก Southeast Asian Centre of Studies ฐานอยู่ที่การวิจัย เพราะไม่มีการสอน แต่ฐานเริ่มต้นอยู่ที่การวิจัยอีกเช่นกัน ไม่ได้แปลว่าไทยจะต้องตามเขา แต่จะมีแบบของเราก็ได้ แต่ให้ฟังว่าฐานเขามาจากการวิจัย การสอนไม่ใช่ by

product เหมือนกับภาษาเศรษฐศาสตร์เขาเรียน Backward-Forward linkage การเรียนการสอนมันมาจาก linkage มาจากการวิจัยจนปัจจุบันไม่มี centre ไทเนเลข เท่าที่ผมนึกออก ทางด้าน Southeast - Asian Studies ในอเมริกา ในยุโรป ไม่มี centre ไทเนเลข ที่อยู่มหาวิทยาลัยที่เน้นการสอนทั้งหมด อยู่ในมหาวิทยาลัยที่ส่งเสริมการวิจัยเป็น vision จะเรียกว่าหลักหรือเกือบ ๆ หลัก ๆ ทุก ๆ มหาวิทยาลัยในโลกจะเน้นการสอนอันนี้ต้องเข้าใจ ไม่มีใครบอกว่าไม่เน้นการสอน ถ้าบอกอย่างนั้นชาวบ้านก็ไม่ยอมให้ไปอยู่ แต่ว่ามีมหาวิทยาลัยใหญ่กับมหาวิทยาลัยเล็ก เป็นมหาวิทยาลัยที่ให้น้ำหนักกับการวิจัยสูงในโลกตะวันตกเป็นมาอย่างนี้ ผมเพิ่งนึกออกและขออธิบายว่าทำไมผมย้อนกลับมาคิดถึงเมืองไทยไม่เรียกร้องตามอเมริกา ไม่เรียกร้องตามยุโรป แต่ในขณะเดียวกัน สิ่งที่ อ.ชาญวิทย์ อ.ปราณี บอกว่า เราก็คงเสนอสิ่งจะเราก็คงเขียนวิจัยไปผมคิดว่ามันเป็น idea ไม่ใช่ว่าผมไม่เห็นด้วย ผมก็มี idea อย่างนั้น แต่ว่าความเป็นจริงในสังคมไทย

...ที่จริงแล้วเป็นชุดเดียวกัน ผมก็สนุกกับการวิจัย พูดกันแรง ๆ ผมไม่ได้สนุกกับการสอน การสอนผมจะเอาตัวรอด ยิ่งสอนภาษาอังกฤษ กว่าจะเอาตัวรอดได้ก็แทบตาย แค่ว่าพอไหวก็พอ ผมสอนไม่เก่ง ผมขอแค่...แต่ว่าโอกาสนี่คือการวิจัยในเรื่อง... ที่ และนี่คือ ผลวิเคราะห์ตัวนี้ของมหาวิทยาลัย เวลาผมบอกเศรษฐศาสตร์การเมืองของวิชาการ ไม่ได้เพราะมหาวิทยาลัยต้องตอบสนองสังคมนั้น ในโลกตะวันตก ผมมีความต่างกันระหว่างมหาวิทยาลัย มันเลยเรื่อง South Asia Studies เป็นเรื่องมหาวิทยาลัย ผมคิดว่ามหาวิทยาลัยตะวันตกโดดเดี่ยว จากสังคมมากกว่า มหาวิทยาลัยไทย มหาวิทยาลัยตะวันตกอยู่บนหอคอยงาช้างมากกว่ามหาวิทยาลัยไทย มหาวิทยาลัยตะวันตกจึงเปิดโอกาสที่จะให้ทำงานวิจัยที่อยู่บนหอคอยงาช้าง ไม่มีผลอะไรเลยกับสังคม จึงรู้สึก Guilty น้อยกว่ามหาวิทยาลัยไทยมาก หรือไม่รู้สึกเลยก็ได้ มหาวิทยาลัยไทยถ้าทำอย่างนั้นมาก ๆ เรารู้สึก ผมถึงบอกงานวิจัยมีความหมายนั้น การที่เราไม่มีงานวิจัยที่แข็งแกร่งแบบฝรั่ง ผมไม่ได้ต้องการจะบอกว่าดีหรือเลว อย่างเมื่อเข้าที่พยายามจะบอกเรื่องฝรั่ง ผมไม่ได้ต้องการจะบอกว่าฝรั่งที่เป็นอย่างนั้นดีหรือเลว ไทยที่เป็นอย่างนี้ดีหรือเลว มันเป็นอย่างนั้นและเราเป็นอย่างนี้ มหาวิทยาลัยฝรั่งทำงานวิจัยแบบที่ตี้นไม่ติดดินได้ เพราะมหาวิทยาลัยเขา isolate จากสังคม และแนวโน้มตอนนี้อยู่เฉพาะในอเมริกาที่จมลง มหาวิทยาลัยถูกเรียกร้องให้มาติดดินมากขึ้น เพราะจมลง คุณก็ต้อง surf ลูกค้ามากขึ้น สมัยที่คุณยังรวบอยู่ คุณไม่แคร์ลูกค้า คุณทำที่คุณอยากทำ เพราะฉะนั้นแนวโน้มการวิจัยที่ไม่ต้องสัมพันธ์กับผู้คนเลย ที่คนประมาณ 500 ที่คุณ Coeli พูดเมื่อเข้านี้ คุยกัน มันอยู่ได้ในสังคมแบบนั้น แต่อยู่ในสังคมไทยอาจจะไม่ง่ายขึ้น นั่นหมายถึงว่าเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ในประเทศไทย จะตี้นไม่ติดดิน ลอยขาดจากสังคมมาก ผมไม่แน่ใจว่าจะอยู่ได้ ไม่ได้แปลว่าผมอยากจะต้องให้ตามหลังเอกชน ผมไม่ได้อยากให้เอกชน ผมไม่ได้ชอบวัฒนธรรมเชิงบริโภคนิยม ถ้าผมชอบผมก็ไปทำเรื่องพวกนั้นแล้ว ผมก็ยังหันมาทำเรื่องที่ตี้นไม่ติดดิน แล้วก็พบว่าการทำงานที่ตี้นไม่ติดดิน แล้วไม่มี appreciation อะไรเลยบางทีก็เหงา และเปล่าเปลี่ยวเหลือเกินในสังคมนี้ แล้วเรา guilty ด้วย เรารู้สึกผิด สังคมแวดล้อมมีอะไรมากมาย ปีกลองดังอยู่ทุกวัน เรามัวทำอะไรอยู่ ขณะที่ถ้าเราไปอยู่ในบริบทของมหาวิทยาลัยฝรั่ง ปีกลองมันเงียบสนิท จริงอย่างที่ Coeli พูดเมื่อเข้านี้ คนไม่ก็สับสนไม่ก็ร้อยคุยกันเอง จริง ! แต่เราอยู่ได้ เรา enjoy กับการที่นั่งอ่านนั่งเขียนไป ผมคิดว่าคนละบริบท ถ้าไม่พูดเรื่องดี-เลว สิ่งที่ผมพยายามจะบอกคือ เอเซียตะวันออกเฉียงใต้ในประเทศไทยต้องมีความสัมพันธ์กับที่เราชอบหรือไม่ชอบก็แล้วแต่มากกว่าที่เราคิด มันจะทำแบบฝรั่ง ผมว่าเราจะไปไม่รอด แล้ว

การต้องสัมพันธ์มากกว่าที่เราคิด ผมไม่คิดว่ามันจะเป็นเรื่องเสียทั้งหมด มันมีด้านดี การที่มหาวิทยาลัยไทยใกล้ชิดกับโลกที่เป็นจริง ดันติดดิน สู้แสนจะดี แต่มันก็มีข้อเสีย ท้ายของสุดท้ายจริง ๆ มหาวิทยาลัยอเมริกา center ที่หลายที่ว่าตก เริ่มจะตกลงมา เริ่มแย่งลง อย่างมีภาพพจน์ที่ผิด นี่ไม่ต้องการจะโฆษณาอเมริกัน เพียงแต่ต้องการจะให้ข้อมูลบางอย่างเท่านั้น เขาเดินหน้า เรียกว่าสินทรัพย์ ตามภาษา เศรษฐศาสตร์ access เขาสูงมาก เพราะฉะนั้นเมื่อ rate of profit มันตก มันไม่ได้แปลว่าบริษัทนั้นจะล้ม เพียงแค่ rate of profit มันตก หรือเราอาจจะ เรียกว่าติดตัวแดง ขาดดุลย์การค้าบ้าง เหมือนเศรษฐศาสตร์ไอ้กัน ใครบอกเศรษฐ ศาสตร์อเมริกันแย่ ๆ ๆ ๆ แย่จริง แต่ถามว่าเศรษฐศาสตร์อเมริกันจะล้มวันนี้ พรุ่งนี้ ไหม ไม่ Southeast Asia Studies ก็เหมือนกัน ขณะที่บอกกำลังจะล้ม คุณไปดู อินคาเมนต์ ของคอร์เนล ที่ทำ Southeast Asia Studies ซิ ผมอยากรู้เมื่อไรมัน จะล้ม เพราะฉะนั้นในขณะที่เราบอกมันตกลงมา ในระยะ 4 ปีที่ผ่านมา มี Center of Southeast Asia Studies โผล่ขึ้นใหม่ 2 แห่ง 3 แห่ง มี Center of Southeast Asia Studies ที่จบไปแล้ว ในการปฏิบัติ 1 แห่ง บวกลบคูณหารแล้ว มีมากขึ้นกว่าเดิม

อ.อดิศร :

อันนี้ที่น่าสนใจตั้งแต่ประเด็นแรกเกี่ยวกับเรื่องทำไมการจัดตั้งสถาบันเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาในเมืองไทย ซึ่งมีอุปสรรคขวากหนามมาก และความเข้าใจ เกี่ยวกับเรื่อง Southeast Asia Studies ทำนองเดียวกันนี้ในประเทศ เพื่อนบ้านด้วยกันเอง ก็มีปัญหาเหมือนกัน แล้วทำไมสิงคโปร์ประสบความสำเร็จ ก็น่า สนใจ เพราะมีคนบอกว่าสิงคโปร์ไม่ใช่ Southeast Asia Studies เพราะสิงคโปร์เป็นจีนเป็นอะไร... มีคนบอกอย่างนั้น เหมือนเมื่อก็ อ. Peter Jackson พยายามบอกว่า ถ้าจะมี Southeast Asia Studies ในธรรมศาสตร์บวกร Australia ไปด้วย เหมือนกับการประชุมอาเซียนที่ผ่านมา Australia พยายามที่จะ หรือ AFTA ที่ผ่านมา ออสเตรเลียพยายามแสดงตนเป็นชาวเอเชีย ถ้าเกิดเขา ยอมรับได้ ตัวเล็กลง และเปลี่ยนผิวหน้าได้คงจะดี ระหว่างความรู้สึกว่าเป็นเอเชีย เพราะในความรู้สึกนั้น identity ของคนในทวีป Asia มันสูงหรือเปล่า หรือความ เป็น Nation ในคน Southeast Asia ที่ถูกครอบงำจาก imperialism แล้ว ถูกสร้างขึ้นมานั้น มันทำให้ความเป็น Nation ของคนในทวีปเอเชียแตกต่างจากตัว เองออกมา ประเด็นอีกอันที่ อ.ชงชัยพูดถึงเรื่องความเป็น Southeast Asia ใน

บริบทของคนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เอง คือคติเกี่ยวกับเรื่องสุวรรณภูมิ นำ
 สันใจตรงที่ว่า คติแบบนั้นเป็นคติร่วมกันโดยที่ไม่มีการแบ่งแยกเรื่องเชื้อชาติ ไม่มีการ
 แบ่งแยกในเรื่องของการเป็นรัฐ เป็นอาณาจักร แต่เป็นเรื่องของศาสนา ที่สา
 มารถครอบงำทุกอย่างได้โดยที่ทุกคนไม่ปฏิเสธ แถมยอมรับอีกต่างหาก โดยเฉพาะ
 อย่างอิงศาสนาพุทธ จนกลายเป็นภาระ ความภาคภูมิใจว่า ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่ดี
 มาก จนกระทั่งมี...ถ้าใครนั่งเรือข้ามฟากบ่อยจะเห็นว่ามีโปสเตอร์เล็ก ๆ เหมือน
 แผ่นสติ๊กเกอร์ติด เราต้องการกระทรวงพุทธศาสนา แต่เราไม่ได้แบ่งแยกศาสนา
 คิดว่าศาสนาอื่นเท่าเทียมกัน ท่านองนี้ ท่านองเกี่ยวกับเรื่อง Southeast Asia
 studies ผมอาจเทียบเคียงคู่อริกอิหรือ แต่ประเด็นที่ อ.ชงชัย พุด ผมว่าน่าสนใจ
 และประเด็นสุดท้าย เงื่อนไขและสภาพแวดล้อม และพูดถึงเศรษฐศาสตร์การเมือง
 ของโลกวิชาการ หรือนักวิชาการ คือ political economy ของนักวิชาการค่อนข้าง
 สูง การเรียกร้องอะไรบางอย่างในสถานะของนักวิชาการในสังคมไทยมันก็มี
 ปัญหา อ.ชงชัย โชคดีได้ประสบการณ์ทั้งของไทยและของอเมริกัน เห็นความเปรี๊ยะ
 เทียบ มอง อ.ชงชัย ก็รู้สึกอิจฉาในใจ คือ อ.ชงชัยเป็นรุ่นพี่ เป็นอาจารย์ด้วย แต่
 อ.ชงชัยได้สอน ได้วิจัย และยังมีเวลามานั่งค้นคว้าข้อมูลอย่างที่อาจารย์ต้องการ ใน
 ขณะที่พวกเราจะบอกว่า งานสอนก็เยอะ ยังไม่นับงานราษฎร์ งานหลวงที่
 หน่วยงาน หน่วยงาน ทำโน้น ทำนี้ แล้วจะเอาเวลาที่ไหนมาทำวิจัย หลายคนใช้วิธีง่าย ๆ
 ที่สุด คือ ลาไปทำวิจัยที่เมืองนอก ทิ้งงานไว้เลย แล้วไปอยู่ในโลกส่วนตัว 3 เดือน
 6 เดือน 1 ปี แล้วค่อยกลับมาผจญชะตากรรมชีวิตใหม่ ผมว่าจะเป็นปัญหาไหม ถ้า
 เราจะมีสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา แล้วนักวิชาการที่จะไปอยู่ที่นั่น ไม่ได้ทำ
 งานวิจัยอย่างที่ควรจะเป็น อย่างที่อาจารย์ชงชัยพูดถึงว่า สถาบันเหล่านี้ต้อง
 ผลิตความรู้ขึ้นมาด้วยตัวของเขาเอง หรือ อ.ปราชญ์ อ.ชาญวิทย์ หรือใครพูดถึงเกี่ยว
 กับเรื่อง Disciple หรือสัจจะของความรู้ที่เป็นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา
 แต่ถ้าสถาบันเกิดจึ้นขึ้นมา ก็ต้องมีคำถามเกิดขึ้นว่าต้องอยู่ในกำกับราชการ หรืออยู่
 นอกกำกับราชการ จะบริหารงานแบบไหน ใครจะทำหน้าที่อะไร ก็จะเหมือนกับที่ อ.
 ชงชัยพูดว่า สถาบันวิจัยในเมืองไทยขณะนี้ อ่อนในแง่การวิจัย เพราะนักวิจัยทำหน้าที่
 เป็นนักวิชาการบริหาร เป็นเจ้าหน้าที่ธุรการเยอะมาก ไม่มีงานวิจัยออกมาแบบที่
 ควรจะเป็น นี่เป็นปัญหาที่เป็นคำตอบหาได้ยาก เหมือนกับที่ทาง อ.ชาญวิทย์ พูดถึง
 เรื่องเกี่ยวกับหัวข้อในการอภิปรายที่แจกเป็นโพย ใน 5 หัวข้อ มันจะเกี่ยวข้องกับ
 กับกรณีสถาบันศึกษาท่านองแบบนี้ ซึ่งแน่นอนว่า จะบอกว่า จะสร้างตำราและงาน
 วิชาการ จะทำได้ยังไง ถ้าเราต้องรับผิดชอบงานสอน ในขณะเดียวกันต้องมียานอื่น

ด้วย จะสร้างผู้เชี่ยวชาญในขณะที่เราเองยังไม่เก่งเลย จะสอนภาษาแน่นอนว่าเรารู้ภาษาของเราเอง ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และอาจจะภาษาอื่นด้วย แต่เราคงไม่รู้ภาษาเพื่อนบ้าน ถ้าเราไม่ไปเรียนกับเขา เราจะผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี-โท-เอก เหมือนกับโครงสร้างของหน่วยงานทางด้านการศึกษา เพราะโดยส่วนใหญ่คงอยากให้ มีลักษณะการผลิตให้มีบัณฑิตคุณภาพ หรืออะไรพวกนี้ คงพูดถึงแง่ของหลักการ การจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบควรจะมีสถาบันรูปแบบไหน พยายามคิดเป็นตุ๊กตาขึ้นมา เหมือนกับที่เราเสวนาในวันนี้ว่า เอเชียนตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาสายไปแล้วหรือยังถ้าจะทำเป็นรูปสถาบัน ถ้ามันไม่สาย ไม่ตกขบวน ขันขบวนใหม่ เราจะขึ้นขบวนที่ดีที่สุดได้ไหม หรือทำไปสู้ที่เป็นที่นั่งชั้น 3 ไม่มีเก้าอี้ นั่ง ต้องยืนไปจนกระทั่งถึงสุโขทัย โกลก เหมือนในช่วงเทศกาล จะเป็นแบบนั้นหรือเปล่า ผมคิดว่าประเด็นหลายคนที่พูดในที่สัมมนาน่าสนใจ และเราได้รับความรู้จาก อ.ชงชัยมากทีเดียว ผมคิดว่าถึงตอนนี้ คงต้องพูดถึงว่า ถ้าต้องมีสถาบันเอเชียนตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา สถาบันเอเชียนตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา จะต้องเกิดขึ้นในธรรมชาติ จะออกมาในรูปแบบไหน ที่เป็นคำถามที่ไม่รู้ว่าจะเป็นแบบเดียวกับที่เคยเกิดขึ้นกับสถาบันไทยคดีศึกษาที่เรามีอยู่ จะเกิดขึ้นทำนองเดียวกับสถาบันเอเชียนตะวันออกเฉียงใต้ที่เรามีอยู่ หรือจะเหมือนกับศูนย์อินเดียศึกษาที่ อ.ศรีสุรางค์ ผลักดันขึ้นมา จัดตั้งขึ้นมา มีตัวอย่างหน่วยงานในธรรมชาติที่ถูกสร้างขึ้นมาแล้วเราก็พบว่ามันไม่เป็นอย่างที่เราคาดหวังไว้ในวัตถุประสงค์หรือแผนการ ตอนนี้อาจฟังความคิดเห็นจาก floor โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากตัวนักศึกษาเอง ถ้านักศึกษาที่ต้องทำ คิดว่าตัวเองต้องไปเป็นนักวิชาการ และอยากรู้มากกว่าเกี่ยวกับไทย แล้วอยากทำอะไร อยากทำอะไร

อ. พวงทอง

ขอพูดในประเด็น เรื่องการผลิตบัณฑิตปริญญาตรี คือ การที่เราจะพัฒนาองค์ความรู้ในเรื่องนี้มี 2 อย่าง คือ

1. การพัฒนาจากฐานที่มีอยู่
2. การสร้างองค์กรขึ้นมาใหม่

ประเด็นที่สนใจคือ จากการพัฒนาจากฐานที่เรามีอยู่ในปัจจุบัน ในเรื่องการเรียนการสอน พูดอย่างอดีตนักศึกษา คณะรัฐศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์ และเมื่อมีโอกาสไปเรียนต่อพบว่า ถึงแม้ว่าคณะรัฐศาสตร์จะมี course ที่สอนเกี่ยวกับเรื่อง Southeast Asia เยอะ แต่ก็เป็นอย่างที่ อ. เสกสรรค์ พูด คือ ไม่ได้เปิดเมื่อ 10 ปีที่แล้ว ก็ไม่มีการสอนเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน ถ้าจะมีก็ จีน ญี่ปุ่น มากกว่า หรือถ้า

มีคือไม่ทราบว่า ที่ประวัติศาสตร์ ศิลปศาสตร์ การสอนเกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นลักษณะไหน แต่ถ้าจากประสบการณ์เป็นนักศึกษา พบว่าการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีในบ้านเรา ถ้าเทียบกับมาตรฐานของตะวันตก ที่เราก็คงไปรับจากเขามาอีกที ยังอยู่ในลักษณะที่ด้อยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่านหนังสือ ทั้งโดยตัวผู้สอนเองหรือว่านักศึกษาเองก็ตาม ปัจจุบันหนังสือที่ผลิตมาในรูปภาษาอังกฤษเกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เยอะมาก และไม่จำเป็นต้องมีทัศนคติแบบเจ้าอาณานิคมเท่านั้น มีนักวิชาการเยอะแยะโดยเฉพาะรุ่นที่เป็นพวกรุ่นSixtith รุ่นเดียวกับ อ.ชาญวิทย์ ก็มียานเขียนจำนวนมากที่มีลักษณะเห็นใจประเทศเพื่อนบ้าน คิดว่ามันไม่มีการพยายามที่จะ cooperate incorporate งานเหล่านี้ เข้ามาในระบบการเรียนการสอนเท่าไร นัก อาจารย์เองงานก็เยอะ งานบริหาร งานสอน คนหนึ่งต้องสอนหลายวิชา โอภาสที่จะติดตามงานเขียนใหม่ ๆ ที่เข้ามา ก็ยาก เรียนจบมาเมื่อ 10 ปี ยังไง ปัจจุบันก็ยังใช้ตำราเก่าที่สอนอยู่ นี่คือประสบการณ์สมัยที่เป็นนักศึกษาอยู่ ปัจจุบันอาจเปลี่ยนไปแล้วก็ได้ นักศึกษาเองการถูกเรียกร้องให้อ่านหนังสือภาษาอังกฤษคิดว่าเป็นปัญหาใหญ่ ถ้าเราอ่านหนังสือภาษาอังกฤษไม่ได้ ซึ่งความรู้ที่มีอยู่แล้ว ถ้าเราคิดจะพัฒนาความรู้ของเรา ที่เกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านจาก perspective ของไทย คิดว่าเราก็น่าจะเริ่มจากว่ารู้ว่างานที่มีมาก่อนหน้านี้มีอะไรบ้าง แล้วเราต้องการอะไร อะไรที่เป็นความต้องการเฉพาะของเรา เราคงไม่จำเป็นต้องเริ่มงานวิจัยนับหนึ่งใหม่ เพราะฝรั่งทำเยอะมาก และนำสิ่งเหล่านั้นเข้ามา ถ้าระบบการเรียนการสอนบ้านเรายังมีลักษณะท่องจำอยู่ และฟัง lecture อย่างเดียว ถ้าอ่านก็อ่านแต่หนังสือภาษาไทยที่แปลมาซึ่งด้านหนึ่งก็ดี ช่วยนักศึกษาที่อ่านภาษาอังกฤษไม่ได้ ได้ อ่านหนังสือนอกจากการ lecture แต่ด้านหนึ่งคือ นักศึกษาก็จะอ่านแต่หนังสือภาษาไทย แต่ไม่อ่านภาษาอังกฤษ ซึ่งนี่เป็นประสบการณ์ส่วนหนึ่งของตัวเองด้วย

นายโดม.....นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาประวัติศาสตร์ มข.

ที่อยากพูดก็ประเด็นที่ว่าเราจะตั้งสถาบันการศึกษา Southeast Asia จะเริ่มยังไง อยากขอเสนอว่า ควรเริ่มที่การปรับหรือเปลี่ยนแปลงโครงสร้างวิชาประวัติศาสตร์ที่มันแทรกอยู่ในส่วนที่เป็นสังคมศึกษาที่เราเรียนสมัยประถมด้วย เพราะว่าสิ่งที่ อ.ธงชัย พูดมาทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นความระแวงหรืออะไรสารพัด ก็จะมาจากรองนี้ ถ้าเราทำตรงนี้ใหม่ คือ การศึกษา Southeast Asia ก็น่าจะดีขึ้น เพราะว่า ตัวที่ถูกสร้างขึ้นมามาตลอดก็สร้างมาจากวิชาประวัติศาสตร์

อ. อติสร

ฟังดูเหมือนหลักสูตร มัธยมต้องถูกรื้อ พยายามรื้อแล้ว แต่ไม่สำเร็จ ที่ทราบก็คือ มีโอกาสเขียนตำราเรียนมัธยม 1 ร่วมกับ อ.กาญจน์ ให้กับครูสภา เขามีวัตถุประสงค์การเรียนรู้มาให้เสร็จสรรพ ประมาณ 10 กว่าข้อ ต้องพูดข้อดีของประเทศไทยให้หมด แม้กระทั่งการยกตัวอย่างอะไรที่ Sensitive ในแง่การเมืองก็ไม่ได้ หลายอย่าง มีข้อจำกัดที่ว่าความคิดเกี่ยวกับรัฐ เกี่ยวกับเรื่องการปลุกฝังคนให้เป็นแบบเดียวกันเป็น prototype มันสูง เราคงแก้ในระดับมัธยมด้วยตัวของเราเอง ในหมู่นักวิชาการ ก็พยายามทำ แต่ก็ค่อย ๆ คืบคลาน เหมือนเต่า คลานช้า แต่ตายยาก ถ้าจะทำในระดับมหาวิทยาลัย อ. เสกสรรค์ พูดถึงเรื่องการทำวิชาโทเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ของคณะรัฐศาสตร์ โดยมานั่งเปิดดูหลักสูตรแต่ละรายวิชาที่มีในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เปิดได้ ถ้าเปิดได้เต็มแล้วทำได้ออย่างนั้น แต่ถามว่าพอกลับไปดูวิชาโทสหศึกษา ในคู่มือปริญญาตรี ที่มีเยอะ แต่เปิดไม่ได้ ด้วยเหตุผลว่าอาจารย์คนนั้นไม่เปิดวิชานั้น สาขานั้นไม่เปิดวิชานั้น ทำให้หลักสูตรโทแบบสหวิชาแบบนี้ทำไม่ได้ในทางปฏิบัติ แต่ก็มี ความพยายามที่จะทำ มีวิชาญี่ปุ่นศึกษาขึ้นมา ก็พยายามเท่าที่จะทำได้ ปัญหาอยู่ที่ว่าหลักสูตรเหล่านั้นมีเยอะ แต่อาจารย์ไม่อยากจะสอนวิชานั้น อยากสอนอีกวิชานึง ไม่อยากสอนวิชาบังคับ อยากทำอีกวิชา อยากทำวิจัย ยังไม่อยากจะสอน หลายอย่างเป็นเรื่องของปัจเจกที่มากเกินไป ตัวอย่างง่าย ๆ คณะศิลป-ศาสตร์ มีหลายสาขาวิชา ต่อไปจะเป็นภาควิชา มีอาจารย์ตั้ง 200 กว่าคน คุณใหญ่ โทมโฮฟาร์ ต้องมี power สูงมา มี authority หรือเปล่า? ! ก็เหมือนเราต้องรับผิดชอบในส่วนของเรา การจะร่วมกันเป็นเรื่องน่าปวดหัว แต่ไม่ได้หมายความว่า ธรรมศาสตร์ไม่ได้พยายามทำ ถ้าธรรมศาสตร์เป็นเต่าก็เป็นเต่าดีหน่อย คิด turbo อย่างน้อยเรามีระบบโควต้า เราเปิดโอกาสให้คนต่างสาขา ต่างคณะ หรือแม้ต่างมหาวิทยาลัย อยากมาเรียนก็ได้ ถ้าไม่อยู่ในรูปของการลงทะเบียน ก็อยู่ในรูปของการ sit in เรายินดีให้นักศึกษาไปเรียนที่เชียงใหม่ ไปเรียนที่ไหนก็ได้ที่อยากไปหลายคนเคยทำ แต่นักศึกษาต้องช่วยตัวเอง เป็นเรื่องของปัจเจก มหาวิทยาลัยแค่เปิดช่องว่างให้นักศึกษาทำได้แค่นั้นเอง ผมคิดว่าพอถึงตอนนั้นก็กลับมาสู่ สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา ภาระกิจงานวิจัยของสิ่งที่ อ. ชงชัยเสนอว่ารากของตะวันตกเป็นแบบนี้ ข้อเสนอของ อ. พวงทอง บอกว่า การผลิตนักศึกษาที่สำคัญ ปัญหาอยู่ที่ทั้ง 2 ข้อทำไม่ได้พร้อมกัน ถ้าต้องให้เลือก เราจะเลือกเป็นแบบไหน ก่อนหรือหลัง ก็ต้องมีผลดี - ผลเสียในเวลาเดียวกัน ถ้าจะเลือกงานสอนไว้ งานวิจัยก็ชะงัก หรืองานวิจัยก่อน งานสอนก็ต้องชะงัก ในเงื่อนไขของคนที่ต้องทำงานขณะนี้ อยากเปิดเวทีให้

comment ถ้าพูดถึงพันธกิจ 2 ข้อนี้ ยังไม่พูดถึงเรื่องผลิตตำรา นั้นเป็นผลพวงที่ว่า เมื่อคุณวิจัยเสร็จคุณก็มีงานออกมาเอง หรือถ้าจะสอนให้ดีก็ต้องมีตำรา มี text สำหรับการสอนที่ดีของอาจารย์ หรือนักศึกษาก็เรียกร้องให้อาจารย์เขียนงานหรือบังคับกดดันให้อาจารย์ต้องมี sheet ไม่ใช่มีแค่ out-line แล้วจบ ถ้าพูดถึงพันธกิจสอนกับวิจัย ต้องทำอะไรก่อน

อ. ชงชัย

ผมคิดว่าหัวใจของการที่จะเกิดอะไรอย่างนี้ได้ คือเกิดชุมชนวิชาการในเรื่องนั้น เราคิดว่าการสอนหรือการวิจัยจะมีส่วนช่วยทำให้เกิดชุมชนวิชาการ หมายความว่า สิ่งที่เราจะต้องทำคือ survey ดูว่าใครที่เรียนมาแล้วสอน หรือทั้งเรียนทั้งสอนยังดี ใครคือคนเหล่านั้น อยู่ที่ไหนบ้าง หรือใครที่เรียนมาแต่ไม่ได้สอน เรื่องนั้น หรือใครที่ไม่ได้เรียนมาแต่สอนเรื่องนั้น ก็แล้วแต่ สุดท้ายแล้วอาจารย์ทั้งโลกเหมือนกัน คือต่างคนต่างอยู่ ปัจจุบันนิยมมีชุมชนล่ำบาก แล้วชุมชนวิชาการก็ไม่ใช่แบบหมู่บ้านชนบท มันเหมือนหมู่บ้านจัดสรร ต่างคนต่างอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน แต่เรามีสิทธิ์ link up เป็น community ได้ คือสุดท้ายแล้วคนที่อยู่ในแต่ละที่ ผมว่าต้องเริ่มจากตรงนี้ หลายคนเน้นว่าการตั้งสถาบันต้องมี leader ที่แข็ง ทำงานจริงจัง ตั้งสถาบันสำเร็จ ก็คงสำคัญ แต่ผมว่าอีกด้านที่สำคัญคือ มี community ที่จะ set ขึ้นมา คืออาจารย์คือคนที่สนใจเรื่องนั้นแล้วในบรรดาคนที่สนใจที่เราเห็นชื่ออยู่นั้น อะไรจะเป็นสิ่งที่สร้างให้เขาเกิดความสนใจร่วมที่เขาได้อยู่เป็นพื้น เรียนมา หรือสอนอยู่ หรือทั้ง 2 อย่าง ได้รับการยกระดับพัฒนาไปทำให้เขาคิดว่าต้องมาเจอ ต้องมาแลกเปลี่ยน มาคุยกัน คำตอบต้องบรรจุเป้าหมายนี้ สอนก็ได้ วิจัยก็ได้ สองอย่างก็ได้ หรืออาจไม่ใช่ทั้ง 2 อย่าง ที่จะดึงให้คนที่มีความสนใจเป็นฐานอย่าตาย ทำให้เขาสนใจมากขึ้น อหากมาเจอหรือต้องติดต่อกับหากัน มีชีวิตทางวิชาการที่เกี่ยวกับเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ ถ้าทำตรงนี้ได้ ผมคิดว่าฝรั่งเริ่มด้วยการวิจัย ก็เป็นเพียงปรากฏการณ์ อะไรคือคำตอบ อะไรคือสิ่งที่ควรสนใจว่าเขาเริ่มด้วยการวิจัยเพราะอะไร เขาเริ่มต้นการวิจัย เพราะแรกอาจตอบสนองนโยบายหรืออะไรก็แล้วแต่ ผมไม่รู้ ประวัติ รู้แต่สุดท้ายเกิดชุมชนวิชาการในแต่ละที่ ถ้าไม่มีอาจารย์ที่สนใจ เรื่องนั้น ๆ อยู่ อย่างลิ้มฝรั่งอาจจะยิ่งกว่าคนไทย คือ พวกเขาเป็น specialist ในความหมายเขารู้แค่เรื่องนั้น เรื่องอื่นเขาไม่ยุ่งเกี่ยว แต่อาจารย์ไทยถูกใช้งานหนักมาก เป็นแรงงานเด็กชนิดหนึ่ง ถ้าอาจารย์ไทยเป็น specialist แล้วมีเงื่อนไข-ซึ่งไม่มี-ที่จะอยู่กับ specialize ของตัวเองได้ โครงสร้างชุมชนวิชาการอย่างนั้นอาจจะง่ายขึ้น

ถ้าเรา identify คนได้ เราคิดว่าอะไรจะทำให้เขาารู้สึกว่าชีวิตทางวิชาการผ่านกิจกรรมนั้น แล้วทำให้เขาเจอกัน ผ่านกิจกรรมนั้นแล้วทำให้เขาสนใจเรื่องเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ อยู่ คน ๆ หนึ่งสนใจได้หลายแบบ แต่เฉพาะความสนใจด้านที่เขาสนใจเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับการ Reproduce คือต่อเนื่อง ส่งเสริมไปเรื่อย ๆ ถ้าอันนั้นคือการสอน เน้นสอนซะ ถ้าอันนั้นคือวิจัย ก็เน้นวิจัย ถ้าทั้งสอน ทั้งวิจัยไม่ใช่ทางออก ก็เน้นทางออก ยกตัวอย่างเช่น สอนปริญญาโทไม่ต้องสอนปริญญาตรี ปริญญาโทมีสิทธิ์สร้าง community ของนักศึกษา ปริญญาตรีสร้าง community นักศึกษาจาก ปริญญาโทมีสิทธิ์ที่จะใกล้ชิดกับนักศึกษาในแบบที่สนใจ เรื่องที่มันเฉพาะมากขึ้น ปริญญาตรีมาแล้วก็ไป ไม่เห็นหัว ไม่เห็นชื่อ ถ้าสอนปริญญาโท ถ้าวิจัย-วิจัยรวม ๆ โลกตะวันตกใน center หลายที่ในอเมริกาใช้ ไม่ใช่เป็น... เป็นรูปแบบที่มีเนื้อหา มีเหตุที่มาบางอย่างที่ผมอาจอธิบายได้ไม่ชัด สิ่งที่รื้อยพวกเราก่อนอยู่คนละ Department มาเจอกันเรื่อง Southeast Asia คือ มีการสัมมนาทุกอาทิตย์ แทบทุกแห่งพลอบกันว่าชีวิต community ของคน Southeast Asia แทบไม่มีที่ไหนที่มี Department of Southeast Asia Studies เราอยู่ประวัติศาสตร์ อยู่สังคมวิทยา มนุษยวิทยา รัฐศาสตร์ สิ่งที่รื้อยคนเหล่านี้อย่างน้อยต้องมาเจอกันประจำ คือการ lecture ทุกอาทิตย์ มีผลทำให้เกิด sense ของ community ของคนที่สนใจ Southeast Asia มาเจอกัน

อ.ชาญวิทย์

ไม่เห็นด้วยกับ อ.พงษ์ชัย หลายประเด็น ในแง่ที่ว่าถ้าเราจะเกิดชุมชนเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา เราจะเน้นตรงอาจารย์อาจจะไม่ได้ดูตัวอย่างการสัมมนาวันนี้ เราเหลือเป็นอาจารย์ไม่กี่คน มันจบลงด้วยนักศึกษา ภาชิตญี่ปุ่นบอกว่าอาจารย์เหมือนปลาหมึกยักษ์ เวลาจับก็จะมีถ้วยไปลอยไว้ในทะเล พอปลาหมึกลงไปก็出不ออก อาจารย์ญี่ปุ่นก็จะเป็นอย่างนั้น เป็น octopus ต่างคนมีวังของตัวเอง ถ้าเราหวังพึ่งอาจารย์ไม่ได้มากนัก อาจารย์บางคนได้ แต่ส่วนใหญ่ไม่ได้ ทำให้เกิดชุมชนเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษาขึ้น เมื่อเดือนที่แล้ว อ. Ben Anderson กับ อ.พงษ์ชัย กับผม ไปจำปาศักดิ์กัน ก็คุยยาว เรื่อง Southeast Asia Studies ครั้งหนึ่ง อ. Ben Anderson เคยบอกว่า May be do you don't need it เราคงไม่ต้องการในแง่ของ Southeast Asia Studies สิ่งที่น่าสนใจมากเวลาเราพูดถึงอาจารย์มหาวิทยาลัยในแถบบ้านเรากำลังมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างสูง อาจารย์ถูกใช้เหมือนแรงงานเด็กและไม่ค่อยได้คุณภาพเท่าไร มีอะไรหลายอย่างซึ่ง

เราก็พูดอย่างน้อยเนื้อต่ำใจว่า อยู่เมืองไทของานเฮอะ ทำงานก็ไม่มีใครสนใจ เขียนมาก็ไม่มีใครอ่าน แต่ อ. Craig Reynold กับ อ. Ben Anderson บอกเวลามาเมืองไทจัดสัมมนาเรื่องขี้หนู ขี้หมา อย่างดีคนก็ 20-30 คน หัวข้ออย่างนั้นใน Australia ไม่มีใครไปฟัง เราน่าจะภูมิใจเพราะมีผู้มาฟัง อ. Ben บอกอีกจ่า คือทำอะไรหลายอย่างที่ตอบสนองสังคม อย่างเขาเขียนมามีคนฟัง 20 คน

หน้า B นักวิชาการมีบทบาทมาก ๆ แต่ก็มีส่วนไม่ดี อ. บุญรักษ์ก็จะบ่นพวกอาจารย์ที่ไปเป็น columnist บอกว่านี่มันทั้งดีและไม่ดีกับสังคม ไปนั่งเขียนทุกวันลงหนังสือพิมพ์ เพราะในส่วนหนึ่งคือเอาเวลาไปเขียน-คิดทุกวันว่าจะพูดเรื่องอะไรให้คมคาย ใครจะคิดได้คมคายทุกวัน ทุกอาทิตย์ ก็เกิดปัญหา ไม่มีงานที่เป็น Maxnum-opus

ทำไม---ผมก็ถือว่าผมเป็น by product ของ American imperialism ซึ่งดูปรากฏว่า community ที่ อ. ชงชัยพูดถึงแม่แบบเกิดที่คอร์แนล (ผมว่า).... คอร์แนลเป็นแม่แบบของ Southeast Asia Studies ในอเมริกา สิ่งที่เราเห็นคือ นักศึกษาปริญญาโท และปริญญาเอก ถูกจับมาทำงานให้เป็นกรรมการใน program ของ Southeast Asia Studies ผมก็ถูกจับทำงาน คนที่จะทำงานกับผมเดี๋ยวนี้เป็น Director of Southeast Asia Studies ที่มหาวิทยาลัย Hawaii ชื่อ อันดาชา เวลาเราเขียนใบ เราก็เขียน even if you don't like our discussion you may like our coffe เชิญมากัน เกิด community ขึ้นมาแบบนี้มีทุกอาทิตย์ ทุกเดือน คนไปเมืองหอฮอัน กลับมาก็เอา slide เมืองหอฮอันมาฉาย เป็นเมืองท่าใหญ่มากในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ก่อน Modern time นักศึกษาปริญญาโทน่าจะเป็นความหวังในแง่การตั้ง community หรือ ชุมชนนี้ขึ้นมา อีกอันสิ่งซึ่งน่าดีใจมาก ๆ ตอนนี้ คือ มีกลุ่มคนที่น่าจะสร้าง community ของ Southeast Asia Studies ได้

เวลาพูดถึงการศึกษา ที่ต้องตอบสนองต่อความต้องการของตลาด มันไม่น่าจะใช้ ต้องนิยามว่าบทบาทของ "มหาวิทยาลัย" คืออะไร มันต้องการสร้างบัณฑิต ต้องสร้างคนที่เป็นผู้มีความรู้ ผู้ทรงความรู้และที่สำคัญต้องทรงคุณธรรม แต่หลังจากนั้นเขาจะออกไปทำอะไรเป็นอีกประเด็นหนึ่ง แต่เป้าหมายของมหาวิทยาลัยอยู่ตรงนี้ ไม่ใช่ถ้าตลาดบอกต้องอบรมอันนี้ เราก็หันไปทำอันนี้กันหมด ผมว่าไม่ใช่ มหาวิทยาลัย แต่เป็นโรงเรียนช่าง ตรงนี้คงเข้าใจไม่ต่างกัน กรณีที่ อ. ปราณีพูดมาเรื่องสัจจะ จำได้ว่าตอนที่มิเหตุการณ์สำคัญ 2 อัน ติดตามจิตใจในต่างประเทศ จำไว้ว่า วงวิชาการของฝรั่งเศสบอกว่า "สิ่งที่รัฐบาลฝรั่งเศสกำลังทำ คือทำสงครามรักษา

อาณานิคมของตัวเองในอัลจีเรียนั้นผิด ความถูกต้องคือต้องปล่อยเขาเป็นเอกราช
 นายพลโคโกถามว่าแล้วทำไง นักวิชาการบอกว่ามันไม่ใช่หน้าที่ผม หน้าที่ของคุณคือจัด
 การให้มันจบให้ได้ หลักการอยู่ที่มันผิดที่ครอบงำอัลจีเรีย อีกเหตุการณ์หนึ่งตอนสมัย
 สงครามเวียดนาม โนมชอมสกี นักภาษาศาสตร์ชื่อดัง ถูกถามว่าในบรรยากาศ
 ของความขัดแย้ง บทบาทของ intellectual ไม่ใช่ นักวิชาการ ไม่ใช่ Acadimicion คืออะไร
 โนมชอมสกีบอกว่า intellectual ต้องบอกว่า truth คืออะไร เท่านั้นเอง สิ่งที่จะคืออะไรใน
 เรื่องสงครามเวียดนาม เราดูแล้วก็คิดว่ามีแต่ฝรั่ง แต่อยากบอกว่า ในภาษาวัฒนธรรมไทยก็บอกไว้ว่า "วิสัยทัศน์ผู้ทรงธรรม ไปเปลี่ยน
 ไปแปรผัน ไปค้อม ไปขึ้น ไปลงผัน กลับกลอก กายจิตวาทะ พร้อมเพียบด้วย สัตยา"
 บทบาทของวิชาการคืออันนี้

อ. อติสร

หน้าที่ภาระกิจของมหาวิทยาลัยในแง่การผลิตบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์จะมีการปรับปรุงหลักสูตร
 ให้นักศึกษาที่เพิ่งจบตอบแบบสอบถาม มีประธานคณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตรคือ อ.ชเนศ
 นำเสนอข้อมูลส่วนหนึ่งของนักศึกษา ที่จบเอกประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีที่ผ่านมา พบว่า นักศึกษามีความต้องการ
 การสูงมาก เรื่อง ขอให้มีความที่ปรับมาใช้ทำงานได้เลย คือความรู้สัจจะนักศึกษาไม่เอา
 ต้องการความรู้ที่เป็น practical และ apply ได้ กระแสเรื่องการผลิตบัณฑิตเพื่อตอบสนองตลาด
 มาบีบบังคับอาจารย์ แต่ผลที่ได้ทำให้นักศึกษาเป็นไปตามนั้นแล้ว แต่ที่นักศึกษามีความต้องการวิชาแบบนั้นสูงมาก
 และวิชาที่นักศึกษابอกว่าควรยกเลิกมากที่สุด คือวิชาบังคับที่ผมกับ อ.ชเนศ ช่วยกันสอน คือ ปรัชญาประวัติศาสตร์ กับประวัติศาสตร์นิพนธ์
 ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ความรู้แบบนี้เป็นความรู้ที่สวนทางกันหรือไม่ในเรื่องเกี่ยวกับความรู้ที่นักศึกษาต้องการ
 กับความรู้ที่อาจารย์ต้องการพูดถึงในเนื้อหาวิชาเหล่านั้น เช่นเดียวกับภาระกิจของความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
 ศึกษาว่า ความรู้ของธุรกิจต้องการแบบหนึ่ง ขณะที่นักวิชาการก็ต้องการให้ความรู้อีกแบบหนึ่ง
 แต่ความรู้แบบ Southeast Asia Studies มันหลากหลาย จึงไม่มีตัวอย่างชัดเจน เหมือนกับ
 การประเมินหลักสูตร เหมือนที่ อ.ชงชัยพูดว่า ความที่เราผูกติดอยู่กับความสนใจของอาจารย์หรือนักวิชาการ เป็น specialist แม้แต่นักวิชาการ
 ในเมืองไทยหรือตัวอาจารย์เองก็มี เพียงแต่มันไม่ได้ออกมาในรูปแบบวิจัยให้เห็นชัดเจน
 แต่มันอยู่ในรูปของวิชาที่สอน จะเห็นว่าอาจารย์ผู้นั้นสอนวิชานี้มาโดยตลอด ไม่ใช่ว่ามาถึงอาจารย์ผู้นั้นไม่
 อยากสอนวิชาอื่น แต่หมายความว่าความสนใจในเริ่ม

แรกคืออันนี้ และพัฒนาในส่วนนี้ขึ้นมา คือสิ่งที่ อ.ชงชัยพูดถึงการจะสร้าง community ของความเป็นวิชาการ อยู่ที่ตัวอาจารย์ในขณะที่ อ.ชาญวิทย์ บอกว่านักศึกษาที่มีส่วน และ อ.ชงชัยพูดอีกว่า community ในเชิงวิชาการที่ทำได้ดีที่สุด คือปริญญาโท ปริญญาตรีทำไม่ได้ เพราะปริญญาโทพอถึงขั้นหนึ่งแล้วพอเรียน ๆ ไป ใกล้เคียงหรือจบแล้วไม่มีปัญหาเรื่องหางานทำ มีปัญหาคือเลือกจากทำงานอะไรดีมากกว่า ถึงตอนนั้น แค่ปี 1 อาจจะไม่มีคามหมาย แต่พอใกล้ ๆ จบแล้ว งานมีให้เลือกมาก เพียงแต่นักศึกษาจะเลือกหรือเปล่า จะเลือกทำงานที่เป็นนักวิชาการไปเลย หรือจะเลือกทำงานในภาคธุรกิจ เอกชน แต่ทำไมคำถามเหล่านี้จึงมีมากในระดับปริญญาตรี วุฒิภาวะไม่พอ หรือศักยภาพในการทำงาน หรือความคิดความอ่านของปริญญาโทเมื่อจบหลักสูตรไปแล้ว จะวิทยานิพนธ์แย่งขนาดไหน สารนิพนธ์จะไปไม่รอด แต่จบแล้วเขามีความรู้สึกว่าหางานได้ง่ายกว่าคนจบปริญญาตรี มี choose อะไรที่ทำให้เกิดแบบนั้น ผมว่าทั้ง อ.ชงชัย และ อ.ชาญวิทย์ คงเห็นเหมือนกันว่า community ทางวิชาการเกิดขึ้นได้ในมหาวิทยาลัยเมืองนอกเกิดแล้ว แต่มหาวิทยาลัยในเมืองไทย ยกตัวอย่างธรรมศาสตร์มีโอกาสไหม ผมว่ารายการวันนี้ถ้าเป็นแบบนี้เรื่อย ๆ ก็มีกำลังใจจัดแม้งบประมาณไม่มี แต่ก็พยายามหาเงินมาให้ได้ ถ้ามีคนฟังก็มีคนทำ

อ.ปริตตา

ดิฉันไม่เคยสอนหรือเรียน Southeast Asia คิดว่าคุยเรื่อง southeast Asia แต่ก็กลายเป็นเรื่องยุทธศาสตร์ของการตั้งสถาบัน ทำไมเราต้องพูดเรื่องการตั้งสถาบัน

อยากตั้งคำถามกับ wisdom ของการมีสถาบัน เห็นสถาบันวิจัย หรือสถาบันเฉพาะกิจจำนวนมากที่ถูกตั้งขึ้นในมหาวิทยาลัยไทย แล้วมรดกที่ทิ้งค้างไว้ให้นุชนรุ่นต่อ ๆ มา คือสถาบันไม่ Function อาจมีเจ้าหน้าที่ธุรการ รวมทั้งอาจารย์บางส่วนที่ทำงาน แต่ปรากฏว่าสถาบันที่เหลืออยู่คือสถานที่ซึ่งสะสมความขัดแย้งสารพัดชนิดจนกระทั่งเป็นเครื่องจักรซึ่งไม่สามารถจะทำงานได้อีกต่อไป ไม่ทราบว่าทำไมต้องทำเวรทำกรรมให้กับคนรุ่นหลังด้วยการคิดจะตั้งสถาบันอีก ถ้าไม่ตั้งสถาบัน- ไม่ทราบว่าจำเป็นต้องตั้งสถาบันหรือเปล่า- ถ้ายังไม่สรุปก็อาจมีกิจกรรม รูปแบบของการสร้าง community วิชาการ อีกมากมายรูปแบบที่ทำได้ ชุมชนวิชาการก็เป็นอุดมคติเหมือนกัน ก็อยากให้มี ถ้าถามว่ามีชุมชนวิชาการไหม ตอบยาก ในธรรมศาสตร์ก็บอกไม่ถูก ความรู้สึกอ้างว้างโดดเดี่ยวก็มี รู้สึกไม่ค่อยมีคนช่วยงานหนังสือหรือคุยกันในเรื่องเฉพาะ การเสวนา-สัมมนา มีแล้วเป็นไง ความรู้สึกจริงคือ เบื่อ

เปื้อน เปื้อนมาก รู้สึกว่าคนที่ได้ฟังก็ฟังมาหลายครั้ง จนกระทั่งบางที่ยังไม่ทันพูดก็รู้แล้วว่า จะพูดอะไรหรือเรื่องที่พูดเป็นเรื่องไม่ไกลจากสามัญสำนึกเท่าไร อาจบอกด้วย catation นิดหน่อย 2-3 แห่ง แต่ส่วนใหญ่ก็คล้ายของที่ได้ยินมาแล้วบ่อย ๆ ทำให้รู้สึกว่าการเสวนาทางวิชาการ ทำไม่ถึงผิวเผินมาก ถ้ามีชุมชนวิชาการ และอยากทำลึกไปกว่านั้น สมมติว่าเราสนใจ Southeast Asia ในรูปแบบที่ง่ายที่สุดที่นึกได้ตอนนี้ คือ แทนที่จะพูดเรื่องกว้างมาก สมมติในบรรดาเอกสาร 1,000 กว่าชิ้น ซึ่งรวบรวมแล้ว เลือกรมา 2-3 ชิ้น ที่เป็นของสำคัญต่อความเข้าใจพื้นฐานของ Southeast Asia แล้วทำเป็น Reading Group จัดให้อ่านหนังสือเล่มเดียวกันแล้ว ค่อยถึงหนังสือเล่มนั้น หรือ 2-3 เล่มนั้น จะน่าสนใจกว่าจะพูดเรื่องกว้าง ๆ ซึ่งแต่ละคนก็มีภูมิรู้ระดับหนึ่งที่จะพูด แต่ภูมินั้นก็ไม่ได้เหนือหรือลึกล้ำไปกว่าบทความหนังสือพิมพ์หรือความเข้าใจสามัญสำนึกที่เราคุยกันทั่ว ๆ ไป นี่เป็นเพียงรูปแบบหนึ่ง ถ้าจะกระตุ้นความสนใจในเรื่องนี้ แล้วสร้างความอยากรู้ทั้งอาจารย์และนักศึกษา ก็น่าจะเป็นรูปแบบที่ทำได้ แล้วก็คิด สามารถคิดได้อีกสารพัดรูปแบบ แทนที่จะคิดว่าจะตั้งสถาบันมาหน้าตาอย่างไร

ปัญหาเวลาสอน นักศึกษาสนใจความรู้เฉพาะหน้าที่จะเอาไปทำอะไรได้ อาจารย์ควรต้องตรวจสอบตัวเองเป็นอย่างมาก คิดขึ้นเชื่อว่าถ้าอาจารย์รู้เรื่องนั้นมาก มี inside เรื่องนั้นมาก ก็สามารถกระตุ้นความอยากรู้ของนักศึกษาได้ เราอาจไม่ อาจเป็นไปได้ที่เราจะให้สัมภาษณ์อะไรกับนักศึกษา ตัวเราเองอาจ convince ตัวเองไม่ได้ว่ามันเป็นสัมภาษณ์ แต่เราอาจให้ imagine บางอย่างที่ทำให้นักศึกษารู้สึก ตาโต อยากอ่าน อยากค้นคว้าเรื่องนั้นต่อไป ถ้าตั้งเป้าว่าให้สัมภาษณ์คงยาก แต่ถ้าตั้งเป้าว่าทำอย่างไรเราจะถ่ายทอดความอยากรู้-เราต้องมาก่อน-ให้นักศึกษาได้ ก็อาจจะน่าสนใจพอ

อ. ปราณี

เห็นด้วยที่ อ.ปรีดา กับ อ.ชงชัย พูดเกี่ยวกับเรื่องที่ใช้คำว่าสัจจะอาจไม่ถูกต้อง ความจริงจะใช้คำว่า ทำความเข้าใจ เป็นเรื่องของความเข้าใจมากกว่า สาเหตุที่พูดคำนี้ออกมาเพราะคิดว่าเป็นหน้าที่ของมหาวิทยาลัย หรือนักวิชาการก็ตาม ที่ควรจะมีในความเคารพในตัวเอง เคารพต่อสิ่งที่ตัวเองศึกษา คือตอนแรกประเด็นอยู่ที่ว่า เราควรจะตอบสนองสังคมไหม ในเมื่อสังคมมีความต้องการเรื่องการท่องเที่ยว การโหยหาอดีต หรือเรื่องเศรษฐกิจการเมือง นักวิชาการหรือมหาวิทยาลัยควรมุ่งวิจัยหรือศึกษาเพื่อตอบสนองอันนั้นหรือเปล่า จึงหันกลับมาพูดว่าจริง ๆ ในความเห็นส่วนตัว คิดว่า นักวิชาการควรมีความเคารพ อย่างน้อยต่อข้อมูล ต่อเนื้อหาที่ตัวเองศึกษาอยู่

ตัวอย่างที่ยกมาเพราะประเด็นที่มีปัญหา เพราะดิฉันก็มีความว่าเหวในการที่สอนวิชา เอเชียนาคเนย์อยู่คนเดียว ที่วังท่าพระ พยายามเน้นว่านักศึกษาควรมีความเข้าใจประเด็นเรื่องชนชาติ เชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม เพราะมักมีความสับสนและคิดว่าไทยเป็นชาติที่ยิ่งใหญ่ มีวัฒนธรรมที่เป็นไทยแท้ ๆ เป็นของดีของวิเศษกว่าประเทศเพื่อนบ้าน เราต้องมีความเคารพวัฒนธรรมซึ่งเป็น เรื่องของการผสมผสานกันมา ทั้งในแง่ ภาษาและวัฒนธรรม ทุก ๆ อย่างที่เราเรียกเป็นของไทยปัจจุบันนี้ต้องยอมรับความเป็นจริงว่าวัฒนธรรมไทยไม่ได้เกิดขึ้นมาโดด ๆ หรือยิ่งใหญ่กว่าประเทศอื่น ไม่ได้มหัศจรรย์กว่าใครเลยในโลก มันเหมือน ๆ กันทั้งนั้น เป็นเรื่องการผสมผสาน นี่คือข้อเท็จจริงที่สถาบันทางวิชาการต้องยืนยัน และรับรู้ที่เรารับของใครมาบ้าง ถ่ายทอดผสมผสาน ถ่ายเทกันอย่างไร รับอิทธิพลกันมาอย่างไร เรื่องชนชาติเรามักคิดว่าชนชาติไทยบริสุทธิ์ ซึ่งเป็นประเด็นเก่า แต่เชื่อว่ามีอิทธิพลมากต่อวงวิชาการ และมีผลไปถึงวงวิชาการอื่น ๆ หรือในอาชีพอื่น ๆ ที่ทำให้หลงผิดและมีอคติสูงมาก ก่อให้เกิดการรังเกียจเดียดฉันท์ ถูกจากเพื่อนบ้านและผู้คนต่างภาษา ต่างวัฒนธรรมในประเทศของเราเอง จึงต้องขอประทานโทษที่ใช้สัจจะในความหมายที่ผิด จริง ๆ แล้วต้องการใช้ในความหมายที่ว่า เราต้องเคารพต่อข้อมูล ข้อเท็จจริง และคุณธรรมของความเป็นจริงที่นักวิชาการควรตระหนัก และต้องย้ำเน้นเรื่องนี้มาก ๆ

อ. ชาญวิทย์

ผมยังอยากคิดว่า อ. ปราณี ไม่ได้ใช้คำผิด ผมว่าใช้คำถูกแล้ว ในแง่นี้พออาจารย์ปราณีพูดถึงเรื่องชนชาติ เรื่องวัฒนธรรม ยิ่งเอิญผมได้รับการบ้านมา จาก อ. Michale Wright แกเขียนบทความเป็นภาษาอังกฤษ ดีมาก ยาวมาก เรื่องวัฒนธรรมไทยให้ผมมาอ่าน ผมจะกลับไปวิจารณ์แก บางที่เราเอามาแย้งกันก็ได้ อ. Michale Wright บอกว่า ในแง่ของวัฒนธรรมไทยมันมีส่วนซึ่งเป็น Nationalism-Fascism culture เป็นวัฒนธรรมที่เป็น culture และที่ใกล้เคียงกับสิ่งที่เราถกเถียงกันวันนี้ อ. Michale Wright บอกว่ามีจุดหนึ่งในวัฒนธรรมไทยที่ถูกสร้างขึ้นมาก แกบอกว่าสิ่งที่เรียกว่า Thai culture แกไม่อยากใช้คำว่า Thai culture เลย แกอยากใช้คำว่า culture in Thailand จะดีกว่า สิ่งที่เราสร้างเป็น Thai culture ถูกดึงออกจาก context ของมัน บริบทของมันคือ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อนบ้านที่เรากำลังพูดอยู่นี้ ผมคิดว่าตรงนี้ทำไมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงสำคัญและน่าสนใจ ทำไม อ. เสกสรรค์บอก เมื่อไปเห็นบรมพุทโธแล้วรู้สึก โอ้โฮ ถ้ายังไม่เห็นบรมพุทโธ ก็พูดยาก ถ้ายังไม่เห็นนครวัดเราก็คงพูดอะไร

ยาก ถ้ายังไม่เห็นพுகาม อาจจะไม่ได้เห็นด้วยตาตัวเอง แต่เห็นโดยสติปัญญา ตรงนี้น่าสนใจว่าเราพูดโอด ๆ โดยไม่คำนึงถึงบริบทแวดล้อมของความเป็นไทย เป็นประเทศไทย

อ. ชงชัย

ผมไม่ได้ตั้งใจ คำว่าสัจจะของ อ. ปราณี ในทางหลักปรัชญาต้องเถียงอีกว่ามีสัจจะไหม ผมว่าที่ผมแย้งเป็นการมองปัญหา... ผมกลับคิดว่าในแง่ที่ อ. ปราณี อ. ชาญวิทย์ บอกว่า มหาวิทยาลัยต้องตั้งจุดยืนให้มันว่าเราอยากจะเสนอ สัจจะ คือไม่เถียงแง่ปรัชญา ว่ามีสัจจะหรือไม่ ผมเห็นด้วย แต่ที่ผมแย้ง ในความเป็นจริงจะเรียกว่า practical ก็ไม่เชิง แต่เหมือนสิ่งที่เราคิดว่าเราจะสร้างชุมชนหรือสถาบันทางเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เราเห็นการตอบสนองบ้างไม่ได้ แต่ไม่ใช่เอาใจตลาด แต่เราควรรู้ตัวเองว่าเราอยู่ท่ามกลางสภาพอะไร เราจะได้จัดการได้ถูกว่าจะไปทางไหนรอด ไปทางไหนไม่รอด ผมเห็นด้วยว่ามหาวิทยาลัยตอบสนองสังคมได้ดีที่สุด คือ อย่าตื่นติดดินนัก นั่นเป็นหน้าที่มหาวิทยาลัย วิธีที่จะตอบสนองสังคมได้ดีที่สุด คือ อย่าทำตามตลาดนัก แอโรเกิน หน่อย ๆ ทำตามใจตัวเองให้มากหน่อย แล้วสังคมจะไม่ใช่ใช้อย่างไร มหาวิทยาลัยไม่ได้เป็นแหล่งเดียวที่ผลิตความรู้แบบที่เราคิดว่าเราอยากจะทำ ซึ่งโดยปกติธรรมชาติของ spicy ที่เรียกว่านักวิชาการมหาวิทยาลัย จะทำในสิ่งที่ขายตลาดได้บ้าง ขายตลาดไม่ได้บ้าง จะมีคนทำในสิ่งที่ขายตลาดไม่ได้เยอะเลยไปไหนไม่รอด ต้องมาอยู่มหาวิทยาลัย เพราะฉะนั้นหน้าที่มหาวิทยาลัยก็คือเก็บรักษาคนพวกนี้ ให้ทำในสิ่งที่ดินไม่ติดดินไป ผมว่านี่คือ มิชชั่น ที่มหาวิทยาลัยจะตอบสนองสังคม ถ้าสังคมไทยไม่เห็นก็ต้อง fight กันไป เพราะคือหน้าที่เรา ตรงนี้ผมกลับคิดว่า เห็นตรงว่ามันจะเป็นสัจจะหรือไม่สัจจะ เราตอบสนองสังคมได้ดีที่สุดด้วยการเป็นตัวของเราเอง ที่เราคิดว่าเราต้องการทำ